

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

**ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ: ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΟΓΟΥ
ΣΤΟ ΕΡΓΟ «ΣΕΞ: Ο ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ

ΧΑΣΙΩΤΗ ΔΗΜΗΤΡΑΣ

ΑΜ 2733

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

Κα ΣΟΦΙΑ ΤΡΙΛΙΒΑ

ΡΕΘΥΜΝΟ 2016

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
1.ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ, ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	3
1.1 Σεξουαλικός Ουσιοκρατισμός.....	4
1.2 Μοντέλα πολιτισμικής επίδρασης.....	9
1.3 Ανάδυση μοντέλων κοινωνικής κατασκευής.....	10
1.4 Η Ιστορία της Σεξουαλικότητας του Foucault.....	11
1.5 Γλώσσα και σεξουαλικότητα.....	13
2. ΣΕΞΟΛΟΓΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ.....	15
2.1 Επιστήμη και η κατασκευή της σεξουαλικής γνώσης.....	15
2.2 Εγχειρίδια σεξολογίας.....	20
2.3 Η έρευνα σεξουαλικότητας στην Ελλάδα.....	23
3. ΜΕΘΟΔΟΣ.....	27
4. ΑΝΑΛΥΣΗ.....	31
5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	34
5.1 Ουσιοκρατικός Λόγος.....	34
5.2 Λόγος σεξουαλικής εκπαίδευσης.....	53
ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	68
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	72

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν ερευνητικό εγχείρημα έγκειται στην ανάδειξη των κυρίαρχων Λόγων που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή της σεξουαλικότητας στο εγχειρίδιο του σεξολόγου Θάνου Ασκητή «*Σεξ, ο Μύθος και η Προσέγγιση του σήμερα*». Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική μεθοδολογία της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου του Fairclough. Η χαρτογράφηση των θεωρητικών προσεγγίσεων που έχει λάβει στην ιστορία η έννοια της σεξουαλικότητας μας εισάγει στην κατανόηση του ευρύτερου κοινωνικο-πολιτικού πλαισίου και του λόγου επιλογής του ερευνητικού μας ερωτήματος. Η έρευνα έδειξε ότι η κατασκευή της σεξουαλικότητας συνδέεται με ένα Λόγο σεξουαλικού ουσιοκρατισμού και σεξουαλικής εκπαίδευσης. Οι δευτερογενείς Λόγοι με τους οποίους συγκροτούνται εξετάζονται διεξοδικά, τοποθετημένοι σε ένα πλαίσιο νεοφιλελευθερισμού, μοντερνισμού και θεραπευτικής κουλτούρας που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες πρακτικές του Ελλαδικού χώρου και της Δύσης γενικότερα. Τέλος, πραγματοποιείται συζήτηση των αποτελεσμάτων και προτείνονται μελλοντικά ερευνητικά εγχειρήματα.

1.ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ: ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η μελέτη της σεξουαλικότητας εισέρχεται ως ένα συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο γνώσης και ενασχόλησης στην ιστορία της δύσης. Δεν υπάρχει μία ιστορία σεξουαλικότητας· οι προσεγγίσεις μελέτης της έχουν διεξαχθεί μέσα από πολλούς κλάδους, με την συγκρότηση ενός αξιόλογου αριθμού μελετών στις κοινωνικές επιστήμες τη δεκαετία του 70' (Γιαννακόπουλος,2006). Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι αναδύεται ως ένα παράδειγμα αναζήτησης της γνώσης καθώς πολλά πεδία γνώσης, όπως ο χριστιανισμός, η βιολογία, τα δόγματα ψυχολογίας, οι φιλοσοφικές θέσεις γύρω από την ανθρώπινη φύση προσπάθησαν να διεκδικήσουν την κυριαρχία σε ένα ιδεολογικό καθεστώς (Bhattacharyya, 2002).

Στη συγκεκριμένη εργασία επιχειρείται η μελέτη του κυρίαρχου Λόγου που δομεί την έννοια της σεξουαλικότητας υπό το πρίσμα του πεδίου γνώσης της σεξολογίας. Αφετηρία της ερευνητικής αυτής διαδικασίας αποτελεί η βιβλιογραφική ανασκόπηση των θεωρητικών προσεγγίσεων και κατασκευών που έχει λάβει η έννοια της σεξουαλικότητας ανά τους καιρούς αλλά και οι κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες που «γέννησαν» την «επιστημονική» σεξολογία.

1.1 Σεξουαλικός Ουσιοκρατισμός

Η μελέτη και η σύλληψη της σεξουαλικότητας έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές κατά τη διάρκεια των αιώνων. Οι μετατοπίσεις αυτές αλλάζουν τόσο την ακαδημαϊκή όσο και την λαϊκή σκέψη. Για παράδειγμα, ο Halperin (1990) υποστηρίζει ότι τον 18^ο αιώνα η σεξουαλικότητα καθορίζεται ως το σύνολο των φυσιολογικών και ψυχολογικών μηχανισμών που διέπουν τις γενετικές λειτουργίες του ατόμου και την ταυτόχρονη αναγνώριση του με ένα ειδικά εξελιγμένο τμήμα του εγκεφάλου και του νευρικού συστήματος· ενώ τον 19ο αιώνα, η σεξουαλικότητα ερμηνεύεται ως ένα μοναδικό «ένστικτο» ή «ορμή», μια δύναμη που διαμορφώνει τη συνειδητή ζωή μας σύμφωνα με την ακαταμάχητη λογική της και με αυτόν τον τρόπο καθορίζει, τουλάχιστον εν μέρει, το χαρακτήρα και την προσωπικότητα του καθέννας μας .

Η σεξουαλικότητα ως ένα σύγχρονο φαινόμενο είναι το προϊόν πλήθους αυτόνομων, διαδραστικών παραδόσεων και κοινωνικών πρακτικών: θρησκευτικών,

ηθικών, οικονομικών, ιατρικών, νομικών (Rubin,1984). Η ρύθμισή της γινόταν συστηματικά μέσα από κατασταλτικούς μηχανισμούς που προωθούσαν τη συζυγική οικογένεια και κανονικοποιούσαν τις γαμήλιες σχέσεις με αυστηρούς κανόνες και συστάσεις (Foucault,2011).

Η εκκλησία έβλεπε τη σεξουαλικότητα ως ηθικό ζήτημα. Θεολόγοι και ιερείς δίδασκαν στις μάζες τα “σωστά” και τα “λάθη” μέσω κηρυγμάτων, ανεπίσημων διδασκαλιών και τυπωμένων κειμένων. Ο βασικός ισχυρισμός της ήταν ότι οι σεξουαλικές σχέσεις όφειλαν να είναι ετεροσεξουαλικές, γενετήσιες και περιορισμένες μέσα στο γάμο (Crawford, 2008). Έτσι, η κοινωνία, ξεκινώντας από τα τέλη του 17ου αιώνα και με απόγειο τη βικτωριανή περίοδο, υιοθετεί μια αρνητική στάση απέναντι στο σεξ και τη σεξουαλικότητα με εξαίρεση την αυστηρά οριοθετημένη σφαίρα της μονογαμικής οικογένειας. Το εκκλησιαστικό δίκαιο επικυρωμένο από τους αστικούς νόμους οριοθετεί ουσιαστικά το συζυγικό καθήκον και τον τρόπο με τον οποίο αυτό πρέπει να εκτελείται (Foucault,2011).

Ταυτόχρονα, ο προτεσταντικός κλήρος δίδασκε ότι η σεξουαλική πράξη είναι φυσική και μέρος του σχεδίου του Θεού. Εναντιωμένοι σε υποθέσεις αγαμίας, διακήρυτταν ότι το σεξ εντός του γάμου αποτελούσε το κλειδί για την αγάπη και την εγχώρια αρμονία¹. Προφανώς μία τέτοια προσπάθεια αν μη τι άλλο συνοδεύεται με την ταυτόχρονη καταδίκη του σοδομισμού, της πορνείας, της αντισύλληψης, της άμβλωσης και της μοιχείας· πράξεις οι οποίες διώκονταν ποινικά. Προτεσταντικά κηρύγματα, δικαστήρια, και εκκλησίες ήταν ιδρύματα για τη ρύθμιση της σεξουαλικότητας και της διατήρησης της κοινωνικής πειθαρχίας (Garton,2004).

Φαινομενικά οι κοινωνικές αυτές πρακτικές, χρωματισμένες άλλοτε με λόγους θεολογικούς άλλοτε με νομικούς, του επιτρεπτού και μη αποδεκτού, διεκδικούσαν διαφορετικά ιδεολογικά καθεστώτα. Στην πραγματικότητα γινόταν προσπάθειες να παραμείνει στην αφάνια ένα οικουμενικό καθεστώς που είχε εγκαθιδρυθεί από τις διάφορες πειθαρχίες. Η βάση όλων αυτών των οίκων γνώσης ήταν ο σεξουαλικός ουσιοκρατισμός (*sexual essentialism*). Όπως υποστηρίζει η Bhattacharyya (2002), «η Ευρώπη ήρθε να κυβερνήσει τον κόσμο μέσα από την ανάπτυξη μιας επιστημονικής κατανόησης που προσπάθησε να εξηγήσει την φύση» (σελ.3).

Η κεντρική αρχή αυτού του ιδεολογικού “μηχανισμού” έγκειται στο ότι «το να κάνεις σεξ είναι τόσο μια δραστηριότητα, όσο και μια κατάσταση ύπαρξης» (Schmidt

¹Οι σεξουαλικές σχέσεις αποδίδονταν με τον όρο «οφειλόμενη εύνοια», ένα χρέος που όφειλε να δίνει ο ένας στον άλλο μέσα στο ζευγάρι (Crawford, 2008).

& Voss,2000, σ.3). Ορίζομαστε μέσα από αυτό. Από το βιολογικό πρίσμα, το σεξ γίνεται αντιληπτό ως μια φυσική παρόρμηση, ένα ένστικτο², που εξαρτάται από εσωτερικούς, βιολογικούς παράγοντες, όπως ορμόνες, αλλά μπορεί να πυροδοτείται από εξωτερικά ερεθίσματα. Το ερωτικό ερέθισμα- συνήθως ένα μέλος του αντίθετου φύλου- ενεργοποιεί μια βαθιά σεξουαλική παρόρμηση του ανθρώπου, η οποία με τη σειρά της προκαλεί σεξουαλική ανταπόκριση. Χαρακτηριστικό αυτού του μοντέλου είναι η υπόθεση ότι σε κάθε άτομο υπάρχει ένα συγκεκριμένο ποσό σεξουαλικής ενέργειας που συσσωρεύεται με την πάροδο του χρόνου και αργά ή γρήγορα απαιτεί την απελευθέρωση (Jackson,1984). Η σεξουαλικότητα αποτελεί ένα έμφυτο, φυσικό κομμάτι της συγκρότησής μας, ένα ένστικτο, μια φυσική δύναμη που υπάρχει πριν της κοινωνικής ζωής (Connel, 2006· Rubin 1984).

Η ιδέα αυτή κυριάρχησε για πάνω από δύο αιώνες και κυριαρχεί μέχρι και σήμερα με συμβολή της ιατρικής, ψυχιατρικής και της ψυχολογίας. Η ακαδημαϊκή μελέτη της σεξουαλικότητας έχει αναπαραχθεί ουσιοκρατικά (Rubin,1984). Η συμβουλή του Sigmund Freud, γράφοντας από τα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του εικοστού, επηρέασε την σχετικά πρόσφατη θεωρητικοποίηση της σεξουαλικότητας. Η πρωτοτυπία της θεωρίας του έγκειται στην πρόσθεση του κοινωνικού παράγοντα στην μελέτη της σεξουαλικότητας. Πρότεινε ότι η σεξουαλικότητα είναι κεντρικής σημασίας και διαμορφωτική για την κοινωνική ζωή. Υποστήριξε ότι είναι η πρώτη ύλη των ενορμήσεων και των ένστικτων ,είναι αυτή που επιτρέπει την κοινωνικότητα στην σεξουαλικότητα (Bhattacharyya,2002). Επίσης πολλοί/ες μαθητές/τριες του Φρόντντ ερμήνευσαν την ανθρώπινη ψυχολογία ως αποτέλεσμα μιας σύγκρουσης μεταξύ της φυσικής σεξουαλικής ορμής και της κοινωνικής απώθησης (Connel,2006). Όπως ερμήνευσε ο Turkle (1979), η προσπάθεια του Φρόντντ να κάνει διάκριση μεταξύ "ένστικτων" (τα οποία είναι βιολογικά) και "ορμής" (που είναι ψυχικά και πολιτισμικά σχηματισμένα) δείχνει μια προσπάθεια για υπέρβαση της βιολογικής προκατάληψης ,παρέχοντας μια βάση για μια πιο κοινωνιολογική ερμηνεία της σεξουαλικής συμπεριφοράς και ταυτότητας. Αλλά στο τέλος με τη θεωρία της λήμπιντο, στράφηκε προς τη φύση, το αξίωμα μια σταθερή σεξουαλική κίνηση η οποία είναι ως επί το πλείστον ανεξάρτητα από την κοινωνική δομή . Από ιστορικής σκοπιάς, ο Edward Shorter (1976) υποστηρίζει ότι ο

² Η γενική ιδέα των ενστικτων ξεκινάει από τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, επανεμφανίζεται στο μεσαίωνα στην έννοια των φυσικών νόμων, και το δέκατο όγδοο αιώνα λαμβάνει έννοιες καλοσύνης, συνείδησης και ηθικών συναισθημάτων. Ήταν όμως ο Δαρβίνος που αποτέλεσε το σημείο καμπής στην εγκαθίδρυση της έννοιας στην ιστορία (Weeks, 1985).

δέκατος όγδοος αιώνας, χαρακτηρίζεται από μια «απελευθέρωση της λίμπιντο», και τη διαφυγή από τις δομές της χριστιανικής και της κοινωνικής ηθικής (όπως αναφέρεται σε Garton,2004)

Η αντίληψη αυτή για τη ύπαρξη μιας προκοινωνικής σεξουαλικότητας ενυπήρχε και στις θεωρίες των κριτικών της σεξουαλικής καταπίεσης όπως των Μαρξιστών Φρουδιστών Wilhelm Reich και Herbert Marcuse. Ο Reich (1936) και Marcuse (1966) στηριζόμενοι σε μια ερμηνεία της φρουδικής θεωρίας για τη σχέση λίμπιντο και πολιτισμού υποστήριζαν ότι η σεξουαλική απελευθέρωση μπορεί να οδηγήσει στην κοινωνική επανάσταση αφού η ελεύθερη έκφραση μιας «φυσικής σεξουαλικότητας» είναι αντίθετη με την άσκηση εξουσίας³ (Γιαννακόπουλος,2006).

Τα πεδία αυτά κατέστησαν το σεξ ως ατομική ιδιότητα που ενυπάρχει στις ορμόνες ή στις ψυχές. Ως απόρροια αυτών των πρακτικών ο σεξουαλικός ουσιοκρατισμός ενσωματώθηκε στις λαϊκές σοφίες των δυτικών κοινωνιών, θεωρώντας τη σεξουαλικότητα ως αιώνια αμετάβλητο στοιχείο, αντικοινωνικό και χωρίς καμία ιστορία (Schmidt & Voss,2000). Σήμερα οι ερωτικές σχέσεις θεωρούνται ο ιδανικός, ιδιωτικός τόπος όπου το άτομο μπορεί να εκφραστεί υπακούοντας στα «αυθόρμητα», «έμφυτα», ατομικά συναισθήματα και επιθυμίες (Γιαννακόπουλος,2006). Η Bhattacharyya (2002) συνοψίζει το τρέχον πλαίσιο υποστηρίζοντας ότι ο κατεξοχήν τρόπος σκέψης για τη σεξουαλικότητα αποτελεί από τη μία ένα τρόπο αφήγησης της φυσικότητας ,χαρακτηρίζοντας τις σχέσεις με τους άλλους και μεταξύ διαφορετικών σφαιρών του κοινωνικού και από την άλλη ως μια περιοχή του εαυτού , εσωτερικότητα (σελ.42).

Η Gayle Rubin (1984) στα φεμινιστικά γραπτά της για μια ριζοσπαστική θεωρία των πολιτικών της σεξουαλικότητας επισημαίνει εκτός από τον σεξουαλικό ουσιοκρατισμό άλλους πέντε ιδεολογικούς σχηματισμούς. Για ερευνητικούς σκοπούς θα αναφερθούμε στους δύο εξ αυτών. *Ο σεξουαλικός αρνητισμός* αναφέρεται στην επικινδυνότητα του σεξ, στην εν δυνάμει καταστροφική του δύναμη και απειλή της

---

³ Ο Marcuse στοχαζόταν πάνω στην αλληλοσυσχέτιση της σεξουαλικότητας με την παραγωγικότητα. Αποπειράθηκε να υπολογίσει το οικονομικό και κοινωνικό κέρδος μιας “χαρούμενης” χωρίς προβλήματα σεξουαλικότητας . Υποστήριξε ότι όταν δρούμε με τις σωματικές μας ορμές , μας παρέχεται απόλαυση και ικανοποίηση και έτσι δημιουργούνται χαρούμενοι και «χρήσιμοι» άνθρωποι οι οποίοι απολαμβάνουν τη δουλειά, ζουν αρμονικά με το περιβάλλον τους, πρόθυμοι να κτίσουν την κοινωνία. Η φυσική σεξουαλικότητα όφειλε να διαλύει τις τριβές και τις αντιθέσεις ανάμεσα στο άτομο και την κοινωνία (Hill, 2008).

κοινωνικής ευταξίας στους δυτικούς πολιτισμούς. Αφετηρία της ιδεολογίας κρύβεται στις χριστιανικές διδαχές που έβλεπε το σεξ ως εγγενώς αμαρτωλό. Όπως αναφέραμε πρωτύτερα η νομιμοποίηση του ερχόταν μόνο μέσω του γάμου για παραγωγικούς σκοπούς εφόσον η διάσταση της ευχαρίστησης μπαίνει σε δεύτερη μοίρα. Αυτή η ιδέα βασίζεται στην υπόθεση ότι τα γεννητικά όργανα είναι κατώτερα του σώματος, πολύ λιγότερο σημαντικά από την ψυχή, το σώμα ή την καρδιά. Τέτοιες αντιλήψεις έχουν πλέον αποκτήσει δικιά τους ζωή και δεν εξαρτώνται μόνο από τη θρησκεία. Η μορφή που έχει λάβει σήμερα αναφέρεται με όρους υγιεινής και ανθυγιεινής. Η ερωτική ποικιλία είναι ανθυγιεινή, διεφθαρμένη, αποτελεί κίνδυνο από τα μικρά παιδιά μέχρι την εθνική ασφάλεια. Η δυτική κουλτούρα αντιμετώπιζε το σεξ πάντα με καχυποψία. Ερμήνευε και δίκαιζε κάθε σεξουαλική πράξη. Οι πιο αποδεκτές δικαιολογίες είναι ο γάμος η αναπαραγωγή και η αγάπη.

Μια συνέπεια του σεξουαλικού αρνητισμού και του σεξουαλικού ουσιολογισμού είναι μια ιεραρχική κλίμακα αξιών που διέπει τη θεραπεία της σεξουαλικότητας στις Ευρω-αμερικάνικες κοινωνίες (Schmidt & Voss, 2000). Η Rubin ονομάζει τον μηχανισμό αυτό σύστημα *σεξουαλικής ιεραρχίας*. Στο μοντέλο αυτό σεξουαλικές πράξεις αξιολογούνται σύμφωνα με ένα ιεραρχικό σύστημα στο οποίο το μονογαμικό σεξ για σκοπούς αναπαραγωγής έχει τη μεγαλύτερη αξιολόγηση. Οι παντρεμένοι, με οικογένεια και ετεροσεξουαλικοί αποτελούν την κορυφή της σεξουαλικής διαστρωματοποιημένης πυραμίδας. Όπως στα περισσότερα δίπολα, οι τρανσέξουαλ, φετιχιστές, σαδομαζοχιστές, εργαζόμενοι του σεξ, τα μοντέλα πορνό, όλοι δηλαδή οι μη πληρούντες το καταστατικό της κοινωνίας, να τοποθετούνται στον πάτο της πυραμίδας ως απεχθείς σεξουαλικές κάστες.

Τα άτομα των οποίων η συμπεριφορά στέκεται ψηλά σε αυτή την ιεραρχία ανταμείβονται από τα θεσμικά όργανα της κοινωνιοεξουσίας με τις καλύτερες δυνατές απολαβές- πιστοποιητικά ψυχικής υγείας, αξιοπρέπειας, νομιμότητας, κοινωνική αποδεκτικότητα και υλικά οφέλη. Αντιθέτως, τα άτομα των χαμηλότερων στρωμάτων, όπως είναι φυσικό, υποβάλλονται σε ελέγχους ψυχικής ασθένειας και εγκληματικότητας με την ταυτόχρονη απώλεια θεσμικής στήριξης και την επιβολή οικονομικών κυρώσεων.

Οι δυτικές θρησκευτικές παραδόσεις έθεσαν τα θεμέλια αυτού του συστήματος στιγματισμού, αλλά το σύγχρονο περιεχόμενο προέρχεται από την ιατρική και την ψυχιατρική. Η καταδίκη των παράτυπων σεξουαλικών συμπεριφορών δεν επικαλείται πια όρους αμαρτίας αλλά έννοιες ψυχικής και σεξουαλικής κατωτερότητας. Ιατρική

και ψυχιατρική πολλαπλασίασαν τις κατηγορίες σεξουαλικών παραπτωμάτων⁴. Οι χαμηλού κύρους σεξουαλικές πρακτικές διασύρονται ως ψυχικοί νόσοι · ψυχολογικοί όροι διαπλέκουν τις δυσκολίες ψυχοδυναμικής λειτουργίας με τους τρόπους ερωτικής επαφής. Δανειζόμενοι τα λόγια της Rubin (1984), «όλες αυτές οι ιεραρχίες της σεξουαλικής αξίας-θρησκευτική, ψυχιατρική, λαϊκή- λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο όπως και τα ιδεολογικά συστήματα του ρατσισμού, εθνοκεντρισμού και θρησκευτικού σοβινισμού. Εκλογικεύουν το ευ ζην των σεξουαλικά προνομιούχων και τη δυστυχία του σεξουαλικού όχλου» (σελ.152).

1.2 Μοντέλα πολιτισμικής επίδρασης

Όπως έχει επισημανθεί, η μελέτη της σεξουαλικότητας συνδυάζει διάφορες πτυχές και έλαβε διάφορες κατά καιρούς ερμηνείες. Η ετεροφυλοφιλική, αναπαραγωγική σεξουαλικότητα κυριάρχησε. Το 1920 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 90' έχουμε την ανάδυση των μοντέλων πολιτισμικής επίδρασης. Οι κοινωνιολόγοι θέλησαν να ξεφύγουν από την ατομικιστική και θετικιστική αντίληψη του σεξουαλικού ουσιοκρατισμού και να εξηγήσουν τους τρόπους με τους οποίους η σεξουαλική συμπεριφορά διαμορφώνεται από το περιβάλλον. Υπήρξε ουσιαστικά μία θεωρητική μετατόπιση από τη «φύση» στην «ανατροφή». Παρά το ότι οι υποστηρικτές της κοινωνική αλληλεπίδρασης προσπάθησαν να ανατρέψουν την θεωρία των ενορμήσεων προβάλλοντας το επιχείρημα ότι το σεξ δεν έχει ύπαρξη εκτός από το πολιτισμικό περιεχόμενο, προώθησαν την ψυχαναλυτική πεποίθηση ότι η σεξουαλικότητα είναι δομημένη κατά κύριο λόγο μέσα στην οικογένεια με τη πρόσθεση θρησκευτικών και άλλων θεσμών ως επιπλέον σεξουαλικές νόρμες στη διαμόρφωση και έκφραση της σεξουαλικότητας ,και διατήρησαν την φρουδική αναλυτική διάκριση μεταξύ «σεξουαλικότητας» και «κοινωνίας» (Stein,1989). Το έργο των Gagnon και Simon (1973) μετατόπισε το κέντρο βάρους της θεωρία της πολιτισμικής αλληλεπίδρασης από την καθοριστική δύναμη των κοινωνικών νορμών σε πιο διαδραστικές αναπτυξιακές περιστάσεις υπό τις οποίες τα άτομα επινοούν σεξουαλικά σενάρια. Επόμενες έρευνες μετατόπισαν την έμφαση της έρευνας από τους σεξουαλικούς ρόλους στη έννοια της σεξουαλικής ταυτότητας, δείχνοντας ότι τα

⁴ Το τμήμα που αφορά τις ψυχοσεξουαλικές διαταραχές στο Διαγνωστικό και Στατιστικό εγχειρίδιο των ψυχικών και σωματικών διαταραχών (DSM) της APA είναι ένας αξιόπιστος χάρτης της τρέχουσας ηθικής ιεραρχίας των σεξουαλικών δραστηριοτήτων (Rubin,1984).

άτομα ως δραστικά στοιχεία διαπραγματεύονται τη σεξουαλική τους συμπεριφορά μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Υποστήριξαν, σε αντίθεση με τη μηχανιστική και λειτουργική έννοια των κοινωνικών ρόλων ότι ο σχηματισμός ταυτότητας συνεπάγεται μια διαλεκτική σχέση μεταξύ αναγνώρισης από τους άλλους και από τον εαυτό τους (Stein,1989).

Ο Wrong (1961), αμφισβήτησε την «υπερκοινωνικοποίηση» του ατόμου που προέβαλε το μοντέλο και αρνήθηκε το αναπόφευκτο της εσωτερίκευσης. Σε αυτό το μοντέλο η σεξουαλικότητα εμφανίζεται ως «ένα είδος οικουμενικής πλαστελίνης» όπως αναφέρει ο Vance (1991) επάνω στο οποίο δουλεύει ο πολιτισμός. Ο πολιτισμός αντιμετωπίζεται ως μέσο ενθάρρυνσης ή αποθάρρυνσης της έκφρασης σεξουαλικών πράξεων, στάσεων και σχέσεων. Παρόλα αυτά και σε αυτό το μοντέλο η βάση της σεξουαλικότητας θεωρείται οικουμενική και βιολογικά καθορισμένη. Τέλος, το μοντέλο υιοθετεί ότι οι σεξουαλικές πράξεις είναι φορείς σταθερής και οικουμενικής σημασίας με αναφορά στην ταυτότητα και το υποκειμενικό νόημα (Vance ,1991 · Stein,1989).

1.3 Ανάδυση των μοντέλων κοινωνικής κατασκευής

Με το πέρασμα των αιώνων η σεξουαλική ετερότητα καθιερώθηκε και το καθεστώς του σεξουαλικού ουσιοκρατισμού εδραιώθηκε στη δυτική σκέψη ως μια φυσική αλήθεια στη καρδιά της ανθρώπινης ύπαρξης. Τη δεκαετία του 70'εμφανίστηκε ένα κύμα μελετών στις κοινωνικές επιστήμες που εναντιώθηκε στο ισχυρό οχυρό της ουσιοκρατικής σκέψης προτάσσοντας το επιχείρημα της σεξουαλικής καταπίεσης στις δυτικές κοινωνίες . Αντί της ουσιοκρατικής θεώρησης προκρίθηκε η προσέγγιση της κοινωνικής κατασκευής η οποία επικεντρώνεται στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο νοηματοδοτούνται οι σεξουαλικές συμπεριφορές ανάλογα με τα πολιτισμικά και ιστορικά συμφραζόμενα. Όλες οι προσεγγίσεις της κοινωνικής κατασκευής υιοθετούν την άποψη ότι σωματικά ταυτόσημες σεξουαλικές πράξεις μπορεί να έχουν διαφοροποιημένη κοινωνική σημασία και υποκειμενικό νόημα ανάλογα με τον τρόπο που ορίζονται και γίνονται αντιληπτές σε διαφορετικούς πολιτισμούς και ιστορικές περιόδους (Γιαννακόπουλος, 2006· Stein,1989 ·Vance,1991). Σε αντίθεση με τις ψυχαναλυτικές θεωρίες, όπου η οικογένεια αποτελεί θεμέλιο πάνω στο οποίο διαμορφώνεται η ατομική επιθυμία, και

τη λειτουργιστική παραδοχή των πολιτισμικών μοντέλων, η θεωρία της κοινωνικής κατασκευής δεν διαχωρίζει το άτομο από την κοινωνία αλλά τα συνδέει. Σύμφωνα με αυτό το θεωρητικό παράδειγμα, όλα τα οικουμενικά, αθροιστικά και αιτιώδη μοντέλα απορρίπτονται (Stein,1989). Η κοινωνική πραγματικότητα δεν είναι ενιαία και αντικειμενική αλλά αποσπασματική και υποκειμενική (Στάμου,2014). Όπως αναφέρει ο Weeks (2000:128-129) η σεξουαλικότητα δεν είναι ούτε φυσική ούτε δεδομένη. Είναι το αποτέλεσμα ποικίλων κοινωνικών πρακτικών που σηματοδοτούν τις ανθρώπινες δραστηριότητες, τις κοινωνικές εννοιολογήσεις και αυτό-εννοιολογήσεις. Εκτός από την ενασχόληση των θεωρητικών στην αποδόμηση των θετικιστικών αντιλήψεων, ώθηση για την ανάπτυξη αυτής της προσέγγισης αποτέλεσε και η εξέταση της ομοφυλοφιλίας (Vance,1991). Η Gay ιστορία, ιδιαίτερα το έργο του Jeffrey Weeks (1977), έδειξε ότι η ομοφυλοφιλία είναι ένα κατασκευασμένο και σχετικά σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο. Η ενασχόληση με την κοινωνική κατασκευή της ομοφυλοφιλίας οδήγησε αφενός στην αποσιώπηση της ετεροσεξουαλικότητας ως κυρίαρχου προτύπου συμπεριφοράς, αφετέρου αποτέλεσε έναυσμα για την εξέταση της κατασκευής της (Rubin,1984). Αυτές οι κατασκευές επηρεάζουν την εξατομικευμένη υποκειμενικότητα και συμπεριφορά, αλλά επίσης οργανώνουν και δίνουν νόημα στη σεξουαλική εμπειρία διαμέσου της επίδρασης των σεξουαλικών ταυτοτήτων, ιδεολογιών και ρυθμίσεων (Vance,1991).

1.4 Η Ιστορία της Σεξουαλικότητας του Foucault

« [...] φτάσαμε τώρα να αναζητούμε την ιδεατότητά μας σε αυτό που για αιώνες είχε θεωρηθεί σαν τρέλα, την πληρότητα του σώματός μας σε αυτό που για καιρό ήταν το στίγμα της και κάπως κάπως σαν η πληγή της την ταυτότητά μας σε αυτό που αντιλαμβανόμασταν ως σκοτεινή δίχως όνομα ορμή» (σελ.191).

Ο πρώτος τόμος της ιστορίας του Foucault (2011/1978) έχει επικρατήσει να λέγεται ως το έργο το οποίο θεμελίωσε την κοινωνική κονστρουξιονιστική θεώρηση καθώς ο ίδιος μέσα από τα γραπτά του προτάσσει, ότι όχι μόνο οι ιδιαίτερες μορφές ρύθμισης της σεξουαλικής συμπεριφοράς και των επιμέρους στοιχείων της, αλλά

ακόμη και η έννοια της ίδιας της σεξουαλικότητας είναι ένα κοινωνικό κατασκεύασμα παρουσιάζοντας μια αναστοχαστική κριτική της θετικιστικής γνώσης (Γιαννακόπουλος,2006· Stein,1989). Η καινοτομία της ανάλυσης του έγκειται στην καθιέρωση μιας νέας θεώρησης για την εξουσία και την σεξουαλικότητα. Στο έργο του, η εξουσία δεν γίνεται αντιληπτή ως ένας θεσμός , μια δύναμη που κατέχουν μερικοί και η οποία εκ των άνωθεν καταπιέζει τα ένστικτα, μια προϋπάρχουσα φυσική επιθυμία , αλλά ως μια βιοεξουσία η οποία παράγει σώματα ως πεδία άσκησης σχέσεων εξουσίας (Γιαννακόπουλος,2006).

Ο Foucault προσέγγισε την ιστορία της σεξουαλικότητας, σαν μια ιστορία διαμόρφωσης υποκειμένων, όχι μόνο με την πολιτική έννοια της διαμόρφωσης, αλλά και με την ψυχολογική και ηθική.

Σύμφωνα με το Foucault (2011), *η δίψα για γνώση* διέπει τη σχέση της Δύσης με το σεξ. Η αρχή για τον Foucault γίνεται όταν στο πλαίσιο της αντιμεταρρύθμισης καθιερώνεται μια τυπολογία σχετικά με το *μυστήριο της εξομολόγησης*. Οι εξομολογούντες στους ιερείς, «καθάριζαν» τη συνείδησή τους μέσω της διεξοδικής, λεπτομερέστατης και εκτεταμένης ,όπως όριζε η εκκλησία, ομολογίας των αμαρτιών τους: πόσες φορές απάτησαν τον σύζυγό τους, πόσες σκέφτηκαν να τον απατήσουν κ.λπ.· για κάθε ομολογούμενη «αμαρτία» προβλεπόταν και μια συγκεκριμένη καθαρτήρια ποινή.

Σταδιακά οι σεξουαλικές προτιμήσεις έγιναν κριτήριο για τον προσδιορισμό της ατομικής ταυτότητας· η σεξουαλική υποκειμενικότητα κατασκευάστηκε με την επιβολή ταυτοτήτων επάνω στα άτομα, ως αποτέλεσμα του πολλαπλασιασμού των κυκλοφορούντων λόγων (για τον Foucault, *λογοθετική έκρηξη*) κατά τη διάρκεια της βικτωριανής εποχής. Όπως γράφει και ο Γιαννακόπουλος (2006:20) «για τον Foucault, η ανάδυση αυτή σεξουαλικών κατηγοριοποιήσεων σεξουαλικών ταυτοτήτων αποτελεί μέρος των στρατηγικών άσκησης της νεωτερικής πειθαρχικής βιοεξουσίας». Αποκτώντας τα πρόσωπα συνείδηση της ταυτότητας τους, υιοθετούν πρότυπα τα οποία με τη σειρά τους επιδρούν καθοριστικά στην εξέλιξή τους ως σεξουαλικά όντα. Γίνονται με αυτόν τον τρόπο αυτό- διαμορφούμενα υποκείμενα της γνώσης τους για τον «κόσμο» έτσι η ετεροφυλόφιλη μονογαμία ήρθε να λειτουργήσει ως κανόνας, και οι σεξουαλικά αποκλίνοντες ήρθαν να δουν τους εαυτούς τους ως διακριτά πρόσωπα, που έχουν ιδιαίτερη «φύση» και στιγματισμένες ταυτότητες.

Συμπερασματικά, ο Foucault με την εισαγωγή της έννοιας της εξουσίας παρέχει μια κατανόηση για το πώς ιστορικά, οι σεξουαλικοί λόγοι έχουν έρθει για να διαμορφώσουν την ατομική υποκειμενικότητα και τη σεξουαλική ταυτότητα.

1.5 Γλώσσα και σεξουαλικότητα

Οι περισσότερες μελέτες στον ακαδημαϊκό χώρο εστίαζαν την προσοχή τους στη βάση φύλου και σεξουαλικότητας με την ταυτόχρονη κατεξοχήν ενασχόληση της γυναικείας εμπειρίας με το αιτιολογικό της αορατότητας και της φίμωσης των γυναικών, πράγμα το οποίο οδήγησε σε εννοιολογήσεις των γυναικών ως «μειονότητας». Η λογική που κρύβεται πίσω από την εγκαθίδρυση της έρευνας σεξουαλικότητας μέσω του φύλου έγκειται στο ότι παρά τη μη ταύτιση τους, φύλο και σεξουαλικότητα διαπλέκονται συστηματικά δεδομένης της ετεροκανονικότητας, δηλαδή της άρρητης κοινωνικής προσδοκίας για ετεροφυλόφιλη συμπεριφορά, και των στερεοτύπων που αυτή προάγει για όλα τα έμφυλα υποκείμενα⁵. (Κανάκης,2011).

Η ετεροκανονικότητα, η ευθυγράμμιση φύλου και σεξουαλικότητας στο πλαίσιο μιας άρρητης ετεροφυλοφιλίας, οι προσπάθειες κινημάτων ομοφυλοφίλων για ορατότητα των υποκειμένων και της ομόφυλης σεξουαλικότητας οδήγησαν στην αποσιώπηση της ετεροφυλοφιλίας ως ηγεμονικής σεξουαλικότητας, αριθμούν τους λόγους επέκτασης της έρευνας γλώσσας –φύλου στην έρευνα γλώσσας και σεξουαλικότητας (Κανάκης,2011· Weston,2006·). Όπως υποστήριξε η Rubin (1984 :308) «αν και η σεξουαλικότητα και το φύλο συνδέονται μεταξύ τους, δεν είναι το ίδιο πράγμα και αποτελούν τη βάση δύο διακριτών πεδίων κοινωνικής πρακτικής». Από τα μέσα τις δεκαετίας του 1990, η προσέγγιση της γλωσσικής μελέτης της σεξουαλικότητας πραγματοποιήθηκε μέσα από τις έννοιες της ταυτότητας και της επιθυμίας, πράγμα που διατηρείται μέχρι και σήμερα δεδομένου των διαφωνιών των θεωρητικών, και εντός του πλαισίου μιας κοινωνίας που «αναγκάζει» τα υποκείμενα να παραγάγουν, «φυσικό» ετεροσεξουαλικό λόγο (Δαλεζίου,2011). Ωστόσο, «η υιοθέτηση όρων ταυτότητας στη μελέτη της σεξουαλικότητας παραπέμπει σε μια προσέγγιση ευθυγράμμισης τη σεξουαλικότητας ως θεωρητικά τουλάχιστον,

⁵ Οι φεμινιστικές αναλύσεις θεωρούσαν τη σεξουαλικότητα μια παράγωγη κατηγορία της οποίας η οργάνωση καθορίζεται από τη δομή της ανισότητας των φύλων (Vance ,1991).

διακριτών αναλυτικών κατηγοριών, ενώ η επίκληση της επιθυμίας (αντί της ταυτότητας) ως αποκλειστικού αναλυτικού εργαλείου στη μελέτη της σεξουαλικότητας και μάλιστα με ψυχαναλυτικές αξιώσεις, απλώς καθήλωσε για ένα μεγάλο διάστημα την έρευνα σε ερωτήματα που δεν τέθηκαν σε σωστή βάση» (Κανάκης, 2011,σ.22).

Η μελέτη γλώσσας και σεξουαλικότητας περιλαμβάνει όχι μόνο ερωτήματα σχετικά με το πώς οι άνθρωποι αναπαριστούν τη σεξουαλικότητα, αλλά και ερωτήματα σχετικά με το πώς η σεξουαλικότητα παρουσιάζεται γλωσσικά σε διάφορα είδη λόγου. Δεδομένης της σύγκλισης των περισσότερων θεωρητικών σε μία αντιουσιακρατική θεώρηση, αρκετές έρευνες εξετάζουν τη λειτουργία της γλώσσας στην κατασκευή της σεξουαλικότητας ανεξάρτητα από το εάν αφορά την επιτέλεση της ερωτικής επιθυμίας ή της ταυτότητας (Queen,2007) και εκλαμβάνουν ως σεξουαλικό ζήτημα ότι σχετίζεται με την απόδοση κοινωνικοπολιτικού νοήματος στο σώμα ως περιοχή ερωτισμού και/ή αναπαραγωγής (Bucholtz & Hall ,2004).

Η αναζήτηση της ενιαίας ιδανικής σεξουαλικότητας χαρακτηρίζει τα περισσότερα συστήματα σκέψης· για την θρησκεία το ιδανικό ήταν ο παραγωγικός γάμος, για την ψυχολογία η ετεροφυλοφιλία. Κατά την πλούσια ιστορία μελέτης της σεξουαλικότητας προέκυψε πληθώρα θεωριών οι οποίες έφεραν μαζί τους πληθώρα σεξιστικών και ρατσιστικών ειδών σκέψης συγκεντρωμένες στον όρο ετεροκανονικότητα. Στην πορεία της ιστορίας αναδεικνύεται η τάση για έμφαση στους πολιτισμικούς παράγοντες. Παρά το γεγονός αυτό, το ουσιοκρατικό μοντέλο, με το περιεχόμενο του να ποικίλλει μέσα στα διάφορα ρητορικά πλαίσια που προκύπτουν, παραμένει ο ηγεμονικός τρόπος σκέψης. Ακόμη και ένα μεγάλο κομμάτι της ριζοσπαστικής σκέψης έχει υιοθετήσει αυτό το μοντέλο καθώς είναι πιο εύκολο μπροστά σε δυσκολίες εξηγήσεων η οπισθοδρόμηση στην ομπρέλα των ουσιοκρατικών αντιλήψεων. Για τον αγώνα εξάλειψης των αναδυόμενων ιδεολογικών καθεστώτων που ενισχύονται μέσω νεοεμφανιζόμενων πειθαρχιών/κλάδων γνώσης, καθίσταται απαραίτητη η αναγνώριση των κατασταλτικών φαινομένων χωρίς την προσφυγή σε ουσιοκρατικές παραδοχές (Rubin, 1984· Γιαννακόπουλος,2006· Κανάκης,2011).

2. ΣΕΞΟΛΟΓΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

2.1 Επιστήμη και η κατασκευή της σεξουαλικής γνώσης

Ένας συνδυασμός ηθικών, θρησκευτικών και ποινικών ρυθμίσεων κατά τον δέκατο έβδομο και δέκατο όγδοο αιώνα, ρύθμιζαν τη σεξουαλική γνώση και κατ' επέκταση τη σεξουαλική συμπεριφορά και εμπειρία. Στο γύρισμα του αιώνα, η ελλιπής ικανότητα της θρησκευτικής αρχής να εξηγήσει αναδυόμενα φαινόμενα οδήγησε στην ανατροπή του θεολογικού λόγου από τον επιστημονικό. Αυτό που έκανες, πλέον δεν ήταν παράβαση του θείου νόμου αλλά προσδιόριζε τι είδους άτομο ήσουν. Η λογοθετική έκρηξη του δέκατου ένατου αιώνα, τοποθέτησε τη σεξουαλικότητα στο επίκεντρο των ερευνητικών ενδιαφερόντων ενός εύρους ανερχόμενων κλάδων (της παιδαγωγικής, της ιατρικής, της ψυχιατρικής, της ψυχολογίας, της βιολογίας και της ευγονικής). Αυτό που προέκυψε ήταν μια «επιστήμη της σεξουαλικότητας». Πιο συγκεκριμένα το σεξ αναδείχτηκε ως μια ξεχωριστή περιοχή επιστημονικής έρευνας, δημιουργώντας τη δική της υποπειθαρχία – τη *σεξολογία* (Foucault, 2011). Η έρευνα του σεξ ξεκίνησε στην Ευρώπη στα τέλη του δέκατου όγδοου με αρχές δέκατου ένατου αιώνα: μια εποχή που ο ρόλος της «επιστήμης» στην κατασκευή της σεξουαλικότητας γινόταν όλο και πιο σημαντικός. Οι επιστήμονες ανέπτυξαν τεχνικές όπως συνεντεύξεις, συνεδρίες, μελέτη περιπτώσεων, κλινική διάγνωση, στατιστικές, ερωτηματολόγια και έρευνες – στο πλαίσιο μιας «υποχρεωτικής» ομολογίας – στην αναζήτησή τους για γνώση (Jackson, 1984· Weeks, 1985).

Η σεξολογία χωρίζει την ιστορία της σε μια προεπιστημονική φάση που διήρκησε ως τα μέσα του 19ου αιώνα. Οι πρόδρομοι της, χρονολογούνται από το 1896 ως το 1936 και η σύγχρονη επιστήμη της σεξολογίας από το 1938 και έπειτα. Ο Havelock Ellis, το «Ινστιτούτο Kinsey» και οι William Masters και Virginia Johnson διαγράφουν τα τρία σημαντικά ορόσημα στην ανάπτυξη και διαμόρφωση της σεξολογικής έρευνας όπως τη γνωρίζουμε σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, ο Ellis αναγνωρίζεται ευρέως ως ο θεμελιωτής της σύγχρονης σεξολογικής έρευνας από τα τέλη του 19ου αι. ως τη δεκαετία του '30 · ο ρόλος του στη καθιέρωση της σεξολογίας ως επιστήμη υπήρξε καθοριστικός, ενώ ο Kinsey ίδρυσε το διάσημο Ινστιτούτο Έρευνας Σεξ στο Πανεπιστήμιο της Ιντιάνα, στις ΗΠΑ, το οποίο εξακολουθεί να έχει διεθνή φήμη για την επιστημονική έρευνα στη σεξουαλική

συμπεριφορά. Οι Masters και Johnson εξυμνήθηκαν από τους ομολόγους τους για την «επαναστατική» έρευνα σεξ ,πλέον, στο εργαστήριο, όπου η σεξουαλική δραστηριότητα παρατηρείται και μετριέται άμεσα, εφαρμόζοντας αργότερα τα ευρήματά τους στο δικό τους πρόγραμμα θεραπείας του σεξ⁶ (Γενζεν,2010). Όλες αυτές οι πρακτικές δεν θα μπορούσαν να υπάρξουν χωρίς την ενεργή συμμετοχή των ατόμων οι οποίοι οικειοποιήθηκαν αυτές τις διαδικασίες. Το επιχείρημα του Φουκώ για την εξομολόγηση αποτέλεσε βασική τεχνική μέσω της οποίας οι άνθρωποι ήρθαν να καταλάβουν τη σεξουαλική υποκειμενικότητα. Συνεπώς, στη μεταμόρφωση του σεξ μέσα από το λόγο συμμετείχαν δύο ομάδες ανθρώπων: από τη μία πλευρά εκείνοι που έδιναν πληροφορίες όπως στην εξομολόγηση και από την άλλη η νεοσχηματιζόμενη ομάδα ειδικών, οι οποίοι επεξεργαζόταν αυτές τις πληροφορίες από την άποψη της επιστήμης ή της θεραπείας (Foucault,1978, όπως αναφέρεται σε Γενζεν,2010). Οι ερωτήσεις στους ασθενείς για τα προβλήματά τους , η τοποθέτησή τους σε πλαίσιο ,ο χαρακτηρισμός της κατάστασης και η προσφορά θεραπείας ήταν κοινές μέθοδοι διάγνωσης για όλους τους σεξολόγους.(Garton,2004).

Οι σεξολόγοι πίστευαν ότι θα μπορούσαν να εξηγήσουν τη συγκρότηση της σεξουαλικότητας με αναφορά σε μία εσωτερική αλήθεια ή ουσία και έθεσαν ως στόχο να ανακαλύψουν, να περιγράψουν, και να αναλύσουν αυτή την «κρυμμένη» ουσία με προσφυγές στη βιολογία. Το αποφασιστικό στάδιο στην ιστορία της σεξολογίας ήταν η *εξατομίκευση* της σεξουαλικότητας, η αναζήτηση για την αρχέγονη παρόρμηση στο ίδιο το υποκείμενο. Ο Havelock Ellis στα γραπτά του διακήρυττε ότι «το σεξ διαπερνά ολόκληρο το άτομο. Η σεξουαλική συγκρότηση ενός ανθρώπου είναι ένα μέρος της γενικής συγκρότησης του». Σύμφωνα με τον Weeks (1985) δύο στοιχεία έπαιξαν καθοριστικό ρόλο σε αυτόν τον αναδυόμενο λόγο και χάραξαν την πορεία της σεξολογίας. Το ένα ήταν η επίδραση του Δαρβινισμού. Η καταγωγή των ειδών του Δαρβίνου είχε ήδη αποδείξει τη δυνατότητα εφαρμογής της θεωρίας της φυσικής επιλογής για τον άνθρωπο. Ο Δαρβίνος, στο *The Descent of Man*, πρότεινε το στοιχείο της *σεξουαλικής επιλογής*. Οι διαδικασίες της αισθητικής και της ερωτικής ανταπόκρισης που εξασφάλιζαν την σεξουαλική επιλογή, ενέπνευσαν τους σεξολόγους, όπως τον Ellis να θεωρητικοποιήσουν το

⁶ Από τον Havelock Ellis και μετά η σεξολογία είχε βασιστεί σε μια θέση η οποία μπορεί να περιγραφεί ως αντι-πουριτανική. Το σεξ θεωρείται ως μια φυσική λειτουργία που θα πρέπει να επιτρέπεται η ελευθερία της έκφρασης, και υπάρχει έντονη αντίθεση στην «αποχή», «εγκράτεια», «αναστολή» και «καταστολή» (Jackson,1984).

σεξουαλικό ένστικτο ως μια σύνθετη διαδικασία που περιλαμβάνει τόσο βιολογικούς όσο και ψυχολογικούς παράγοντες. Η βιολογία αποτέλεσε το κλειδί για την ανακάλυψη και εξήγηση των μυστηρίων της Φύσης. Η δεύτερη αποφασιστική στιγμή ήταν η εμφάνιση του *Psychopathia Sexualis* του Krafft-Ebing το 1886. Το έργο του αποτέλεσε την πρώτη ιατρική ταξινόμηση των σεξουαλικών διαταραχών (Hauser,2008) με τους ομοφυλόφιλους να αποτελούν μόνο ένα μέρος μιας ευρύτερης επιστημονικής έρευνας σε διαφορετικούς σεξουαλικούς τύπους.

Οι μελέτες περιπτώσεων αποτέλεσαν ένα μοντέλο για το τι επρόκειτο να ακολουθήσει και οι αναλύσεις ήταν η πρόβα για έναν αιώνα θεωριών⁷ όπως υποστηρίζει ο Garton (2004). Από τη σεξολογία παράχθηκε ένας τεράστιος κατάλογος διαστροφών και των χαρακτηριστικών τους μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα, όπου αυτή η επικέντρωση στο «διεστραμμένο» και το «ανώμαλο» έστρεψε το ενδιαφέρον προς το «κανονικό» το οποίο ήταν τυλιγμένο με μία αξιοσέβαστη ιδεολογία και με τη σφραγίδα της επιστήμης στα κλινικά εγχειρίδια (Weeks,1985).

Αυτοί οι αυτοαποκαλούμενοι πρωτοπόροι εργάστηκαν για να οικοδομήσουν μια επιστήμη της επιθυμίας , μια σφαίρα γνώσης που θα αποκάλυπτε τα μυστικά της φύσης μας. Ο Ellis -που προτιμούσε τον όρο «παρόρμηση»-, τα δοκίμια του Freud - που προτιμούσε την έννοια «ενόρμηση»-, οι στατιστικές του Kinsey ή ο γενετικός ντετερμινισμός της κοινωνιοβιολογίας, όλα, αποτελούν ρητορικές εκφάνσεις για το τι μπορεί καλύτερα να ονομαστεί ουσιοκρατικό μοντέλο (Weeks,1985· Rubin,1984). Η διαφορά τους από τους προδρόμους τους έγκειται στην προσπάθειά τους να τοποθετήσουν αυτό το πρότυπο σε επιστημονική βάση μέσα στην προσπάθεια να καθοριστεί η τελευταία φύση αυτού του ενστίκτου.

Η αναγωγή των σεξουαλικών πρακτικών σε φυσικά φαινόμενα εκτόπισε την σεξουαλικότητα από το πολιτικό πεδίο και την τοποθέτησε υπό την προστασία της επιστήμης. Συνεπώς ,η κοινωνική κατασκευή της σεξουαλικής γνώσης δεν θα μπορούσε παρά να αναλυθεί μέσα από την εξέταση του σεξουαλικού ουσιοκρατισμού που χαρακτηρίζει τις θεωρίες περί σεξουαλικότητας και αποτελεί τη βάση της «επιστημονικής» έρευνας του σεξ (Jackson,1984). Δεδομένης βέβαια της αλλαγής του πολιτικού πλαισίου εμφανίζονται νέες ρητορικές εκφάνσεις αυτού του ιδεολογικού μηχανισμού, στολισμένες με επιστημονικοφανείς εξηγήσεις και διδαχές,

⁷ Η *Psychopathia Sexualis* από τις 45 ιστορίες περιπτώσεων και τις 110 σελίδες ,το 1886 διευρύνθηκε στις 238 ιστορίες και 437 σελίδες στην 12η έκδοση της το 1903 (Hauser,2008).

αλλά αναπαράγοντας θεμελιώδη αξιώματα. Σε αυτό το ουσιοκρατικό μοντέλο, το «σεξ» εξισώνεται με την ετεροσεξουαλικότητα, και η συνουσία θεωρείται ότι είναι βιολογική επιτακτική ανάγκη. Οι προσφυγές στη φύση, όπως υποστηρίζει ο Weeks(1985), προσφέρουν μια επιβεβαίωση του πραγματικού εαυτού μας, και παρέχουν το σημείο αναφοράς για την αντίστασή μας σε ό, τι είναι διαφθαρμένο ή «αφύσικο»⁸.

Η σεξολογία προέκυψε από και συνέβαλε σε ένα δίκτυο κοινωνικών πρακτικών. Χτίστηκε σε μια σειρά από προϋπάρχοντα γραπτά και κοινωνικές προσπάθειες. Με τον πολλαπλασιασμό των λόγων σεξουαλικότητας τον δέκατο ένατο αιώνα, εμφανίζεται μια σειρά από εκστρατείες, αγώνες και κοινωνικές πρακτικές στον απόηχο μεταβαλλόμενων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που σκοπό είχαν τον έλεγχο της σεξουαλικότητας. Οι ανησυχίες για την ηθική της εργατικής τάξης, για τα ποσοστά των γεννήσεων, τη γονιμότητα, τις διαμάχες πάνω στη δημόσια υγεία και υγιεινή, την πορνεία, τη δημόσια και ιδιωτική ηθική οδήγησαν στην αύξηση του κρατικού ενδιαφέροντος για την ρύθμιση της σεξουαλικότητας. Καθώς η κρατική παρέμβαση ήταν διαμορφωμένη ολόενα και περισσότερο σε γλώσσα υγείας, γιατροί και επιστήμονες έγιναν σημαντικοί συμμετέχοντες στις νέες αναπτυσσόμενες ρυθμιστικές συζητήσεις. Οι σεξολόγοι συμμετείχαν ενεργά στην κατάρτιση των λόγων αυτών, βλέποντας έναν τρόπο να νομιμοποιηθούν οι νέες επαγγελματοποιημένες ειδικότητές τους. Επομένως, η πειθαρχία της σεξολογίας αναπτύχθηκε παράλληλα με την αναδύομενη κοινωνική υγιεινή. Οι πρακτικές αυτές τοποθέτησαν την σεξουαλικότητα ως ένα ενεργά προσβαλλόμενο πολιτικό και συμβολικό έδαφος πάνω στο οποίο άρχισε να πραγματοποιείται το έργο της ανάλυσης και της «κωδικοποίησης» τους. Οι επιστήμονες του σεξ, απομόνωσαν και εξατομίκευσαν ειδικά χαρακτηριστικά σεξουαλικότητας, χαρτογράφησαν λεπτομερώς τις κανονικότητες και τις νοσηρές παραλλαγές τους (Weeks,1985· Vance,1991).

⁸ Η επικέντρωση των σεξολόγων στο ερώτημα για το φυσικό ή επίκτητο χαρακτήρα της ομοφυλοφιλίας και ειδικότερα στη διερεύνηση της ξεχωριστής φυσιολογίας τους, συνέβαλε από τη μία στην πειθαρχική κατηγοριοποίηση των παρακλήσεων αλλά ταυτόχρονα νομιμοποιούσε τη σεξουαλική παρέκκλιση ως φυσική, έμφυτη σεξουαλικότητα (Γιαννακόπουλος,2006). Χρειάζεται να τονιστεί ότι η σεξολογία βοήθησε στη δημιουργία των ομοφυλοφίλων ως ξεχωριστή κατηγορία σεξουαλικότητας. Παρά την πίστη τους όμως στην έμφυτη σεξουαλικότητα τους, διακήρυτταν ότι έρχιζαν θεραπείας (Garton,2004).

Η ισχύς της σεξολογίας και η σύμπραξη της με το νόμο, την ιατρική, τις οργανώσεις κοινωνικής πρόνοιας, οδήγησε στη διαμόρφωση ενός ενιαίου πεδίου σεξουαλικότητας· της σεξουαλικότητας ως αυτόνομης δύναμης και σφαίρας (Weeks,1985). Τόσο η εξουσία όσο και η απόλαυση μέσα από συνεχιζόμενες και αλληλοσυμπληρούμενες πράξεις επίδειξης και επιτήρησης ή θεραπείας μετατοπίστηκαν σε αυτό που εννοούμε έκτοτε με το όρο σεξουαλικότητα και το οποίο είναι άμεσα συνδεδεμένο με την παραγωγή της γνώσης για το σεξ (βλ. Foucault,2011, σ.130-134).

Το γύρισμα στον εικοστό αιώνα αποτελεί και τη σύγχρονη επιστήμη της σεξολογίας (1938 και έπειτα, σύμφωνα με την προαναφερόμενη χρονολόγηση⁹). Είναι η περίοδος κατά την οποία ο Αλφρεντ Κινσει άρχισε να ερευνά τη σεξουαλική συμπεριφορά των ανδρών. Στα συμπεράσματα του από μεγάλες στατιστικές έρευνες στις ΗΠΑ, τα οποία δημοσίευσε στα βιβλία του η σεξουαλική συμπεριφορά του άνδρα (1948) και η σεξουαλική συμπεριφορά της γυναίκας (1953), απέδειξε ότι ο άνδρας και η γυναίκα έχουν διαφορετική σεξουαλική συμπεριφορά (Γενζεν,2010). Ο πολλαπλασιασμός των ερευνών σχετικά με το σεξ οδήγησε στην εξερεύνηση των σεξουαλικών πρακτικών των “απλών” ανθρώπων.

Οι αρχές του εικοστού αιώνα αποτέλεσαν μια στιγμή σημαντικής αλλαγής στις σεξουαλικές πρακτικές και δημόσιες συζητήσεις για το σεξ. Ο εικοστός αιώνας χαρακτηριζόταν από ένα γενικευμένο ενδιαφέρον ερευνών πάνω σε μία νεοεμφανιζόμενη «σεξουαλική κατηγορία» αποκαλούμενη ως *σεξουαλική μιζέρια*. Ο Ellis είχε τονίσει την ανάγκη για αρμονικές σχέσεις που βασίζονται στην αμοιβαία σεξουαλική ικανοποίηση και έτσι, οργανώθηκε ένα κίνημα για μεγαλύτερη συζυγική σεξουαλική ευχαρίστηση. Η χαρτογράφηση των ορίων ανάμεσα σε φυσιολογικές και μη φυσιολογικές συμπεριφορές, καθίστατο απαραίτητη για την διερεύνηση των αιτιών, επομένως «αντικείμενα» έρευνας αποτέλεσαν τα σεξουαλικά προβλήματα των ετεροφυλόφιλων και παντρεμένων ζευγαριών. Η αυξανόμενη έμφαση, όμως στη σεξουαλική συντροφικότητα στα δημόσια μέσα ενημέρωσης τόνισε τη επικρατούσα σεξουαλική δυσαρέσκεια, πράγμα που οδήγησε τους «παθόντες» στους γιατρούς να διαμαρτυρηθούν για τη σεξουαλική τους ζωή και να λάβουν θεραπεία για την «προβληματική» τους κατάσταση. Η παθολογία αυτή είχε διπλά κριτήρια. Από τη μία οπτική της προβληματικής κατάστασης, οι γυναίκες ανέφεραν ότι δεν κατάφεραν

---

⁹ Βλ. σελ.10

να επιτύχουν οργασμό και έβρισκαν την επαφή δυσάρεστη ενώ οι άνδρες ήταν απογοητευμένοι σχετικά με την ανικανότητα, την αδιάφορη σύζυγο και τη συχνότητα του σεξ μέσα στο γάμο.

Οι σεξολόγοι επικεντρώθηκαν στην εκπαίδευση και την ενημέρωση για τη σεξουαλική δυστυχία. Έτσι, Εκτός από τις συνεδρίες, προσέφεραν τις γνώσεις τους μέσα από βιβλία, άρθρα και ομιλίες που επεκτάθηκαν σε ένα ευρύ κοινό. Η ανταπόκριση που παράχθηκε από την εργασία τους ,επιβεβαίωσε την δυσλειτουργία . πολλές γυναίκες και άνδρες ήταν πρόθυμοι για συμβουλές για το πώς να βελτιώσουν τη σεξουαλική τους ζωή.

Η έρευνα σεξ έγινε αναπόσπαστο μέρος της σεξουαλικής νεωτερικότητας που συνδυάστηκε με μια ακμάζουσα βιομηχανία θεραπείας του σεξ στη δεκαετία του 1960 και του 1970 (Garton,2004,σ. 193-201).

2.2 Εγχειρίδια σεξολογίας

Μέσα από όλα όσα έχουν αναφερθεί, διαφαίνεται ότι η σεξουαλικότητα έχει Λόγο. Όπως υποστήριξε και ο Foucault (2011) ,η γνώση και η εξουσία ήταν αδιαχώριστες .Η σεξολογία ένωσε αυτές πρακτικές στη γραφή.

Η γραφή για το σεξ έλαβε διάφορες διαστάσεις ανά τους αιώνες ανάλογα με τις κοινωνικές πρακτικές που συντελούνταν σε κάθε ιστορική περίοδο. Δικαστικά αρχεία, «ελευθεριάζοντες» στίχοι , μέχρι και πραγματείες περί ανατομίας αποτέλεσαν κάποιες από τις μορφές που λάμβανε ανά τους καιρούς.

Η εκκλησία προωθούσε τις διδαχές της μέσω των γραφών και ιερών κειμένων ενώ η ιατρική γνώση σύμφωνα με τον Crawford (2008), κυκλοφορούσε αρχικά σε χειρόγραφα και άρχισε να δημοσιεύεται σε βιβλία για το ευρύτερο κοινό από το 16^ο αιώνα. Την περίοδο εκείνη σεξουαλικότητα και υγεία ήταν αλληλένδετες. Οι θεωρητικοί της ιατρικής πίστευαν ότι οι άνδρες και οι γυναίκες είχαν ανάγκη τη σεξουαλική δραστηριότητα.. Ως εκ τούτου ο γάμος, ως ο νόμιμος τρόπος σεξουαλικής δραστηριότητας ήταν αναγκαίος για την υγεία και των δύο φύλων. Οι γιατροί και θεολόγοι προσέφεραν σεξουαλικές συμβουλές για το πως συλλαμβάνει κάποιος υγιή παιδιά , έτσι οι πληροφορίες που παρείχαν ήταν διαμορφωμένες στο πλαίσιο μιας καλύτερης υγείας και της πιο υγιούς και ασφαλούς αναπαραγωγής (Crawford,2008). Σταδιακά άρχισε να δημιουργείται ένα λογοτεχνικό είδος που

προσέλαβε ιδιαίτερη ανταπόκριση στην πρώιμη νεωτερική περίοδο και τεράστια εμπορική κατανάλωση στον εικοστό αιώνα: πρόκειται για την έντυπη λογοτεχνία σεξουαλικών συμβουλών. Η εκλαϊκευση των συμβουλών των ειδικών αποτέλεσε βασική έκβαση του πολιτισμού της τυπογραφίας και πρωτοεμφανίστηκε το 17^ο αιώνα¹⁰. Όσο η λαϊκή κουλτούρα γινόταν εμπορικότερη, αυξανόταν η ζήτηση των βιβλίων, με τη λογοτεχνία σεξουαλικών συμβουλών να εκφυλίζεται σε έντυπη πορνογραφία, πράγμα που οδήγησε σε κρατικές αμφιβολίες σχετικά με τη νομιμότητα αυτών των εγχειριδίων. Για το λόγο αυτό οι συγγραφείς έπρεπε να απολογηθούν για τα γραπτά τους και την ενδεχόμενη διατάραξη της ηθικής ευταξίας. Στο όνομα της κοινωνικής ανάγκης και της λαϊκής απαίτησης οι συγγραφείς έχτιζαν τα αντεπιχειρήματά τους, καθώς το έθνος υπέφερε από σεξουαλικά βάσανα (ανικανότητα, στειρότητα) και οι συγγραφείς δεσμεύονταν με την υπόσχεση της αλήθειας, καθώς τέτοιου είδους προβλήματα ήταν το αποτέλεσμα της άγνοιας και της παραπληροφόρησης (Porter,2008).

Η δουλειά των εγχειριδίων ήταν πρωταρχικά να υπερτονίζουν τη φύση και να καταστήσουν σαφείς τους καταλληλότερους τρόπους, συντρόφους, χρόνους και περιστάσεις για την αναπαραγωγική λειτουργία. Το σύνθημα ήταν οι συγγραφείς των εγχειριδίων να διακηρύττουν ότι τα γραπτά δεν προκαλούν κακό αλλά είναι προσταγές της φύσης. Μια συνηθισμένη δομή τέτοιων εγχειριδίων αποτελούνταν από περιγραφές σχετικά με τη φυσιολογία των σεξουαλικών οργάνων, τη μηχανική τους καθώς και την περιγραφή των δυσλειτουργιών και τις θεραπείες τους· ενώ ένα δεύτερο κομμάτι συνήθως ασχολούνταν με τη λίμπιντο και τον έρωτα αλλά και με συστάσεις για τις ευνοϊκότερες περιόδους και εποχές για «ζευγάρισμα». Το τρίτο μέρος εντρύφουσε σε ευρύτερα κοινωνικά, θρησκευτικά και ηθικά ζητήματα που προέκυπταν από τον έρωτα το σεξ και την οικογένεια.

Στην πρώιμη νεωτερική περίοδο, το σεξ σήμαινε να υπακούν σε ένα σύστημα αξιών και δραστηριοτήτων τα οποία θα έδιναν προτεραιότητα σε μια κοινωνική οικονομία της αναπαραγωγής. Το σεξ που ήταν σωστό και αποδεκτό ήταν η συνουσία ανάμεσα σε συζυγικά ετεροσεξουαλικά ζευγάρια. Το σεξ προσέφερε απόλαυση αλλά η φύση το είχε κάνει απολαυστικό λόγω της διαιώνισης των ειδών (Porter,2008· Martensen,2008).

¹⁰ Το *Αριστούργημα του Αριστοτέλη* που πρωτοεκδόθηκε το 1684, απευθυνόμενο στον απλό αναγνώστη μετρούσε πάνω από 43 εκδόσεις μέχρι το 1800 (Porter,2008).

Ωστόσο, στη νεωτερική περίοδο το υλικό των σεξουαλικών εγχειριδίων αλλάζει. Κύριος στόχος τους γίνεται η πρόληψη και η θεραπεία των σεξουαλικών προβλημάτων. Η «δυστυχία» και η «μιζέρια» που προκαλούσαν, αποτελούσαν απειλή στο θεσμό του γάμου και στην κοινωνική ευταξία. Για το λόγο αυτό το υλικό τους διαμορφώθηκε στην προώθηση «κανόνων» για επιτυχία στο σεξ και οδηγίες για το πώς να συμμετέχουν ενεργά και ενθουσιωδώς στη συνουσία. Οι ρητορείες τους ήταν αναπτυγμένες αποκλειστικά σε ετεροσεξουαλικές πρακτικές. Σε όλα τα εγχειρίδια του σεξ είναι αυτονόητο πως η καθεαυτό σεξουαλική πράξη είναι η διείσδυση και οτιδήποτε άλλο συνέβαινε κατά τη σεξουαλική επαφή γινόταν αντιληπτό ως προκαταρκτικά, προαιρετικά επιπλέον στοιχεία, ή υποκατάστατα (Εκφυλες, 2006).

Δανειζόμενοι τα λόγια του Porter (2008), «πλέον κατασκευάζονται πλουσιότερες ιστορίες της ιδιωτικής ζωής, του τρόπου ζωής και αναπαραστάσεων – που η πολική μένει απ' έξω- και αποκτούν σημασία με το να είναι δεκτικές στην κουλτούρα και την αντίθεση των φύλων ,στην κατασκευή του εαυτού, στην παραγωγή και αναπαραγωγή των σχέσεων εξουσίας και ακόμα στην ικανότητα της γλώσσας και των συμβόλων να ορίσουν την πραγματικότητα» (σελ.50).

Τέλος, όπως επισημαίνει ο Katz (1995) ,όλες οι σύγχρονες ακαδημαϊκές μελέτες της σεξουαλικότητας προέρχονται από το σώμα έρευνας της σεξολογίας, η οποία ίδρυσε τη σεξουαλικότητα ως νόμιμο θέμα της ακαδημαϊκής έρευνας στα τέλη του 1800. Οι Kraft Ebing, Ellis, Kinsey αντλούσαν από βιολογικές, ιατρικές και κοινωνιολογικές πρακτικές για την οργάνωση των μελετών περίπτωσης. Τα έργα τους συμβάλλουν στη δημιουργία λόγων σεξουαλικών κατηγοριοποιήσεων και ταυτοτήτων που κυριαρχούν στις σημερινές λαϊκές, πολιτικές και ακαδημαϊκές συζητήσεις. Η μελέτη του σεξουαλικού ενστίκτου στα γραπτά των σεξολόγων είχε γίνει μια εξερεύνηση τόσο της πηγής της σεξουαλικότητας αλλά και των σχέσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η σεξολογία κατέληξε να σημαίνει ως εκ τούτου, τόσο η μελέτη της σεξουαλικής ώθησης και των σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων, για να καταλήξουν τελικά να ειπωθούν ως το ίδιο πράμα: το σεξ, το φύλο, η σεξουαλικότητα ήταν κλειδωμένες ως βιολογική προσταγή (Weeks,1985).

2.3 Η έρευνα σεξουαλικότητας στην Ελλάδα

Στον Ελλαδικό χώρο οι έρευνες σχετικά με τη σεξουαλικότητα παρουσιάζουν τεράστια έλλειψη. Η εμφανής απουσία τους οφείλεται στην υπόρητη, αν και πολλές φορές ρητή απαξίωση της σεξουαλικότητας ως έγκυρου πεδίου μελέτης στις κοινωνικές επιστήμες. Οι περισσότερες έρευνες που διεξάγονται προσεγγίζουν τη σεξουαλικότητα ως προνομιακή οπτική της διερεύνησης του φύλου, με αποτέλεσμα οι ψυχολογικές ερμηνείες και τα κατασκευαστικά μοντέλα τους να καταξιώνονται και να συγκροτούν όπως επισημαίνει ο Γιαννακόπουλος (2006), τις μόνες «νόμιμες» προσεγγίσεις στον τομέα της σεξουαλικότητας.

Σε αντίθεση με τη «σιωπή» που χαρακτηρίζει τις κοινωνικές επιστήμες, στην ελληνική κοινωνία παρατηρείται μια έκρηξη Λόγου για τη «σεξουαλικότητα» στα μέσα μαζικής ενημέρωσης αλλά και ευρύτερα στην καθημερινή ζωή τις τελευταίες δεκαετίες (Γιαννακόπουλος, 2006· Κανάκης, 2011), η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί από μια νεοεισαχθείσα νόρμα «οργασμοκεντρικής» σεξουαλικότητας με τις ταυτόχρονες προσπάθειες κατάργησης της θεωρούμενης αστικής- καταπιεσμένης σεξουαλικότητας των κοινωνικών δομών (βλ. Paxson 2002, 2005 για την πρακτική του οικογενειακού σχεδιασμού στην Ελλάδα), δημιουργώντας ένα Λόγο «ανεκτικότητας» γύρω από το γίνεσθαι της κοινωνίας (Εκφυλες, 2006).

Σύμφωνα λοιπόν με την Κοσετζή (2011) η δημιουργία του νέου ελληνικού κράτους (από το 1833 και μετά) σηματοδότησε μια προσπάθεια εξευρωπαϊσμού, δυτικοποίησης και αστικοποίησης της Ελλάδας η οποία οδήγησε σταδιακά στα τέλη του 19^{ου} αιώνα- αρχές 20^{ου}, στην εμφάνιση της «ανεκτικής κοινωνίας» συνοδευόμενη τα τελευταία τριάντα χρόνια από τη σεξουαλικοποίηση των ΜΜΕ και κατά επέκταση από τη σεξουαλικοποίηση της καθημερινής ζωής (Mottier, 1998· Paxson, 2002). Πολλά ερευνητικά εκπονήματα μελέτης, διαφόρων πτυχών κατασκευής της σεξουαλικότητας, αποδίδουν αυτές τις νέες εκφάνσεις της σεξουαλικότητας σε ένα «μεταβατικό στάδιο» που βιώνει ο Ελλαδικός χώρος (βλ. Κοσετζή, 2011· Δαλεζίου, 2011) όσον αφορά τον τρόπο προβολής σε ζητήματα σεξουαλικότητας, με έμφαση στον νέο τρόπο σκέψης των γυναικών σχετικά τη σεξουαλικότητά τους. Το σημείο καμπής, για να γίνουμε πιο ακριβείς, έγκειται στην μετάβαση από ένα κατασταλτικό καθεστώς σε μία κίνηση απελευθέρωσης της σεξουαλικότητας. Η θέση αυτή μας βρίσκει σύμφωνους όσον αφορά το

αναγνωρισμένο μεταβατικό στάδιο αλλά προκαλεί τη διαφωνία μας στον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύεται.

Η ανάλυσή μας βασίζεται στα εργαλεία που μας προσφέρει το έργο της *Ιστορίας της Σεξουαλικότητας: η βούληση για γνώση* του Foucault (2011). Κατά τη δική μας οπτική, το μεταβατικό αυτό στάδιο αφορά μια μετακίνηση από το ονομαζόμενο κατά τον Foucault σύστημα επιγαμίας σε ένα σύστημα σεξουαλικότητας. Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι θα ξεκινήσουμε δίνοντας τον ορισμό αυτών δύο συστημάτων και των χαρακτηριστικών που τα συγκροτούν, έτσι όπως έχουν αναλυθεί από το Foucault (2011: 123-127) :

Το σύστημα επιγαμίας έχει τις ρίζες δημιουργίας του στο σύστημα εμφυλοποίησης που ορίζει τον τρόπο δόμησης και ιεραρχίας των δυτικών κοινωνιών. Οι καθεστωτικές σχέσεις των δύο φύλων κατέστησαν εφικτό στην κοινωνία ένα σύστημα γάμου, σταθεροποίησης και ανάπτυξης συγγενικών δεσμών, μεταβίβασης ονομάτων και αγαθών. Η μορφοποίησή του έγκειται σε ένα πλαίσιο κανόνων που ορίζουν το επιτρεπτό και το απαγορευμένο, το επιβεβλημένο και το αθέμιτο, αποσκοπώντας σε μία ομοιοστατική λειτουργία του κοινωνικού σώματος, εξ' ου και το γεγονός ότι ο κρίσιμος στόχος για αυτό είναι η αναπαραγωγή.

Η δύναμη αυτού του συστήματος άρχισε να εξασθενεί στον απόηχο των νέων οικονομικών και πολιτικών διαδικασιών δίνοντας τη θέση του στο σύστημα σεξουαλικότητας, το οποίο, όπως και το σύστημα επιγαμίας, συνδέεται με ερωτικούς συντρόφους δίνοντας όμως έμφαση στις αισθήσεις του σώματος και στην ποιότητα των ηδονών και όχι στο γαμήλιο δεσμό που διέκρινε το μηχανισμό επιγαμίας. Επιπλέον, λόγος ύπαρξης του δεν αποτελεί απλώς η αναπαραγωγή αλλά η εξάπλωση, η καινοτομία, οι λεπτομερείς ερμηνείες του, με στόχο τον σφαιρικό έλεγχο του πληθυσμού. Το σύστημα της σεξουαλικότητας λοιπόν, γεννιέται από μία τεχνική εξουσίας που αρχικά ήταν επικεντρωμένη στην επιγαμία και λειτουργεί σε συνάρτηση με αυτή. Όπως υποστηρίζει ο ίδιος ο Foucault «ιστορικά το σύστημα της σεξουαλικότητας εδραιώθηκε γύρω από το σύστημα της επιγαμίας και με βάση αυτό. (...) Έκτοτε δεν έχει πάψει να λειτουργεί σε συνάρτηση με αυτό και να στηρίζεται σε αυτό» (2011:125).

Το χρονικό σημείο ακολουθίας του ενός συστήματος από το άλλο χαρακτηρίστηκε από σημαντικές μεταβολές στην κοινωνική και πολιτική συγκρότηση της σεξουαλικότητας σε ολόκληρο τον εικοστό αιώνα, οι οποίες επισημαίνονται καλύτερα από τον Johnson (2007) · «οι μεταρρυθμίσεις στο δίκαιο περί διαζυγίου, η διαθεσιμότητα νέων μεθόδων αντισύλληψης, οι Λόγοι της σεξουαλικής «ανεκτικότητας», η επικράτηση του HIV και του AIDS (που άρχισε να προβάλλεται στην ελληνική τηλεόραση στα μέσα της δεκαετίας του 80'), τα νέα κοινωνικά κινήματα των ομοφυλοφίλων, η μεταμόρφωση της οικογένειας και οι ευρύτερες μεταβολές στον βιομηχανικό τρόπο παραγωγής οδήγησαν σε ένα βαθύ μετασχηματισμό της οικειότητας και στον πλουραλισμό της σεξουαλικότητας» (σελ.5).

Σε αυτό το σημείο καμπής, αναδύεται η σημασία της σεξολογίας ως μία ιδιαίτερη επιρροή στην συγκροτούμενη «τεχνολογία» της σεξουαλικότητας στην Ελλάδα. Η αυξανόμενη ανησυχία για τη δημόσια υγεία, ιδίως για τα σεξουαλικά «παρεκκλίνοντα» άτομα, την προσωπική υγιεινή και το αφροδίσιο νόσημα, έδωσε μία δεύτερη ώθηση για την εμφάνισή της και κατέστησε την σεξουαλική επιστήμη απαραίτητη. Σε ένα κλίμα «κρίσης» για την αστάθεια των συναισθηματικών δεσμών και της «ασφάλειας» όσον αφορά την υγεία και τις κοινωνικές σχέσεις εμφανίζεται μία «κακοφωνία» Λόγων για τη σεξουαλικότητα (ιατρικές, θεραπευτικές, νομικές) ,όπως χαρακτηρίζει η Mottier (1998), που μας «διδάσκουν» πώς να ταξινομήσουμε την σεξουαλική μας ζωή και πώς να διαχειριστούμε τα προβλήματά της. Έτσι, οι γονείς και σύζυγοι γίνονται όπως ισχυρίζεται ο Foucault (2011) «οι βασικοί παράγοντες ενός συστήματος σεξουαλικότητας που εξωτερικά στηρίζεται στους γιατρούς και παιδαγωγούς, αργότερα σε ψυχιάτρους και σεξολόγους και που εσωτερικά «ψυχολογικοποιεί» ή «ψυχιατρικοποιεί» τις σχέσεις επιγαμίας» (σελ.129).

Στην Ελλάδα η σεξουαλική επιστήμη και παρέμβαση ενσαρκώνεται στο πρόσωπο του σεξολόγου Θάνου Ασκητή¹¹ ο οποίος υπό το κλίμα αυτών των αλλαγών, το 1986 ίδρυσε μαζί με τους συνεργάτες του το πρώτο Σεξολογικό Ινστιτούτο στη χώρα μας. Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα που συγκεντρώθηκαν από το διαδίκτυο «έδωσε πάνω από εκατό ομιλίες και διαλέξεις σε σχολεία, κοινωνικούς

¹¹ Όσον αφορά το επιστημολογικό του υπόβαθρο, ο Ασκητής αποφοίτησε από την Ιατρική Σχολή Αθηνών, ειδικεύτηκε στη νευρολογία και στην ψυχιατρική, με διδακτορική διατριβή στον τομέα της κοινωνικής ψυχιατρικής και εξειδικεύτηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής στην ανθρώπινη σεξουαλική συμπεριφορά και στις σεξουαλικές δυσλειτουργίες (Ασκητής, 1997).

φορείς και ιδρύματα σε όλη την Ελλάδα. Ενώ είναι ο πρώτος γιατρός που μίλησε ανοιχτά για το σεξ ήδη από το 1987, με πλούσια αρθρογραφία σε ημερήσιες εφημερίδες και περιοδικά, αλλά και με πολλές παρουσίες τόσο στο ραδιόφωνο όσο και στην τηλεόραση» (Τριανταφυλλίδη,2008). Η παρουσία του στην τηλεόραση ξεκίνησε στην δημόσια τηλεόραση, την περίοδο 1994-1996 . Λόγω της μεγάλης επιτυχίας που γνώρισε, ανέλαβε για αρκετά χρόνια (από το 1996 μέχρι τις αρχές του 2000) την εκπομπή «τα πάντα γύρω από το σεξ». Δραστηριοποιήθηκε στο χώρο της πολιτικής με την εκλογή του ως βουλευτής το 2000 ενώ έχει γράψει οκτώ εγχειρίδια για το μάθημα της σεξουαλικής αγωγής που διδάσκεται στα σχολεία. Σήμερα είναι πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Αγωγής Ψυχικής και Σεξουαλικής Υγείας και Διευθυντής του Ινστιτούτου Ψυχικής και Σεξουαλικής Υγείας ενώ ταυτόχρονα η δραστηριοποίησή του στην τηλεόραση αυξάνει¹².

Όπως προκύπτει από τα όσα αναφέρθηκαν, η σεξολογική έρευνα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κρατική παρέμβαση σε σεξουαλικά θέματα. Ενώ η σεξουαλική συμπεριφορά παραδοσιακά έχει αντιμετωπιστεί από τη σκοπιά της ηθικής, στο νεοεμφανιζόμενο σύστημα σεξουαλικότητας γίνεται αντικείμενο μιας διαδικασίας ιατρικοποίησης (Weeks, 1985). Όπως επισημαίνει ο Foucault (2011) δεν πρόκειται για μία εξουσία που καταστέλλει ,αντίθετα, η σεξολογία συνέβαλε ραγδαία στην παραγωγή της ίδιας της σεξουαλικότητας. Συνεπώς, λόγω της παρατηρηθείσας και αν μας επιτρέπεται τεράστιας, έλλειψης μελέτης του ρόλου της σεξολογίας στο σεξουαλικό γίγνεσθαι (οι περισσότερες μελέτες απλά αναφέρουν το ρόλο της σεξολογίας στη διαμόρφωση των σεξουαλικά «παρεκκλίνοντων» ατόμων ή μελετάται από τη σκοπιά των έμφυλων ρόλων και της γυναικείας καταπίεσης) και σε συνδυασμό με τα όσα αναφέρθηκαν οδηγηθήκαμε αρχικά στη διατύπωση ενός γενικότερου ερευνητικού ερωτήματος που έγκειται στο *πως κατασκευάζεται η σεξουαλικότητα από τους ειδικούς της σεξουαλικής επιστήμης που στην πορεία μετά τη μελέτη του ελλαδικού πλαισίου ανακατασκευάστηκε και συγκεκριμενοποιήθηκε στο*

- *«Πως κατασκευάζεται η σεξουαλικότητα από το σεξολόγο κ. Θάνο Ασκητή ;»*

Στόχος μας δεν είναι η απλή μελέτη αυτού του φαινομένου αλλά η προσπάθεια αποδόμησης του κυρίαρχης τεχνολογίας της σεξολογία στην διαμόρφωση της

¹² Τα στοιχεία αντλήθηκαν από δημοσιεύματα στο <https://kikitriantafylli.wordpress.com>. Στην ιστοσελίδα παρουσιάζεται ένα ενδεικτικό βιογραφικό του Ασκητή καθώς και συνέντευξή του, ενταγμένα στο ένθετο «Άνθρωποι του Κόσμου»

σεξουαλικής σκέψης, η κατάδειξη των κατασκευασμένων ιδεολογιών και των πρακτικών ενίσχυσής τους στο έργο του κ. Ασκητή «Σεξ: ο Μύθος και η προσέγγιση του σήμερα»

3. ΜΕΘΟΔΟΣ

3.1 Επιστημολογία

Ήδη, από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που παρουσιάστηκε σχετικά με τις κατασκευαστικές θεωρητικές προσεγγίσεις που έχει λάβει η σεξουαλικότητα και την ανάδυση της σεξολογίας ως «επιστημονικής» σεξουαλικής πρακτικής, φανερώνεται η επιστημολογική βάση που αντιπροσωπεύει ο τρόπος γραφής και προσέγγισης του θέματος. Συγκεκριμένα, η παρούσα εργασία έχει τα θεμέλιά της στο επιστημολογικό παράδειγμα του *κοινωνικού κονστρουξιονισμού* ο οποίος υιοθετεί μια κριτική στάση απέναντι στη γνώση που λαμβάνεται ως δεδομένη και αμφισβητεί την άποψη ότι η αντικειμενική γνώση βασίζεται σε αντικειμενική και αμερόληπτη παρατήρηση (Gergen, 1999· Lock & Strong, 2010· Δαφέρμος, 2008). Μέσα από αυτά τα πιστεύω αναδύεται η έννοια της *ενδεχομενικότητας της γνώσης* καθώς και μια *αντιθεμελιωτική και αντιουσιοκρατική* αντίληψη που υποστηρίζει ότι ο κοινωνικός κόσμος *κατασκευάζεται* κοινωνικά (Burr, 1995). Συνεπώς, η έννοια της κατασκευής προϋποθέτει ότι το κέντρο βάρους τείνει στη γλώσσα- το *Λόγο* - ως το βασικό μέσο μιας διαρκούς διαδικασίας κατασκευής και *ανακατασκευής* της πραγματικότητας· καμία «πραγματικότητα» δηλαδή δεν είναι αναπαραστάσιμη έξω από το πεδίο του λόγου και του νοήματος. Η πραγματικότητα του κοινωνικού κόσμου- «*η κοινωνική πραγματικότητα*» -ορίζεται επομένως ως ένας κοινός τόπος *νοημάτων, σχέσεων και πρακτικών*.

3.2 Μεθοδολογία

Η κριτική επομένως του συγκεκριμένου επιστημολογικού παραδείγματος στον θετικισμό και τον εμπειρισμό, με την ταυτόχρονη υποστήριξη πιο ριζοσπαστικών και εναλλακτικών μορφών μελέτης και έρευνας, θέτει το Λόγο ως βασικό συστατικό διαμόρφωσης δόμησης και κατασκευής των αντιλήψεων του εαυτού, του κόσμου των στάσεων και των πεποιθήσεων πάνω σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής, όπως είναι η σεξουαλικότητα, μας οδήγησε στην επιλογή της βασισμένης στο Λόγο ανάλυσης. Η Ανάλυση Λόγου εμφανίστηκε στην ερευνητική ατζέντα στα τέλη της δεκαετίας του 70' ως μια από τους λογισμούς στη φιλοσοφική συζήτηση σχετικά με τους *ερμηνευτικούς* και κατασκευαστικούς ρόλους της γλώσσας στην κοινωνική πραγματικότητα (Van Dijk, 1985· Potter & Wetherell, 1987· Fairclough, 1995). Η προσέγγιση της «ανάλυσης λόγου» για την οποία γίνεται λόγος σε αυτή την ενότητα διερευνάται σε συνάρτηση με τις ευρύτερες ψυχολογικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαδικασίες οι οποίες προφανώς υπερβαίνουν τα στενά όρια της γλωσσολογικής προσέγγισης που λαμβάνει σε άλλες προσεγγίσεις (Crowford & Valsiner, 1999).

Πρόκειται για την προσέγγιση της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (Critical Discourse Analysis) του Fairclough η επιλογή της οποίας έγκειται στο ότι επιτρέπει την πολιτική τοποθέτηση και συνδυάζει την ιδεολογία με τα εξουσιαστικά καθεστώτα.. Η κριτική ανάλυση λόγου (ΚΑΛ) είναι ένας κλάδος της κριτικής κοινωνικής ανάλυσης η οποία δίνει έμφαση στο λόγο και στις σχέσεις μεταξύ λόγου και άλλων κοινωνικών στοιχείων. Κατά την άποψη μας ο πιο ολοκληρωμένος ορισμός δόθηκε στο βιβλίο του, *Media Discourse* ως «ανάλυση λόγου που έχει ως στόχο, να διερευνήσει συστηματικά, συχνά διαφανείς σχέσεις αιτιότητας και προσδιορισμού ανάμεσα σε ρηματικές πρακτικές, γεγονότα και ευρύτερες κοινωνικές και πολιτισμικές κατασκευές, σχέσεις και διαδικασίες· να διερευνήσει πως τέτοιες πρακτικές, γεγονότα και κείμενα προκύπτουν και είναι ιδεολογικά διαμορφωμένα από τις σχέσεις εξουσίας και να εξετάσει πως η αδιαφάνεια αυτών των σχέσεων μεταξύ λόγου και κοινωνίας είναι από μόνος του, ένα παράγοντας εξασφάλισης εξουσίας και ηγεμονίας» (Fairclough, 1995b, σ.135).

Σύμφωνα με τον Fairclough (1989) «η γλώσσα είναι κομμάτι της κοινωνίας. Τα γλωσσικά φαινόμενα είναι κοινωνικά φαινόμενα και τα κοινωνικά φαινόμενα είναι γλωσσικά φαινόμενα» (σελ.23). Πιο συγκεκριμένα, βλέπει το λόγο ως

κοινωνική πρακτική -όπου το πλαίσιο χρήσης κατέχει ένα βασικό ρόλο -και ως τέτοια προϋποθέτει μια διαλεκτική σχέση μεταξύ ενός συγκεκριμένου λόγου, κοινωνικού θεσμού και κοινωνικής πρακτικής (Fairclough & Wodak,1997). «Μια πρακτική είναι από τη μία πλευρά ένας σχετικά μόνιμος τρόπος κοινωνικής δράσης η οποία καθορίζεται από τη θέση της μέσα σε ένα δεδομένο δίκτυο πρακτικών και μια περιοχή κοινωνικής δράσης και αλληλεπίδρασης που και οι δύο αναπαράγουν τις δομές και έχουν τη δυνατότητα να τις μετασχηματίσουν. Όλες οι πρακτικές είναι πρακτικές παραγωγής και είναι χώρος μέσα στον οποίο παράγεται η κοινωνική ζωή» (Fairclough ,2001, σ.122). Η κονστρουξιονιστική συνιστώσα στο έργο του δεν συντελεί μόνο στην κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας μέσω του Λόγου¹³ αλλά συμβάλλει στην κατασκευή κοινωνικών ταυτοτήτων, κοινωνικών σχέσεων και συστημάτων γνώσης και νοήματος. Επομένως έχει τρεις λειτουργίες, την *ταυτιστική*, *σχισιακή* και την *ιδεοποιητική* λειτουργία (Faircough,1992). Το προνομιακό στοιχείο της ΚΑΛ έγκειται στο ότι έχει την δυνατότητα να καταδείξει τις πρακτικές σχηματισμού ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων, την ιδεολογική συνιστώσα πάνω στην οποία λειτουργούν οι κοινωνικές και πολιτικές δομές και να αναδείξει τις πολιτικές επηρεασμού της κοινής γνώμης μέσα από τον κυρίαρχο εκφερόμενο λόγο (Faircough,1989).

3.3 «Επικοινωνιακό συμβάν»

Επομένως, δεν θα μας απασχολήσουν ζητήματα σχετικά με τον αν και πως η γλώσσα λειτουργεί ως φορέας υποθετικών εσωτερικών διαστάσεων του ανθρώπινου ψυχισμού που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα. Αντίθετα, η προσοχή μας θα εστιαστεί στον τρόπο που ο συγγραφέας τοποθετείται γλωσσικά ως προς σεξουαλικά ζητήματα στην προσπάθειά του να κατασκευάσει ένα κυρίαρχο τρόπο σκέψης όσον αφορά τη σεξουαλικότητα. Πιο συγκεκριμένα, το βιβλίο του Ασκητή, *Σεξ, ο Μύθος τα Προβλήματα και η Προσέγγιση του σήμερα* (1997) που γνώρισε δεκατρείς μέχρι

¹³ Οι Phillips & Jorgensen (2009) υποστηρίζουν ότι «ο Fairclough αντιλαμβάνεται την έννοια του λόγου με τρεις διαφορετικούς τρόπους. Με την πιο αφηρημένη έννοια του, ο λόγος εκφράζει τη γλωσσική χρήση ως κοινωνική πρακτική. Εν συνεχεία, ο λόγος δηλώνει τον ιδιαίτερο τύπο γλώσσας που χρησιμοποιείται σε ένα συγκεκριμένο πεδίο (π.χ «πολιτικός» ή «επιστημονικός» λόγος). Τρίτον, σε μια πιο ειδική χρήση, ο λόγος λειτουργεί ως μετρήσιμη μονάδα και αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο τρόπο έκφρασης που νοηματοδοτεί τις εμπειρίες από μια ιδιαίτερη οπτική γωνία» (σ.126).

σήμερα εκδόσεις¹⁴ αποτελεί το επικοινωνιακό προς ανάλυση συμβάν και επιλέχθηκε λόγω του ότι αποτελεί, σύμφωνα με τον ίδιο, το πρώτο βιβλίο σεξολογίας στην Ελλάδα.

Το βιβλίο αποτελείται από τρία κεφάλαια που ονοματοδοτούνται ως έχειν :

- Άνδρας – Γυναίκα : Ερωτισμός
- Ο Άνδρας και η σεξουαλική του συμπεριφορά
- Η Γυναίκα και η σεξουαλικότητά της, καθώς και από ένα κεφάλαιο που έχει τη μορφή ενός επιπλέον ένθετου,
- Σεξουαλική ζωή και τρίτη ηλικία.

Ήδη, η συγκεκριμένη δόμηση μας εισάγει σε ένα εξελικτικό πλαίσιο καθώς και σε ένα πλαίσιο εμφυλοποίησης. Προκειμένου να μην πέσουμε στην παγίδα μελέτης της κατασκευής της σεξουαλικότητας μέσω του φύλου, απορρίφθηκαν ενότητες που αναφερόταν ρητά στις διαφοροποιήσεις των δύο φύλων στα αποκαλούμενα «σεξουαλικά στάδια». Έτσι επιλογή του αναλυόμενου υλικού πραγματοποιήθηκε στη βάση τη ανεύρεσης χωρίων ή ενοτήτων που ο Λόγος τους συμβάλλει στη δημιουργία του συστήματος της σεξουαλικότητας, με ότι αυτό περιλαμβάνει, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται οι προαναφερόμενες διαφοροποιήσεις. Η ανάλυση μας λοιπόν, θα εστιάσει στις ακόλουθες ενότητες του βιβλίου:

- Ας μιλήσουμε για το σεξ (σ.11-16)
- Ο ερωτικός μου ρόλος (σ.16-21)
- «Εγώ και Εσύ» μέσα στον Ερωτικό και Σεξουαλικό μας ρόλο (σ.21-26)
- Ας μιλήσουμε ερωτικά μεταξύ μας (σ.26-30)
- Σεξουαλική Φαντασίωση και Ερωτικό λόγο (σ.36-41)
- Σεξ και σεξουαλικό πρόβλημα καθώς και στην ενότητα (σ.49-53)
- Σεξ :Ηθικό και Ανήθικο (σ.251-260).

Οι ενότητες υποβλήθηκαν σε πολλαπλές αναγνώσεις προκειμένου να κωδικοποιηθούν, ενώ στην πορεία πραγματοποιήθηκε γλωσσολογική επεξεργασία εντοπίζοντας έτσι τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα από τα οποία και προέκυψαν οι κυρίαρχοι και δευτερογενείς Λόγοι, η αλληλεπίδραση των οποίων μας οδήγησε να

¹⁴ Η συγκεκριμένη έκδοση του βιβλίου ανήκει στις εκδόσεις «Τυπωθήτω –ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ», κατηγοριοποιήθηκε στον τομέα της ιατρικής και στην υποενότητα «υγεία- υγιεινή» σύμφωνα με την ιστοσελίδα του εκδότη (http://www.dardanosnet.gr/book_details.php?id=1014)

καταλήξουμε σε γενικότερα συμπεράσματα για το τρέχον πλαίσιο κατασκευής της σεξουαλικότητας. Σημείο αναφοράς για την όλη διαδικασία αποτέλεσε η γνώση και το υλικό που προέκυψε από την εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση που προηγήθηκε της διαδικασίας ανάλυσης.

Κλείνοντας, η κριτική ανάλυση λόγου ,μέσω της κριτικής της διάστασης, στοχεύει στην αποκάλυψη των δομών της εξουσίας και των ιδεολογιών που κρύβουν τα επικοινωνιακά συμβάντα, καθώς επίσης εξετάζει τις κατασκευαστικές συνέπειες που έχουν στη ζωή των ανθρώπων προκειμένου να παραχθεί γνώση που μπορεί να συμβάλει στην άμβλυνσή τους (Fairclough,1995a).

4. ΑΝΑΛΥΣΗ

Η παρούσα ενότητα έγκειται στην αναγνώριση των στοιχείων του κειμένου που λειτουργούν από τη μία ως ίχνη της διαδικασίας παραγωγής του κειμένου και από την άλλη ως ενδείξεις για την ερμηνεία του (Fairclough,1989). Δομικά οριοθετείται με βάση το τρισδιάστατο μοντέλο του Fairclough (1989,1992) σύμφωνα με το οποίο ένα επικοινωνιακό συμβάν αποτελεί κείμενο, ρηματική και κοινωνική πρακτική και αναλύεται στη βάση της αλληλεπίδρασης τους. Πιο συγκεκριμένα:

Ρηματική Πρακτική

Το βιβλίο του Ασκητή ανήκει στην τάξη του Λόγου της σεξολογίας και ως προς το είδος του τοποθετείται στα εγχειρίδια σεξολογίας με περιγραφική και επεξηγηματική προσέγγιση στον τρόπο γραφής.

Στο κομμάτι αυτό η εστίαση έγκειται στη *διαρρηματικότητα* (τους Λόγους από τους οποίους πηγάζει το κείμενο) που εντοπίζεται στα κείμενα του Ασκητή (Fairclough,1992). Αναφορικά, το έργο του αποτελεί ένα κράμα βιολογικού, ψυχολογικού, ψυχαναλυτικού, κοινωνιολογικού, εξελεγκτικού και ανθρωπιστικού¹⁵

¹⁵ Στα τέλη του 20^{ου} αιώνα παρατηρείται μία «νέα οπτική» όπως τη χαρακτηρίζουν οι σεξουαλικοί επιστήμονες στον τομέα στη σεξολογίας που προέκυψε λόγω της δυσανεξίας απέναντι στο ιατρικό μοντέλο. Η σεξολόγος Leonore Tiefer (2006) υποστηρίζει ότι η «νέα οπτική» περιλαμβάνει την ενσωμάτωση των ανθρωπιστικών προοπτικών στην εκπαίδευση της σεξολογίας κάτι που απαιτεί ειδικό πρόγραμμα σπουδών αναδεικνύοντας, τόσο ανθρωπιστικές και ιατρικές τάσεις, επισκόπηση των τρεχουσών μελετών σεξουαλικότητας στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, ψυχολογική, ψυχιατρική καθώς και ψυχοκοινωνικές και βασισμένες στο σώμα- νου σεξουαλικές θεραπείες. Η νέα

Λόγου. Σύμφωνα τον Fairclough (1992) τα υψηλά επίπεδα διαρρηματικότητας συνδέονται με συνθήκες αλλαγής. Στην περίπτωση της σεξολογίας όμως, η εμφανιζόμενη διαρρηματικότητα συνεπάγεται με την πολυπειθαρχία που χαρακτηρίζει τη σεξολογία (Crozier,2000) καθώς η ίδια η καθιέρωσή της ως «επιστήμη» έχει τις ρίζες της στη μείξη των διαφόρων επιστημών από της οποίες επηρεάστηκε και δημιουργήθηκε (βλ. κεφάλαιο πρώτο και δεύτερο στην παρούσα εργασία). Αυτό που ουσιαστικά αποτελεί αλλαγή δεν είναι οι Λόγοι αυτοί κάθε αυτοί αλλά οι νέες ρητορικές εκφάνσεις τους, που δημιουργούνται από την ευρύτερη κοινωνική πρακτική, οι οποίες και εξετάζονται στο κομμάτι των αποτελεσμάτων.

Κείμενο

Στα κομμάτια του βιβλίου που έχουν επιλεγεί προς ανάλυση παρατηρούνται τα εξής κυρίαρχα γλωσσικά χαρακτηριστικά που συγκροτούν την ιδεολογικο- αναπαραστατική και διαπροσωπική λειτουργία του κειμένου:

Πρώτον, η επιλογή γραφής του κειμένου σε ενεστωτικό χρόνο κυριαρχεί σε όλο το κείμενο δηλώνοντας έτσι την ρητή δέσμευση του συγγραφέα για την αλήθεια και τη διαφάνεια των λεγομένων του -π.χ «ο άνθρωπος κατεξοχήν σεξουαλικός και συντροφικός κυνηγάει και ζητάει από το ταίρι του να ζευγαρώσουν (σελ.253)». Ταυτόχρονα με τη χρήση της συγκεκριμένης τροπικότητας οι ιδεολογίες που εμπεριέχονται σε δηλώσεις, προβαλλόμενες θέσεις και εδραιωμένες πρακτικές υποκρύπτονται. Η χρήση του ενεστωτικού χρόνου άλλες φορές λαμβάνει διαστάσεις υποκειμενικής τροπικότητας με το συγγραφέα να προβάλλει την εκτίμηση του για την αλήθεια της δήλωσης του («έχω την εντύπωση ότι σε όλους αρέσει ο αληθινός ερωτικός λόγος») ενώ στην πλειονότητα του χαρακτηρίζεται από αντικειμενική τροπικότητα, προβάλλοντας τις τοποθετήσεις του ως παγκόσμιες, αληθείς και αντικειμενικές (π.χ «είναι αλήθεια ότι το σεξ είναι μέσα στη ζωή μας και όχι μόνο μέσα στο κρεβάτι μας (σελ.14)» (Halliday,1989).

Ένας δεύτερος γλωσσικός παράγων που εξυπηρετεί την κειμενική λειτουργία είναι η χρήση προσωπικών αντωνυμιών. Πιο συγκεκριμένα παρατηρείται η

«ανθρωπιστική» θεραπεία δίνει ώθηση στην ατομικότητα, στην έννοια της σεξουαλικής δραστηριότητας στις μορφές σεξουαλικής ικανοποίησης. Όπως επισημαίνει η Kontula(2011) η Ελλάδα με τον Ινστιτούτο Ψυχολογικής και Σεξουαλικής Υγείας του Ασκητή ανήκει σε αυτό το μοντέλο σεξουαλικής θεραπείας το οποίο όπως επισημαίνει έχει τις ρίζες του στα μοντέλα θεραπείας των Masters και Johnson (1966).

κατασκευή του γλωσσικού σχήματος «εγώ και συ» πάνω στην οποία εκτυλίσσεται η επιχειρηματολογία ολόκληρου του κειμένου (π.χ «γιατί απλά, μια σχέση τέτοια να έχει έντονη ερωτικότητα και το «εγώ και συ» να έχει ταύτιση σε χιλιάδες πράγματα και ενδιαφέροντα χωρίς σεξουαλική επαφή»)· αναδύεται η σχεσιακή λειτουργία του λόγου μέσω της οποίας ο κος Ασκητής κατασκευάζει τις κοινωνικές σχέσεις και ταυτότητες. Επιπλέον, η επαναλαμβανόμενη χρήση πρώτου πληθυντικού προσώπου κατασκευάζει ένα συλλογικό «εμείς» το οποίο σύμφωνα με τον Fairclough (1989,σ. 127) επιτελεί ιδεολογική λειτουργία δημιουργώντας μίας αίσθηση ομοιογένειας των πρακτικών και «κοινής λογικής» ενώ ταυτόχρονα υποδεικνύει μια δεδομένη κατάσταση ενεργής συμμετοχής του συγγραφέα στις προβαλλόμενες τοποθετήσεις (π.χ. «Γιατί έτσι καταδικάζουμε τον ίδιο μας τον εαυτό, τη φύση μας, τη συναισθηματικότητα που το σεξ έχει, τη χαρά και την απόλαυση που έχουμε δικαίωμα να νιώσουμε και να μοιραστούμε με το σύντροφό μας (σελ.259)»).

Η χρήση πλάγιας γραφής για την καθοδήγηση του αναγνώστη, οι συχνές ερωτήσεις «πόσο όμως αλήθεια έχουμε μάθει να μιλάμε ερωτικά, να μιλάμε σεξουαλικά; να εκφραζόμαστε πάνω στο ερωτικό κρεβάτι μέσα στην ερωτική μας πράξη; (σελ.37)» καθώς και η *άδεια* μέσω της χρήσης του καταφατικού «ναι» που καθορίζει το αποδεκτό και μη αποδεκτό, το επιτρεπτό και το ανεπιθύμητο, κατασκευάζουν μία άμεση σχέση επικοινωνίας με τους αναγνώστες καθώς και τον βαθμό εξουσίας του συγγραφέα (π.χ « ναι, στο σύντροφο που ζητάει από το σύντροφό του να του μιλάει και να του λέει πράγματα που τον διεγείρουν και τον ερεθίζουν μέσα στο παιχνίδι (σ.39)») (Fairclough , 1989, σ. 126-130).

Γλωσσολογικά ο Λόγος του κ. Ασκητή μπορεί να χαρακτηριστεί ως *αξιολογικός* -καθώς τα μηνύματα έχουν την μορφή της αλήθειας και όχι της πληροφορίας· η χρήση του «πρέπει» περιέχει την λανθάνουσα ηθική καταδίκη του δέκτη που ενδέχεται να διαφωνήσει- και *συμφυρματικός*· στο κείμενο παρατηρούνται νοηματικά άλματα από τη μία περιοχή στην άλλη και αντιφάσεις, κατασκευασμένες έτσι ώστε να περνούν απαρατήρητες. Όπως υποστηρίζει η Φραγκουδάκη (1987) «η συμφυρματική χρήση της γλώσσας επιτρέπει στον επιστημονικό λόγο να προστατεύεται από τα κενά της ανάλυσης και να εμφανίζεται ολοκληρωμένος και αποδεικτικός όταν δεν είναι. Αυτό επιτυγχάνεται συχνά με άλματα από τη μία γνωστική περιοχή στην άλλη και με το ανακάτωμα εννοιών που ανήκουν σε διαφορετικές επιστήμες» (σελ.167). Στο έργο του κ. Ασκητή το μίγμα ρηματικών μορφών (χρήση δημοτικού, επιστημονικού και λαϊκού Λόγου) κατασκευάζει ένα

σύνολο που προκαλεί το θαυμασμό του δέκτη με στόχο να εμποδίσει την κριτική του ικανότητα (Φραγκουδάκη, 1987, σ.161-169).

Τέλος, όλες αυτές οι γλωσσολογικές χρήσεις που αναφέρθηκαν ανήκουν στην συγκρότηση του ιδεολογικού Λόγου και υπηρετούν το κανονιστικό πρότυπο της σεξολογικής πειθαρχίας.

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σε πρακτικό επίπεδο με βάση τους κυρίαρχους Λόγους που προέκυψαν από την ανάλυση των γραπτών του Ασκητή, καθώς και με τους δευτερογενείς Λόγους, μοτίβα και ρηματικές πρακτικές που τους συγκροτούν¹⁶. Σε ένα θεωρητικό επίπεδο από την άλλη, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες/διαστάσεις ιατρικοποίησης που επισημάνθηκαν στα γραπτά των Jackson και Scott (2004). Η πρώτη αποκαλείται ως «fixed» και συνεπάγεται με κάτι που είναι «καθορισμένο» και νοείται ως έμφυτο, αντικειμενικό και μετρήσιμο ενώ η δεύτερη αντιπροσωπεύει μία βαθμίδα ιατρικοποίησης που γίνεται κατανοητή ως «fixable»: κάτι που πρέπει να «διορθωθεί» ή να «θεραπευτεί».

5.1 Ουσιοκρατικός Λόγος

Η φράση που αντιπροσωπεύει τον κυρίαρχο αναλυόμενο λόγο αντλείται από τα λεγόμενα του Ασκητή: «*Το σεξ είναι ζωή και ο έρωτας δικαίωμα*». Να σημειώσουμε ότι η φράση αυτή επαναλαμβάνεται στο τέλος σχεδόν κάθε κεφαλαίου και υποενότητας. Η χρήση της είναι κατεξοχήν ιδεολογική, κρύβοντας πίσω της ένα εύρος ιδεολογικών ειδών λόγου, οι οποίοι κατασκευάζουν μία κατάσταση ύπαρξης μέσω της φυσικοποίησης της σεξουαλικότητας. Η στρατηγική του ουσιοκρατισμού-που παρατηρείται στους περισσότερους σεξολόγους συγγραφείς (και όχι μόνο) - στα

¹⁶ Οι δευτερογενείς λόγοι που παρατηρούνται στο κείμενο για τη συγκρότηση ενός κυρίαρχου λόγου συνδέονται στενά με τους άλλους κυρίαρχους λόγους μέσω της διακειμενικότητας. Κατά συνέπεια τα όρια μεταξύ των διάφορων Λόγων δεν είναι ευδιάκριτα (Κοσετζή, 2010). Ο διαχωρισμός που λαμβάνει χώρα εδώ βασίζεται στα σημειωτικά ίχνη των κειμένων και στη βιβλιογραφική γνώση του αντικειμένου της σεξουαλικότητας.

γραπτά του Ασκητή πραγματώνεται μέσα από τον βιολογικό και τον ετεροσεξουαλικό Λόγο δημιουργώντας μία αφήγηση σεξουαλικής ορθοδοξίας.

5.1.1 Βιολογικός Λόγος

Η σεξουαλικότητα ήταν κυρίως αντιληπτή από την άποψη των φυσικών ενστίκτων, η οποία αποτέλεσε τη βάση για μια σειρά από κοινωνικές εμπειρίες. Έτσι προέκυψε μια αφήγηση της σεξουαλικής ομαλότητας βασισμένη στη βιολογική «φυσικότητα» των ανθρώπινων ενστίκτων η οποία επικεντρώθηκε κυρίως στη φύση των σεξουαλικών ενστίκτων. Παρόλα αυτά, έρευνες μεταγενέστερων θεωρητικών της σεξουαλικής επιστήμης οδήγησαν στην μερική προβληματοποίηση της βιολογικής φυσικότητας. Το σεξ παρά το ότι γινόταν ακόμα κατανοητό από την άποψη μιας βιολογικής ουσίας, μερικοί σεξολόγοι σημείωσαν ότι ακόμη και τα «φυσιολογικά» σεξουαλικά ένστικτα διαμορφωνόντουσαν στο πλαίσιο του κοινωνικού. Έτσι, στα τέλη του 19ου αιώνα, αρχές εικοστού, κοινωνικές και φυσικές επιστήμες βρίσκονται σε σχέση αμοιβαίας επίδρασης. Αποτέλεσμα αυτής της αλληλεπίδρασης ήταν ο κοινωνικός βιολογισμός, ο οποίος εισχώρησε στα γραπτά της σεξουαλικής επιστήμης (Mottier,1998).

Ο βιολογικός λόγος κυριαρχεί σε όλο το κείμενο λαμβάνοντας διάφορες διαστάσεις. Κύριο χαρακτηριστικό αποτελεί το ότι όλες οι ανθρώπινες συμπεριφορές και δραστηριότητες ανάγονται στη βιολογία, περιορίζοντας με τον τρόπο αυτό τις δυνατότητες ποικιλομορφίας τους. Στα γραπτά του κ.Ασκητή ο βιολογικός Λόγος συγκροτείται μέσω της επαναλαμβανόμενης χρήσης των μοτίβων ,του ενστίκτου και του δίπολου «σεξ- κοινωνίας».

Πρώτο μέλημα για την κατασκευή (για τον Ασκητή ανάλυση, εξήγηση) της σεξουαλικής συμπεριφοράς, όπως υποστηρίζει μεταξύ άλλων και ο Weeks (1985) βρίσκεται ο προσδιορισμός των διαφόρων συστατικών της σεξουαλικότητας, και συγκεκριμένα η ακριβής σχέση μεταξύ βιολογικών πηγών, ψυχολογικής διάστασης και κοινωνικών ρυθμίσεων.

«Κάθε άτομο από τη στιγμή της γέννησής του μέχρι την ολοκλήρωση της προσωπικότητάς του εαυτού του, αναπτύσσει τη σεξουαλικότητά του, που θα αποτελέσει τη συνέχεια ενός μοναδικού τρόπου ζωής για το άτομο. Εκεί, βρίσκεται το διπλό πρόσωπο της ολοκληρωμένης πλέον σεξουαλικότητας, δηλαδή της κοινωνικής και βιολογικής. Το σύνολο

αυτών των δύο εκφράζεται στη σεξουαλική μας συμπεριφορά και στο ρόλο που χαρακτηρίζει τον καθένα από εμάς» (σελ.50).

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η φυσιοποίηση του σεξ συντελείται στο ευρύτερο πλαίσιο της εφαρμογής της επιστημονικής μεθόδου σε ένα ευρύ αριθμό ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, βασικό μέλημα της σεξουαλικής επιστήμης αποτέλεσε η εξαντλητική και ακριβής οριοθέτηση των τμημάτων που αποτελούν την σεξουαλικότητα του ατόμου (Simon,1996). Ερμηνεύοντας τα λόγια του κ.Ασκητή, το κοινωνικό και βιολογικό στοιχείο αποτελούν τα δύο συστατικά που ενοποιούνται στο προσωπείο της σεξουαλικότητας *«εκεί, βρίσκεται το διπλό πρόσωπο της ολοκληρωμένης πλέον σεξουαλικότητας, δηλαδή της κοινωνικής και βιολογικής»* υπό το φως ενός εξελικτικού λόγου *«κάθε άτομο από τη στιγμή της γέννησης του μέχρι την ολοκλήρωση της προσωπικότητας του εαυτού του, αναπτύσσει τη σεξουαλικότητά του»*. Η χρήση της αντωνυμίας *«κάθε»* σε αυτό το σημείο προβάλλει την ομογένεια, την αντικειμενικότητα και καθολικότητα αυτής της άποψης. Έτσι, η θέση αυτή νοείται ταυτόχρονα ως αδιαμφισβήτητη.

Πρέπει επίσης να σημειώσουμε ότι οι λέξεις *«συμπεριφορά»* και *«ρόλος»* δεν είναι τυχαίες. Συγκεκριμένα, η σεξουαλικότητα νοείται ως μία έμφυτη φυσική δύναμη που αναπτύσσεται κατά τη διάρκεια της εξέλιξής μας. Η ολοκληρωμένη διαμόρφωσή της εκφράζεται μέσω της σεξουαλικής συμπεριφοράς και του σεξουαλικού μας ρόλου *«Το σύνολο αυτών των δύο εκφράζεται στη σεξουαλική μας συμπεριφορά και στο ρόλο που χαρακτηρίζει τον καθένα από εμάς»*. Οι δύο αυτές λέξεις έχουν τις ρίζες τους στην πειθαρχία της κοινωνιολογίας αλλά εδώ χρησιμοποιούνται στην πιο πρόσφατη ενσάρκωση της, ως εξελικτικής ψυχολογίας (Simon,1996).

Οι λόγοι που αντλούνται από τον κλάδο της κοινωνιοβιολογίας και της εξελικτικής ψυχολογίας, ενίσχυσαν με νέους όρους αυτό που ονομάζουμε *βιολογικό ουσιοκρατισμό* και ενδυνάμωσαν την κατανόηση του *«σεξουαλικού εαυτού»* ως *«καθορισμένου»*.

Έναν κατεξοχήν βασικό ρόλο στην συγκρότηση του βιολογικού ουσιοκρατισμού αποτελεί η χρήση του *ενστίκτου* ως εργαλείου κατασκευής. Η λέξη καθαυτή ενσωματώνει ένα τεράστιο και καλά εγκατεστημένο ιδεολογικό υπόστρωμα στην διαμόρφωση της κοινής λογικής, ταυτιζόμενη με έννοιες όπως έμφυτο, εσωτερικό,

αναλλοίωτο, κοινό, αλλά κυρίως ως ανεξάρτητο από τη λογική και τη μάθηση. Έχουμε ήδη αναφέρει μία γενεαλογία του ένστικτου (βλ. σ.6) με την πρώτη χρήση του όρου να έχει τις ρίζες της στην επιστημολογία των αρχαίων ελλήνων (Αριστοτέλης, Πλάτωνας) και την παγκόσμια αναγνώριση της από τα γραπτά του Δαρβίνου (για μια εμπειριστατωμένη γενεαλογία του ένστικτου ως αναλυτικού εργαλείου βλ. Frederickson,2014). Παρόλα αυτά, ο Foucault (2011) προσδιόρισε το ένστικτο ως κυρίαρχη προβληματική που υλοποιείται στην ψυχιατρική του 1840. Η κλασική εννοιολόγηση του ένστικτου παρέπεμπε σε μία ακαταμάχητη δύναμη άνευ ελέγχου αναφερόμενη κυρίως στο ζωικό βασίλειο –ήταν ένστικτώδης ακριβώς επειδή χαρακτηριζόταν από μία υποτιθέμενη ανικανότητα να παράγουν αυτοσυνείδητη αφήγηση για τον εαυτό τους ή τις ενέργειές τους- ενώ για το πολιτισμένο ανθρώπινο είδος ταυτίστηκε κυρίως με μία «διαισθητική γνώση» (Frederickson,2014). Η προσέγγιση αυτή δεν ακολουθείται στα γραπτά του κ.Ασκητή, ο οποίος αντιπροσωπεύει μία νέα καταχώρηση του ένστικτου την οποία θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως «τη συνάντηση του ορθού λόγου με τη φύση». Πιο συγκεκριμένα:

«Πρώτο βασικό γνώρισμα της σεξουαλικότητας μας, είναι η λογική που ενσωματώνεται στο σεξουαλικό μας ένστικτο και μας κάνει συνειδητά όντα της αναζήτησης και διεκδίκησης στη σεξουαλική χαρά της ανθρώπινης υπόστασής μας. Άλλωστε, εκεί διαφέρουμε από τα ζώα. Έχουμε το δικαίωμα της κρίσης και επίγνωσης και δεν αφήνουμε το ένστικτό μας (προεγώ) να σαρώσει ...τα πάντα. Και δεν μπορώ να δεχτώ αυτούς τους ανθρώπους που στο βωμό της ηδονής και του ζώου που έχουν μέσα τους (όπως άλλωστε έχουμε όλοι οι άνθρωποι), δε σταματούν πουθενά και σε τίποτα... (σ.251).»

Ο τρέχον ορισμός του ένστικτου διαφέρει από παλαιότερους επειδή αντικρούει την ιδέα ότι το ένστικτο είναι “διαισθητική γνώση”. Η χρήση των όρων «*λογική*», «*συνείδηση*», «*κρίση*» και «*επίγνωση*» είναι τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν την ανθρώπινη υπόσταση του σεξουαλικού ένστικτου. Αυτά τα τέσσερα χαρακτηριστικά, μαζί συγκροτούν ένα λόγο διαφοράς ανάμεσα στους ανθρώπους και τα ζώα, με τα δεύτερα να ορίζονται από την έλλειψη αυτών. Η ανωτερότητα και η πλεονεκτική θέση της ανθρώπινης υπόστασής μας ορίζεται με τη χρήση της λέξης «*δικαίωμα*».

Στην κοινωνιολογική ανάλυση του, ο Frederickson (2014) υποστηρίζει ότι το ένστικτο ως επιστημολογία, στην οποία η αυτογνωσία δεν λειτουργεί, αποδεικνύεται ότι είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για φυσιοκρατικά πρότζεκτ που επιδιώκουν να

παρατηρούν, να περιγράφουν, και να ταξινομούν πρότυπα συμπεριφοράς. Η σεξολογία όμως απέκτησε πειθαρχική νομιμότητα προσθέτοντας στα επιστημολογικά κριτήρια των φυσικών επιστημών τον παράγοντα της συνείδησης προσθέτοντας στην ορολογία του ενστίκτου ψυχολογικούς παράγοντες. Έτσι το ένστικτο αποκτά δύο διαστάσεις «*Έχουμε το δικαίωμα της κρίσης και επίγνωσης και δεν αφήνουμε το ένστικτό μας (προεγώ) να σαρώσει ...τα πάντα*». Η πρώτη συνεπάγεται την κλασσική εννοιολόγηση της ανεξέλεγκτης, έμφυτης, ασυνείδητης ορμής -«*προεγώ*», που ταυτίζεται με τη ζωώδη φύση μας [η χρήση της παρένθεσης (*όπως άλλωστε έχουμε όλοι οι άνθρωποι*) χρησιμοποιείται για την περαιτέρω φυσικοποίηση της θέσης που προβάλλεται και την τοποθέτηση της ως γεγονός] ,ενώ στη δεύτερη διάσταση προστίθεται στο ένστικτο το χαρακτηριστικό της ορθολογικότητας.

Η ικανότητα του ενστίκτου να δρα ως «έμφυτη τάση» εξαρτάται από την ικανότητά του να μιμείται έναν τρόπο της γνώσης: το ένστικτο είναι μια έμφυτη ώθηση που μπορεί να διακριθεί μόνο από την λογική δραστηριότητα ,συνοδευόμενο από ορθολογικές πράξεις (Frederickson ,2014). Με βάση αυτή την οπτική δομήθηκαν οι περισσότερες θεωρίες της σεξουαλικότητας. Το γεγονός ότι το ένστικτο και η σεξουαλικότητα είναι υποσύνολα μεταξύ τους δείχνει τη συμμετοχή του ενστίκτου στην παραγωγή της σεξουαλικότητας «πρώτο βασικό γνώρισμα της σεξουαλικότητας μας, είναι η λογική που ενσωματώνεται στο σεξουαλικό μας ένστικτο». Η χρήση του ενστίκτου αποτελεί ένα βασικό εργαλείο στην κατασκευή της σεξουαλικότητας στο έργο του Ασκητή , λαμβάνοντας σε όλο το κείμενο διάφορες αναλυτικές διαστάσεις. Στο σημείο αυτό συγκροτεί τη γενέτειρα κατηγορία του, τη βιολογία.

Επιπλέον μέσα από το δίπολο λογικής και ζωώδους συμπεριφοράς διαφαίνεται η ανάγκη εκπαίδευσης της ενστικτώδους δράσης προκειμένου να μην περαστούν τα λεπτά όρια μεταξύ επιτρεπτής και ζωώδους συμπεριφοράς. Απαιτείται δηλαδή η πειθάρχηση του ενστίκτου προκειμένου να παραχθεί η αποδεκτή σεξουαλική συμπεριφορά. Ο Frederickson (2014) μεταξύ των άλλων υποστήριξε ότι «η εκλαΐκευση της εξελικτικής θεωρίας (τόσο Λαμαρκιανή και Δαρβινική) τόνισε την κεντρικότητα του ενστίκτου ως μηχανισμού για την πολιτισμική πρόοδο. Αποτέλεσμα αυτού αποτέλεσε η λειτουργική χρήση του ως μέσο προόδου του πολιτισμού και ταυτόχρονα ως δύναμη που «προσφέρει» (σελ.5).

Επομένως ,το ένστικτο κατοικεί στο σημείο τομής μεταξύ του ατόμου και του πληθυσμού στο έργο του κ. Ασκητή , διαμορφώνοντας μέσω αυτού ένα πειθαρχικό και κανονιστικό πρότυπο συμπεριφοράς. Πάνω στην κοινωνικοποίηση και ορθολογικοποίηση του ενστίκτου εγγράφεται το δίπολο σεξ- κοινωνία. Η σύλληψη της σεξουαλικότητας μέσω των φυσικών ενστίκτων αποτέλεσε τη βάση πάνω στην οποία «κούμπωσαν» οι κοινωνικές εμπειρίες. Προκειμένου αυτές να είναι αποδεκτές προέκυψε μια αφήγηση σεξουαλικής ομαλότητας, μέσω της οποίας καθορίζονται ταυτοχρόνως και οι παρεκκλίσεις.

«Θα μιλήσουμε τολμηρά (...) για κάτι που η φύση μας έδωσε και η κοινωνία μας ταύτισε» (σελ.15).

«Στα κοινωνικά κριτήρια του τι επιτρέπεται και τι απαγορεύεται , ο άνθρωπος μαθαίνει να λειτουργεί, να εκφράζει και να διεκδικεί τη σεξουαλική του συμπεριφορά, το τι είναι σωστό και τι λάθος. Και είπαμε, ότι ασφαλώς και υπάρχει ο ηθικός κώδικας και η παραδοχή του σεβασμού του άλλου μέσα από το σεβασμό του ίδιου μας του εαυτού.

Το κάθε άτομο οφείλει¹⁷ να ενταχθεί μέσα στην κοινωνία που ζει και βιώνει, αναγνωρίζοντας ότι το σεξουαλικό πρόσωπο της κοινωνικής ομάδας έχει όρια που προφυλάσσουν από τη χυδαιότητα, προκλητικότητα, προβολή, ζώδη συμπεριφορά, κάποιου ή κάποιων που δεν μπόρεσαν να ωριμάσουν, να σκέφτονται λογικά και να βλέπουν την ελευθερία του άλλου σαν το υπέρτατο προνόμιο της ανθρώπινης ζωής και αξιοπρέπειας» (σελ.251).

(...) Γιατί ,ναι, το σεξ έχει ηθική ταυτότητα, κοινωνικούς κανόνες και «πρέπει» που όλοι μας οροθετούμε στη προσωπικότητά μας και στο εγώ μας. *Ακριβώς, πίσω από την ωριμότητα και τον αυτοσεβασμό πηγάζει η ομορφιά της σεξουαλικότητάς μας και ο τρόπος που διεκδικούμε το σύντροφο που θέλουμε να έχουμε σεξουαλική επαφή μαζί του. Το σεξ ποτέ από μόνο του δεν είναι ανήθικο, βρώμικο. Ανήθικοι και βρώμικοι είμαστε εμείς οι άνθρωποι. Εμείς που οφείλουμε να μαθαίνουμε τη σεξουαλική μας γνώση και εκτίμηση του εαυτού μας προς τον άλλο και του άλλου προς τον εαυτό μας» (σελ.259).*

Στο δίπολο σεξ- κοινωνία ορίζονται οι δύο οντότητες : το «σεξ» εκλαμβάνεται ως η αρένα της φύσης, η ατομικότητα , και η «κοινωνία», ο τομέας των πολιτισμικών προτύπων, της κοινωνικής νομοθεσίας . Το χάσμα σεξ - κοινωνία αναπαράγει όλες τις άλλες διακρίσεις που προσπαθούν να εξηγήσουν τα όρια της ζωώδους φύσης και της ανθρωπότητας όπως τα δίπολα φύση - κουλτούρα, άτομο - κοινωνία, ελευθερία – ρύθμιση (Weeks,1985).

¹⁷ Η χρήση του ρήματος «οφείλει» προσδίδει μια αίσθηση προσταγής και προβάλλει τόσο την αναγκαιότητα όσο και την δημιουργία μιας αίσθησης του «επείγοντος» για δράση σύμφωνα με την υποστηρίζουσα θέση, ενώ η χρήση των πλαγίων γραμμάτων τονίζει περαιτέρω τη σημαντικότητα του περιεχόμενου.

Σύμφωνα με τον Weeks (1985), στη γενικότερη διατύπωση «σεξ» έναντι «κοινωνίας» δυο αντιδράσεις διαμορφώνονται- το «μοντέλο καταστολής» ('repression model') και το «απελευθερωτικό μοντέλο» ('liberatory model'). Στην πρώτη περίπτωση, η μονομαχία μεταξύ του ζώδους ενστίκτου και της ηθικής, οδηγεί σε μια απολυταρχική πολιτική σεξουαλικής καταπίεσης και ο έλεγχος θεωρείται αναπόφευκτος για τη διασφάλιση του πολιτισμού. Η σεξουαλική συμπεριφορά πρέπει να εντάσσεται στα κοινωνικά αποδεκτά πρότυπα. Από την άλλη το σεξ που είναι προσαρμοσμένο στα κοινωνικά ιδεώδη, θεωρείται ως μια ευεργετική/ωφέλιμη ενέργεια μέσα από την οποία προκύπτει μια νέα ελευθερία: *«ακριβώς, πίσω από την ωριμότητα και τον αυτοσεβασμό πηγάζει η ομορφιά της σεξουαλικότητάς μας»* όπου τα άτομα βαδίζουν σε αρμονία με την αλήθεια [(...)*Το σεξ ποτέ από μόνο του δεν είναι ανήθικο, βρώμικο. Το σεξ ποτέ από μόνο του δεν είναι ανήθικο, βρώμικο. Ανήθικοι και βρώμικοι είμαστε εμείς οι άνθρωποι. Εμείς που οφείλουμε να μαθαίνουμε τη σεξουαλική μας γνώση και εκτίμηση του εαυτού μας προς τον άλλο και του άλλου προς τον εαυτό μας»* οδηγεί στην εφαρμογή του απελευθερωτικού μοντέλου.

Σημείο εστίασης αποτελεί και η σχέση με τον εαυτό η οποία καθορίζεται από την επιταγή του μέτρου και της αυτοκυριαρχίας *«το σεξ έχει ηθική ταυτότητα, κοινωνικούς κανόνες και «πρέπει» που όλοι μας οριοθετούμε στη προσωπικότητά μας και στο εγώ μας»*. Ο ορθός λόγος πάνω στον οποίο έχει οικοδομηθεί η νέα μορφή κοινωνίας έγινε προϋπόθεση για την απόκτηση της ιδιότητας του υποκειμένου. Τα άτομα που συμμορφώνονται με τα κοινωνικά επιτρεπτά όρια χαρακτηρίζονται ως σεξουαλικά ώριμοι πολίτες, «ελεύθεροι» να απολαύσουν τη σεξουαλικότητα τους καθώς *«πίσω από την ωριμότητα και τον αυτοσεβασμό πηγάζει η ομορφιά της σεξουαλικότητάς μας»* · ενώ τα άτομα που δεν ακολουθούν τα κοινωνικά «πρέπει» χαρακτηρίζονται «ανήθικα», «βρώμικα», «χυδαία» και «προκλητικά». Συνεπώς η εδραίωση του ορθολογισμού, καθιστά το Λόγο εργαλείο για την διατήρηση της τάξης μέσω του εσωτερικευμένου ελέγχου (δηλ. αυτοκυριαρχίας) των υποκειμένων, έτσι ώστε να καταστούν ελεύθεροι να εκφράσουν τη σεξουαλικότητά τους (Εκφυλες,2006).

«Έτσι ο άνθρωπος λειτουργεί μέσα στο σεξουαλικό του ρόλο, δίνοντας την ψυχοκοινωνική του θέση στο σύστημα όλων αυτών των δεδομένων της κοινωνικής ταυτότητας του σεξ και της βιολογικής ισορροπίας των οργάνων. Στο σεξ βλέπουμε την κοινωνική εικόνα ενός ανθρώπου, μιας ομάδας, μιας κοινωνίας που περιλαμβάνει όλες τις

μορφές ενός ηθικού κώδικα που ορίζει. Παράλληλα βλέπουμε τον ανθρώπινο παράγοντα με το βιολογικό του υπόστρωμα του ενστίκτου-ηδονής, σάρκας και αισθήσεων.

Η αρμονία όλων αυτών δίνουν την ψυχοσωματική έννοια της σεξουαλικότητας μας (ψυχή, νόηση, σώμα, αισθήσεις) με σκοπό την ηδονή και συναισθηματική πληρότητα.» (σελ.50)

Συνοψίζοντας, η «κοινωνική ταυτότητα του σεξ» μαζί με «τη βιολογική ισορροπία των οργάνων» και η μεταξύ τους αρμονία συγκροτούν τον σεξουαλικό μας ρόλο. Η τοποθέτηση αυτή εισάγει την έννοια μιας «κανονικής σεξουαλικότητας» η οποία φαίνεται να εξαρτάται από τις «υγιείς» ψυχοκοινωνικές συνθήκες¹⁸ που ορίζονται από το κανονιστικό πρότυπο σεξουαλικής ορθοδοξίας που περιγράφηκε από τον Ασκητή.

Η κατανόηση του σεξ φαίνεται μέρος της κατανόησης της θέσης μας στον κόσμο «ο άνθρωπος λειτουργεί μέσα στο σεξουαλικό του ρόλο, δίνοντας την ψυχοκοινωνική του θέση στο σύστημα όλων αυτών των δεδομένων της κοινωνικής ταυτότητας του σεξ και της βιολογικής ισορροπίας των οργάνων». Η Bhattacharyya (2002) υποστηρίζει ότι η πρόταση αυτή έγκειται στο ότι οι άνθρωποι χρειάζονται μια αίσθηση ευημερίας και τοποθετούνται σε μια ευρύτερη λογική και ένα σύστημα.

5.1.2 Ετεροσεξουαλικός Λόγος

Για τη σεξολογία το ένστικτο γίνεται τόσο μια δύναμη που συμμετέχει στο γίνεσθαι ενός υποκειμένου μελέτης όσο και ο καθαριστικός παράγοντας που ονομάζει τον τύπο του ατόμου που έχει προκύψει από το γίνεσθαι αυτό (Frederickson, 2014).

«Θα δούμε τώρα το δεύτερο πρόσωπο του σεξ, δηλαδή τον ίδιο άνθρωπο μέσα στη σχέση του» (σελ.251).

¹⁸ Το δίπολο σεξ-κοινωνίας δεν είναι νεοεμφανιζόμενο. Όπως είδαμε και στο πρώτο κεφάλαιο «Ανθρώπινη σεξουαλικότητα: μια ιστορική αναδρομή», θεωρητικοί όπως ο Φρόντ και οι υποστηρικτές των μοντέλων πολιτισμικής επίδρασης συμπεριέλαβαν την κοινωνία στην έρευνα για τη σεξουαλικότητα. Η εννοιολόγηση όμως του κοινωνικού παράγοντα στην διαμόρφωση της σεξουαλικότητας είχε αρνητική χροιά, με την οπτική ότι η κοινωνία καταστέλλει την έκφρασή της και την καταπιέζει. Σε αντίθεση, ο Ασκητής θεωρεί τη σεξουαλικότητα ενταγμένη στο κοινωνικό γίνεσθαι με σκοπό τη φυσιολογική της έκφραση. Μέσα από αυτή την αλληλεπίδραση συγκροτείται η έννοια της η υγιούς σεξουαλικότητας. Η θέση του αυτή δεν είναι τυχαία, γιατί όπως ήδη έχει αναφερθεί η σεξουαλική επιστήμη λειτουργούσε πολλές φορές εξυπηρετώντας τα κρατικά συμφέροντα βοηθώντας στην νομιμοποίηση των εκάστοτε πολιτικών συμφερόντων. Έτσι η ένταξη της κοινωνίας σε ένα ουσιοκρατικό πλαίσιο λειτουργεί ιδεολογικά και νομιμοποιητικά.

Το σεξ σήμερα εξυπηρετεί πολλούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένης της ευχαρίστησης, της οριοθέτησης των συμπεριφορών, της καθιέρωσης και προσδιορισμού των σχέσεων και της δημιουργίας μιας στάσης και ενός τρόπου ζωής (Attwood,2006). Στην προηγούμενη ενότητα επισημάνθηκαν τα συστατικά στοιχεία που αποτελούν τη σεξουαλικότητα του ατόμου. Σε αυτή την ενότητα ο κ. Ασκητής ακολουθώντας μια γραμμική πορεία, προβαίνει στην εγκαθίδρυση μιας στάσης και ενός τρόπου ζωής. Πιο συγκεκριμένα:

« Το “εγώ και εσύ” λειτουργεί και στους δύο συντρόφους μέσα στη σεξουαλική αναζήτηση της ηδονικής κορύφωσης της σάρκας και του μυαλού που διεγείρεται και μεθάει κάτω από τις ζώδεις και ενστικτώδεις ορμές του ενός και του άλλου (σελ.23)».

Όπως ήδη έχει επισημανθεί, η χρήση του ενστίκτου λαμβάνει διάφορες διαστάσεις. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, υπό το πλαίσιο του «εγώ και εσύ», αποτελεί τόσο μια δύναμη που συμμετέχει στο γίνεσθαι ενός υποκειμένου μελέτης όσο και ο καθοριστικός παράγοντας που ονομάζει τον τύπο του ατόμου που έχει προκύψει από το γίνεσθαι αυτό (Frederickson,2014). Αυτή είναι και η “πρώτη σκηνή” του σεξ: δύο σύντροφοι –και όπως θα δούμε παρακάτω ένας άνδρας και μια γυναίκα- μαζί με την ενστικτώδη ανάγκη τους για ηδονή.

Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη τις γλωσσολογικές παρατηρήσεις του Fairclough (1992), η χρήση προσωπικών αντωνυμιών δημιουργεί μία λειτουργία ταυτότητας που αντιστοιχεί στην κατασκευή κοινωνικών σχέσεων και ταυτοτήτων, πράγμα που επιβεβαιώνεται και από τη χρήση ενεργητικής φωνής που χρησιμοποιείται από τον Ασκητή, υπηρετώντας μια ιδεολογική και αναπαραστατική λειτουργία. Το «εγώ και συ» αποτελείται από ένα εύρος περιγραφόμενων κοινωνικών σχέσεων που κατασκευάζονται από τα αναλυόμενα μοτίβα της παρούσας ενότητας και ενοποιούνται στο θεσμό/ιδεολογία της ετεροσεξουαλικότητας, ενώ ταυτόχρονα στο «εγώ και συ» αναπαριστάται ένας τρόπος και μια στάση ζωής.

«Ένας άνδρας και μια γυναίκα, όταν διαμορφώσουν μέσα στο χαρακτήρα και την προσωπικότητά τους τη σεξουαλική τους ταυτότητα, πρέπει να ξέρουν ότι είναι μοναδική και ουσιαστική ανάγκη να διεκδικήσουν ένα σύντροφο και μια σχέση» (σελ.253).

« Ο άνθρωπος, κατεξοχήν σεξουαλικός και συντροφικός, κυνηγάει και ζητάει το ταίρι του που μαζί θα φτιάξουν τη σχέση τους, τη ζωή τους. Η επιλογή λοιπόν, είναι το πρώτο βήμα της ωρίμανσης και ολοκλήρωσης εκείνου και εκείνης που ζητάνε να ζευγαρώσουν». (σελ.253)

Η άποψη του Δαρβίνου για τη σεξουαλική επιλογή, αποτέλεσε κομβικό σημείο για την εξέλιξη και έδωσε σημαντική ώθηση για την ανάπτυξη της σύγχρονης έρευνας σεξ. Το έργο του μάλιστα *The Descent of Man and Selection in relation to sex* (1871) μπορεί να ειπωθεί ως βάση πάνω στην οποία βασίστηκαν οι σεξολόγοι για τη μελέτη της ανθρώπινης σεξουαλικότητας (Frankel,2008). Οι επιστημολογικοί λόγοι λοιπόν του Δαρβινισμού («κυνηγεί», «ταίρι», «ζευγαρώσουν») και της σεξολογίας συνδιαμορφώνουν ένα κανονιστικό μοντέλο, πρωτεύον μέλημα του οποίου είναι η «επιλογή συντρόφου».

Όπως υποστηρίζουν οι Jackson και Scott (2007), αυτό που διακρίνει την εξελικτική ψυχολογία ως μια ιδιαίτερη μορφή εξελικτικής εξήγησης είναι εν μέρει η εστίασή της στην σεξουαλική επιλογή [(...)όταν διαμορφώσουν μέσα στο χαρακτήρα και την προσωπικότητά τους (...) πρέπει να ξέρουν ότι είναι μοναδική και ουσιαστική ανάγκη να διεκδικήσουν ένα σύντροφο και μια σχέση], σε αντίθεση με τη φυσική επιλογή. Το αποτέλεσμα αυτού είναι η ετεροσεξουαλική («Ένας άνδρας και μια γυναίκα...») επιλογή συντρόφου, δημιουργώντας ταυτόχρονα ένα ετεροσεξουαλικό υποκείμενο.¹⁹ Δανειζόμενη τα λόγια της Bhattacharyya: «Η σεξουαλικότητα μπορεί να αποκτήσει ένα όνομα ταυτότητας και αυτό είναι που διαχωρίζει τη σεξουαλικότητα από το μόνο σεξ» (2002: 35). Η σεξουαλική επιλογή λοιπόν αποτελεί αφενός το πρώτο βήμα μιας γραμμικής διαδικασίας «εξελικτικής προόδου» που θα αποδώσει αρχικά στο υποκείμενο ένα όνομα ταυτότητας και αφετέρου θα αποβεί το μέσο με το οποίο θα οδηγηθεί σε μια κατάσταση «ωριμότητας» και «ολοκλήρωσης» («Η επιλογή λοιπόν, είναι το πρώτο βήμα της ωρίμανσης και ολοκλήρωσης εκείνου και εκείνης που ζητάνε να ζευγαρώσουν»).

Στο πλαίσιο λοιπόν της θεσμοθέτησης της ετεροσεξουαλικότητας ένα βασικό στοιχείο είναι η κατασκευή ενός κανονιστικού και δεδομένου ετεροσεξουαλικού κόσμου για τον οποίο οι άνθρωποι πρέπει να «μαθαίνουν» έτσι ώστε να οδηγηθούν στην ολοκλήρωση και σε αρμονία με το κοινωνικό γίνεσθαι (Cameron & Kulick,2006). Σκοπός ,οι σεξουαλικές συνήθειες να γίνονται κοινωνικά νοήματα. Ο κ. Ασκητής ορίζει αυτές τις συνήθειες μέσα από τις διαστάσεις που προσδίδει στο

¹⁹ Η σεξουαλικότητα είναι καθαρά ένα σχεσιακός όρος. Ο επιθετικός προσδιορισμός «έτερο» έχει νόημα μόνο σε σχέση με το αντίθετό του «ομο», τα οποία καλύπτουν το φάσμα της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Όπως επιμένει και η Bhattacharyya (2002), τα ονόματα των ομοφυλόφιλων και ετεροφυλόφιλων σήμαναν την έλευση ορισμένης συνείδησης της σεξουαλικής επιλογής, όπως η ταυτότητα.

«εγώ και συ».

Θέμα: « “Εγώ και συ” μέσα στον ερωτικό και σεξουαλικό μας ρόλο»²⁰

«Πρώτη και σημαντική θεώρηση είναι ότι κάθε άνθρωπος είναι ερωτικός και εκφραστικός στο ρόλο της ζωής του είναι ερωτικός στην αναζήτηση μιας έκφρασης και στην αναγνώριση μιας θέσης που τον ευχαριστεί και τον ικανοποιεί. Είναι ερωτικός μέσα στο πέρασμα της καθημερινότητας στην ενασχόληση των απλών και σύνθετων ενδιαφερόντων του. Είναι ερωτικός απλά, γοητεύεται και νιώθει μέσα του την ικανοποίηση της προσωπικής συμμετοχής και διεκδίκησης, δημιουργεί, φτιάχνει, διορθώνει και αλλάζει μέσα στο προσωπικό του γούστο, στη δική του αίσθηση και αισθητική αυτών που τον προσελκύουν. Το μυαλό του καταγράφει τις εικόνες που ξεχωρίζουν και αναλύει με τη δική του ερμηνεία αυτά που θέλει και δεν θέλει» (σελ. 21-22)

«Ακόμα και ο πιο τετράγωνος ,σκληρός , απρόσωπος και στεγνός άνθρωπος από κάτω κρύβει τη δική του ερωτική αίσθηση, περιμένοντας κάποιον να του την ξυπνήσει και να του δείξει ότι την έχει... Κάθε άνθρωπος έχει τον ερωτικό του ρόλο μπροστά σ' αυτόν που θα θηλήσει να τον διεκδικήσει και λειτουργήσει μαζί με τον δικό του.» (σελ.22)

«Δεύτερη σημαντική θεώρηση ,ότι κάθε άνθρωπος μπορεί να μην είναι σεξουαλικός. Και αυτό είναι κάτι που πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε. Κάθε μέρα μιλάμε, ακούμε , βλέπουμε για το σεξ, αλλά έχουμε το δικαίωμα να μην είμαστε σεξουαλικοί αν το θέλουμε. Κανείς ειδικός και μελετητής του σεξ δεν μπορεί να εκφράσει και να επιβάλλει την άποψη ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει και οφείλουν να είναι σεξουαλικοί. Θυμάμαι, μια φορά σε μια διάλεξη μου περί σεξουαλικότητας σε ανοιχτό κοινό, κάποιος με ρώτησε: «Δε μου λέτε κύριε, κ.Ασκητή, έχω δικαίωμα να μην με εκφράζει το σεξ;». Φυσικά, του απάντησα. Και όταν τον ρώτησα γιατί μου έκανε αυτή τη την ερώτηση, μου απάντησε ότι: «Δε νομίζω ότι η ζωή μου θέλω να εξαρτάται από το σεξ». Και είχε απόλυτο δίκαιο, γιατί όταν σε ιδιαίτερη συζήτηση μαζί του τον ρώτησα εάν έχει άλλα ενδιαφέροντα στη ζωή του, διαπίστωσα ότι ήταν ένας άνθρωπος πολύπλευρος, πνευματικός και έντονα ερωτικός, αλλά όχι σεξουαλικός.

Έτσι λοιπόν είναι ευκαιρία να ξεκαθαρίσουμε ,ότι ένας άνθρωπος μπορεί να αρνηθεί την σεξουαλικότητά του, ενεργοποιώντας άλλα ενδιαφέροντα και καταστάσεις που θα γεμίσουν τη ζωή του και το ρόλο του σαν άνθρωπο. Μπορεί να είναι ιδιαίτερα κοινωνικός, συντροφικός, ερωτευμένος βαθιά και επηρεασμένος από κάποιον άλλο χωρίς ίχνος σεξουαλικής έκφρασης και αναζήτησης της ηδονής του ενστίκτου» (σελ.22).

«Έτσι, λοιπόν ανάμεσα σε αυτές τις δύο θεωρήσεις νομίζω ότι είναι σαφές το πόσο ένας άνθρωπος μπορεί να είναι ερωτικός χωρίς να επιζητά σεξουαλική ικανοποίηση στο ρόλο διεκδίκησης ενός συντρόφου και φίλου και πόσο ερωτικός μπορεί να είναι μακριά από τη

²⁰ Ένα θέμα αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου ιδεολογικού είδους λόγου (ΙΕΛ) (Fairclough,2006). Εδώ χρησιμοποιείται ως αναπαράσταση μέρους του κόσμου που μπορεί να συνεισφέρει στη θέσπιση και διατήρηση κοινωνικών σχέσεων εξουσίας και κυριαρχίας (Fairclough ,2003).

Το «εγώ και συ μέσα στον ερωτικό και σεξουαλικό μας ρόλο» αποτελεί τίτλος υποενοήτωσης στο βιβλίο του Ασκητή (σελ.21). Η οριοθέτηση συγκεκριμένων συμπεριφορών και περισσότερο η δημιουργία τους σε δίπολα αποτελεί συγκεκριμένη στρατηγική ουσιοκρατισμού με την οποία ο συγγραφέας φυσικοποιεί τις συγκεκριμένες συμπεριφορές. Η ύπαρξη ενός δίπολου καθιερώνει την ύπαρξη και των δύο πόλων ως δεδομένη- φυσική και αυτό που απομένει είναι η εξήγηση και ερμηνεία της λειτουργίας τους.

σεξουαλική του εικόνα επενδύοντας σε χιλιάδες πράγματα και καταστάσεις. Ακόμα πόσο μπορεί να επιζητά ένα σεξουαλικό ρόλο που ταυτίζεται στην αναζήτηση της ηδονής, των αισθήσεων και παρορμήσεων που το μυαλό του τον οδηγεί, τόσο στον εαυτό του όσο και στον σύντροφό του.» (σελ.24).

Η ανθρώπινη συμπεριφορά λοιπόν εκτός από κοινωνική και βιολογική οριοθετείται και σε ερωτική και σεξουαλική. Ο ερωτικός ρόλος κυριαρχεί την ανθρώπινη υπόστασή μας. Είναι αυτός που μας καθορίζει στην καθημερινότητά μας [*κάθε άνθρωπος είναι ερωτικός και εκφραστικός στο ρόλο της ζωής του (...) είναι ερωτικός μέσα στο πέρασμα της καθημερινότητας στην ενασχόληση των απλών και σύνθετων ενδιαφερόντων του*] και αποτελεί το έναυσμα για την εκδήλωση της σεξουαλικότητάς μας. Και πάλι εδώ η χρήση του επιρρήματος «κάθε» σηματοδοτεί την ομοιογένεια και την αντικειμενικότητα της τοποθέτησης. Η αναγωγή του ερωτικού ρόλου σε μία φυσική ουσία που ενυπάρχει στην ανθρώπινη έκφραση ενισχύεται από την χρησιμοποιούμενη αντίθεση (*«ακόμα και ο πιο τετράγωνος, σκληρός, απρόσωπος και στεγνός άνθρωπος από κάτω κρύβει τη δική του ερωτική αίσθηση»*). Η λειτουργία της αντίθεσης στοχεύει αφενός στο να τονίσει την ομοιογένεια αυτή της θέσης, αφετέρου να προλάβει οποιαδήποτε προσπάθεια αμφισβήτησής της.

Ταυτόχρονα, όπως φαίνεται από τα παραπάνω χωρία, πραγματοποιείται και η δημιουργία ενός *ετεροερωτικού υποκειμένου*. (*«Κάθε άνθρωπος έχει τον ερωτικό του ρόλο μπροστά σ' αυτόν που θα θελήσει να τον διεκδικήσει και λειτουργήσει μαζί με τον δικό του»*, *«νομίζω ότι είναι σαφές το πόσο ένας άνθρωπος μπορεί να είναι ερωτικός χωρίς να επιζητά σεξουαλική ικανοποίηση στο ρόλο διεκδίκησης ενός συντρόφου»*). Το ετεροερωτικό υποκείμενο ορίζεται μέσω της άρνησης της έκφρασης της σεξουαλικότητας. Σε αντίθεση με τον ερωτικό ρόλο, ο σεξουαλικός ρόλος *«έχει το δικαίωμα να μην εκφραστεί»*. Η ύπαρξη της σεξουαλικότητας ως αναπόσπαστο στοιχείο της συγκρότησής μας είναι δεδομένη (*«ένας άνθρωπος μπορεί να αρνηθεί την σεξουαλικότητά του»*): αυτό που τελεί υπό διαπραγμάτευση είναι η έκφρασή της, η οποία χρωματίζεται από ένα λόγο *επιτρεπτικότητας*. Εκτός από την έκφραση *«κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να μην είναι σεξουαλικός»* ενισχυτικό παράγοντα αποτελεί η χρήση του περιστατικού: *«Θυμάμαι, μια φορά σε μια διάλεξη μου περί σεξουαλικότητας σε ανοιχτό κοινό, κάποιος με ρώτησε: «Δε μου λέτε κύριε, κ.Ασκητή, έχω δικαίωμα να μην με εκφράζει το σεξ;».* Φυσικά, του απάντησα.». Η έννοια της

επιτρεπτικότητας λαμβάνει τη διάσταση κατάφασης – δεοντικής τροπικότητας υπό την γλωσσολογική λειτουργική προσέγγιση- με την χρήση του επιτρεπτικού προσδιορισμού «φυσικά», δηλώνοντας ταυτόχρονα την εξουσία που έχει ο λόγος του συγγραφέα/ειδικού.²¹ Σύμφωνα με τον Crozier (2000), πολλές από τις δηλώσεις σεξολόγων όπως η χρήση αυτοβιογραφικών στοιχείων ή περιστατικών τα οποία υποτίθεται ότι εκθέτουν το πώς το τρέχον πλαίσιο ταιριάζει ή επεκτείνει την πειθαρχία, αποτελούν την κανονιστική λειτουργία του κλάδου.

Σύμφωνα λοιπόν με τον κ. Ασκητή, η άρνηση έκφρασης της σεξουαλικότητας συνεπάγεται με την έλλειψη ηδονής και ικανοποίησης. Έτσι, Στο σημείο αυτό εμφανίζεται το ερωτικό ως μια ιδιαίτερη μορφή ηδονισμού, κατασκευάζοντας αυτό που ονομάζουμε ετεροερωτισμό [*« (...) όταν σε ιδιαίτερη συζήτηση μαζί του τον ρώτησα εάν έχει άλλα ενδιαφέροντα στη ζωή του, διαπίστωσα ότι ήταν ένας άνθρωπος πολύπλευρος, πνευματικός και έντονα ερωτικός (...) ένας άνθρωπος μπορεί να αρνηθεί την σεξουαλικότητά του, ενεργοποιώντας άλλα ενδιαφέροντα και καταστάσεις που θα γεμίσουν τη ζωή του και το ρόλο του σαν άνθρωπο»*] καθώς όπως προκύπτει από τα λεγόμενα του, το σεξ αποτελεί την πραγμάτωση του σεξουαλικού ρόλου [*«Δε μου λέτε κύριε, κ.Ασκητή, έχω δικαίωμα να μην με εκφράζει το σεξ; (...) διαπίστωσα ότι ήταν ένας άνθρωπος πολύπλευρος, πνευματικός και έντονα ερωτικός, αλλά όχι σεξουαλικός»*]. Επομένως το σεξ και πιο συγκεκριμένα, το να κάνεις σεξ, παρουσιάζεται σαν πραγματικό αφετηριακό σημείο της σεξουαλικότητας.

Συνοπτικά, οι λόγοι του ετεροερωτισμού και της ετεροσεξουαλικότητας συγκροτούν τον τρόπο ύπαρξης του «εγώ και συ». Για να το θέσουμε πιο σωστά, ο λόγος του ετεροερωτισμού συγκροτεί τον Λόγο της ετεροσεξουαλικότητας καθώς ενυπάρχει μέσα σε αυτόν. Η λογική της ετεροσεξουαλικότητας διαφαίνεται σε κάθε ρωγή του κειμένου²². Στην πορεία ο Ασκητής ορίζει τις πρακτικές που φυσικοποιούν και

²¹ Η χρήση του συγκεκριμένου περιστατικού εξυπηρετεί μία διαπροσωπική λειτουργία καθώς ο ομιλητής υπογραμμίζει την εξουσία που έχει καθώς μπορεί εκφράζοντας τις δικές του κρίσεις να επηρεάσει συμπεριφορές και απόψεις άλλων (Halliday, 1989).

²² Παρόλα αυτά πιστεύουμε ότι δεδομένων των πιέσεων που δέχεται η κοινωνία τα τελευταία χρόνια από φεμινιστικά και ομοφυλοφιλικά κινήματα και με την ταυτόχρονη επιδίωξη της σεξολογίας να υιοθετήσει πιο νεοφιλελεύθερες ιδέες σε συνδυασμό και με το φόβο να μην στιγματιστεί, ιδιαίτερα στα πρώτα της βήματα στην Ελληνική θεραπευτική αγορά, κατασκευάζονται γραπτά πολύ πιο προσεγμένα γλωσσολογικά έτσι ώστε να καμουφλάρονται οι συντηρητικοί λόγοι, να νομιμοποιούνται και το ιδεολογικό καθεστώς της ετεροσεξουαλικότητας να παραμένει με όλο και πιο εκλεπτυσμένους τρόπους στην αφάνεια. Για αυτό πιστεύουμε ότι η χρήση του γλωσσολογικού σχήματος «εγώ και συ»

καθιστούν την ετεροσεξουαλικότητα ως στάση και τρόπο ζωής, δηλαδή ως ένα ιδεολογικό καθεστώς.

«Φτάνοντας λοιπόν στη σεξουαλική επαφή μεταξύ δύο ανθρώπων-συντρόφων, η επεξεργασία και το μοίρασμα φέρνουν την ψυχοσωματική ολοκλήρωσή τους.» (σελ.51)

«Η αλήθεια είναι ότι όταν μιλάμε για σεξ εννοούμε τη σαρκική κυρίως ικανοποίηση δια μέσου των αισθήσεων, αλλά είναι γεγονός ότι η σεξουαλική επαφή είναι πιο ολοκληρωμένη ψυχικά με τη συναισθηματικότητα που έχουν ο ένας σύντροφος για τον άλλον. Και χαρακτηριστική διαφορά είναι ότι το σαρκικό σεξ ξεφουσκώνει με το πέρασ του πόθου της σάρκας αφήνοντας το κενό και την αμηχανία, που πολλές φορές νιώθουν οι δύο σύντροφοι που δεν τους κρατάει τίποτα άλλο... Ενώ στο συναισθηματικό σεξ υπάρχει η τρυφερότητα, το γέμισμα και η στοργή που καλύπτει την ερωτική επαφή μετά το τέλος της πράξης.» (σελ.51).

Όπως αποδείχθηκε πιο πάνω, η σεξουαλική επαφή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ετεροσεξουαλικότητας, στην πραγματικότητα είναι αυτό που την ορίζει. Ο ίδιος ο όρος «σεξουαλική επαφή», ο οποίος θα μπορούσε θεωρητικά να σημαίνει κάθε μορφή σεξουαλικής αλληλεπίδρασης, είναι ουσιαστικά συνώνυμος με την *συνουσία* τόσο στα λεγόμενα του Ασηκητή όσο και στην καθημερινή ομιλία και στην επιστημονική βιβλιογραφία (βλ. Jackson, 1984, για μία περαιτέρω υποστήριξη της θέσης αυτής). Αυτό βέβαια προμηνύει την ύπαρξη ενός πολύ καλά εγκατεστημένου ιδεολογικού καθεστώτος που επιτυγχάνεται μέσω φυσιοποητικών στρατηγικών λόγου. Ένα μικρό παράδειγμα στην προκειμένη περίπτωση είναι η χρήση προτάσεων σε ενεστωτικό χρόνο, ο οποίος εκφράζει κατηγορηματική τροπικότητα. Ο συγγραφέας δηλαδή προβάλλει την δική του προσέγγιση ως παγκόσμια τοποθέτηση με τη χρήση των εκφράσεων «η αλήθεια είναι» και «είναι γεγονός» να υπερτονίζουν την αντικειμενικότητα της θέσης του.

Η ετεροσεξουαλικότητα επομένως καθορίζεται ως φυσική, με τη συνουσία να ορίζεται ως το είδος της ετεροσεξουαλικής δραστηριότητας που εκλαμβάνεται ως φυσικό, αναπόφευκτο και η βάση για όλες τις άλλες σεξουαλικές εμπειρίες.

Μία βασική πτυχή της «ιδιαιτερότητας» του σεξ είναι η προσέγγιση του ως κάτι που μοιράζεται και ως εκ τούτου ορίζει τόσο την δραστηριότητα όσο και τη σχέση ως ξεχωριστή. Αυτό επιτυγχάνεται με την προσθήκη ενός Λόγου περί

(αντί ας πούμε του «αυτός –αυτή») είναι καθαρά στρατηγική. Ενώ ταυτόχρονα η χρήση του δίπολου άνδρας- γυναίκα είναι εξαιρετικά περιορισμένη και τη θέση του παίρνει η λέξη «σύντροφος» ή το «ζευγάρι» όπως θα δούμε και παρακάτω.

συναισθηματικότητας²³. Το σεξ θεωρείται ως κοινή πρακτική, μέσω της οποίας ο κάθε σύντροφος “ενώνεται” με τον άλλο, η οποία “δεσμεύει” το ζευγάρι και καθιστά τη σχέση τους σημαντική και τη σεξουαλική τους επαφή ειδική και μοναδική [*«(...) στη σεξουαλική επαφή μεταξύ δύο ανθρώπων-συντρόφων, η επεξεργασία και το μοίρασμα²⁴ φέρνουν την ψυχοσωματική ολοκλήρωσή τους.»*, *« (...) η σεξουαλική επαφή είναι πιο ολοκληρωμένη ψυχικά με τη συναισθηματικότητα που έχουν ο ένας σύντροφος για τον άλλον»*]. Η υπόθεση ότι το σεξ πρέπει να εκπληρώνει μια συναισθηματική λειτουργία είναι μια κατασκευή που εμφανίζεται στις σύγχρονες συζητήσεις του σεξ (βλ. Gill,2009). Ο Λόγος διαφοράς²⁵ (*«και χαρακτηριστική διαφορά είναι ότι το σαρκικό σεξ ξεφουσκώνει με το πέρασ του πόθου της σάρκας αφήνοντας το κενό και την αμηχανία»*) που δεν τους κρατάει τίποτα άλλο που δημιουργείται ουσιαστικά ανάμεσα στο σεξ με ή χωρίς οικειότητα (σαρκικό-συναισθηματικό αντίστοιχα) απεικονίζει το δεύτερο σα να υστερεί απολαυστικά και κατ’ επέκταση το καθιστά αποτρεπτικό. Σκοπός δεν είναι η αποτροπή των αναγνωστών αυτή καθ’ αυτή από το σαρκικό σεξ αλλά γίνεται προσπάθεια για μια γενικότερη αποτροπή από το λεγόμενο «περιστασιακό σεξ» [*«(...) δύο σύντροφοι που δεν τους κρατάει τίποτα άλλο»*] το οποίο χαρακτηρίζεται από την έλλειψη των χαρακτηριστικών εκείνων που συνθέτουν το συναισθηματικό σεξ: *«τρυφερότητα»*, *«γέμισμα»*, *«στοργή»* και το κυριότερο όλων *«ψυχοσωματική ολοκλήρωση»*. Υπό ένα γενικότερο πλαίσιο αναζήτησης ηδονής, η *ποσοτικοποίηση της απόλαυσης* - που προκύπτει ως αποτέλεσμα του Λόγου διαφοράς - αποτελεί την προσφορότερη κατασταλτική στρατηγική²⁶ για την επίτευξη του ηθικολογικού Λόγου που αναφέρθηκε.

Μία ολοκληρωμένη εμπειρία θα πρέπει ,συμπερασματικά, να περιλαμβάνει τη σεξουαλική και συναισθηματική εκπλήρωση , μέσα σε μία σχέση (όπως προκύπτει από την επανειλημμένη χρήση του όρου «*σύντροφος*»), έτσι ώστε να οδηγηθούν στην

²³ Ο Λόγος της συναισθηματικότητας στη σεξολογία φαίνεται να έχει τις ρίζες του στον κλάδο της βιολογίας καθώς ο Χάξλει- ένας από τους πιο γνωστούς βιολόγους του εικοστού αιώνα- ισχυρίστηκε ότι ένας μεγάλος αριθμός ζώων δεν μπορούσε να ζευγαρώσει αν προηγουμένως δεν είχε δημιουργηθεί μια συγκεκριμένη συναισθηματική κατάσταση και επεσήμανε ότι αυτή η συναισθηματική κατάσταση ήταν προϊόν αρμονικής δραστηριότητας (Frankel,2008).

²⁴ Οι Jakson και Scott (2004) υποστηρίζουν ότι η ίδια η αίσθηση του εαυτού, η ατομικότητα μπορεί να ανατεθεί στο ζευγάρι, καθιστώντας κάθε σύντροφο πέρα ή έξω από τον εαυτό του.

²⁵ Η Στάμου (2014) υποστήριξε ότι Λόγοι διαφοράς αποτελούν βασική στρατηγική για την κατασκευή ετεροσεξουαλικών πρακτικών.

²⁶ Η χρήση της μεταφοράς «το σεξ ξεφουσκώνει» που αναφέρεται στο δεύτερο εμφανιζόμενο χωρίο, αντλείται από ένα λαϊκό λόγο με σκοπό τη δημιουργία μίας άμεσης σχέσης με τον αναγνώστη και τ μιας οικείας αίσθησης. Χρησιμοποιείται ως στρατηγική αποτελεσματικότερης πειθούς που λειτουργεί σε συνδυασμό με την ποσοτικοποίηση της απόλαυσης στο συγκεκριμένο σημείο.

«*ψυχοσωματική ολοκλήρωσή τους*». Οι παραδοχές αυτές κατασκευάζουν αφενός το σεξ «*ως επιτακτική ανάγκη*» και αφετέρου ως ανάγκη για *αυτοπραγμάτωση*. Σύμφωνα με τους McPhillips, Braun & Gavey (2001) ,η αυτοπραγμάτωση αποτελεί τη συχνά μη αναγνωρισμένη βάση για την κατασκευή του ετεροσεξουαλικού υποκειμένου.

Συνοπτικά, η ετεροσεξουαλική πρακτική της συνουσίας στα γραπτά του Ασκητή λαμβάνει τρεις διαστάσεις: Το σεξ είναι συνουσία, αλλά το σεξ είναι κάτι περισσότερο από μια απλή συνουσία, αλλά η συνουσία είναι πάντα μέρος του σεξ.

Όπως υποστηρίζει και η Bhattacharyya (2002), η ετεροσεξουαλικότητα καταλαμβάνει το ρόλο μιας αστιγμάτιστης νόρμας: λαμβάνεται ως η γεννητική επαφή μεταξύ δύο ανθρώπων, («*Φτάνοντας λοιπόν στη σεξουαλική επαφή μεταξύ δύο ανθρώπων-συντρόφων*») με μια ταυτόχρονη επένδυση στην σπουδαιότητα αυτού του τελετουργικού (συναισθηματικότητα). Αυτό είναι το σεξ που δεν χρειάζεται εξήγηση, που ο καθένας ξέρει και έχει πρόσβαση.

Σύμφωνα με τον Fabrid και Braun (2013), η έμφαση σε ένα ορισμένο βαθμό συναισθηματικής οικειότητας που απαιτείται για να καταστεί το σεξ ως μια πλήρη εμπειρία αποτελεί μέρος των παρατεταμένων συνεπειών της «*σεξουαλικοποίησης*» του έρωτα. Προτείνουν ότι οι συγγραφείς σεξολογικών εγχειριδίων στην προσπάθειά τους να «*σεξουαλικοποιήσουν*» τον έρωτα και να εντάξουν την ετεροσεξουαλική επιθυμία σε μονογαμικό πλαίσιο, *συναισθηματοποίησαν* το σεξ. Έτσι, η «*χωρίς συναίσθημα*» περιστασιακή μορφή του σεξ συγκροτήθηκε ως ανεπαρκής σε σύγκριση με άλλες μορφές του που περιλαμβάνουν συναισθηματική οικειότητα. Παρακάτω μελετάται το πώς το μοτίβο του έρωτα και η σεξουαλικότητα στα γραπτά του Ασκητή «*εργάζονται*» από κοινού για να εγκρίνουν και να φυσικοποιήσουν τη διαμόρφωση της ετεροσεξουαλικότητας.

«Αυτό το ουσιαστικό διπλό κριτήριο της ανθρώπινης ερωτικής και σεξουαλικής συμπεριφοράς έρχεται να δώσει μια μεγάλη αλήθεια ότι: *ο έρωτας και το σεξ συνυπάρχουν στην ανθρώπινη οντότητα του μυαλού και του σώματος*. Αυτό το πάντρεμα είναι εφ' όρου ζωής και δείχνει όλη τη μεγάλη αλήθεια και το πιστεύω αυτού που λέγεται “ερωτισμός” (σελ.21)». «*Ναι, σ'αυτούς που απλώνουν το χέρι σ'αυτόν στο σύντροφο που το μυαλό τον διάλεξε, σαν ερωτική και σεξουαλική ανάγκη της ικανοποίησης και χαράς που η ψυχή και το σώμα ζητάει*. Ο έρωτας και το σεξ συνυπάρχουν στον ντυμένο και γυμνό άνθρωπο, συνυπάρχουν στο ζευγάρι, που δεν δεσμεύεται στο χρόνο και στο πρέπει μιας κοινωνικής ζωής, αλλά

δεσμεύονται σαν σύντροφοι, στη μοναδικότητα του «σε νιώθω και με νιώθεις γι'αυτό που εγώ και εσύ είμαστε...»

Και νομίζω, ότι θα συμφωνήσετε μαζί μου *ότι το σεξ είναι ζωή και ο έρωτας δικαίωμα για όλους μας...* (σελ.25)»

Οι έννοιες του «έρωτα», του «σεξ» και της «σεξουαλικότητα» είναι αναλυτικά διαχωρίσιμες· παρόλα αυτά παρατηρείται μια σημαντική ολίσθηση των όρων στα γραπτά των ερευνητών σεξ αλλά και στην καθημερινή ομιλία (Johnson ,2005). Ο Ασκητής τονίζει -όπως φαίνεται άλλωστε και από τη χρήση πλάγιας γραμματοσειράς - ότι *«ο έρωτας και το σεξ συνυπάρχουν στην ανθρώπινη οντότητα του μυαλού και του σώματος»*, δημιουργώντας ένα κράμα που ονομάζεται *«ερωτισμός»*. Οι Schimdt και Barbara (2000) προσεγγίζουν την έννοια λέγοντας ότι ο ερωτισμός σχετίζεται αλλά δεν περιορίζεται στην σεξουαλική δραστηριότητα. Συνήθως, ο όρος χρησιμοποιείται από τους σεξολόγους συγγραφείς λειτουργιστικά καθώς συμπεριλαμβάνει έννοιες και αναπαραστάσεις που έχουν σκοπό να διεγείρουν και να κρατήσουν το σεξουαλικό ενδιαφέρον ή ότι άλλο περιέχει μία σεξουαλική συναναστροφή.

Η φυσιοποίηση του έρωτα καθίσταται απαραίτητη για την κατασκευή της ετεροσεξουαλικότητας: ο έρωτας πρέπει να έχει βιολογική βάση από τη στιγμή που η ετεροσεξουαλική πρακτική είναι φυσική. Η χρήση της λέξης «ανάγκη» αποτελεί κομβικό σημείο. Όπως ισχυρίζεται και η Dianna Fuss (1991:2) προκειμένου η ετεροσεξουαλικότητα να καταστεί ή να φαίνεται φυσική, πρέπει ο εαυτός να παρουσιάζεται ως διέποντας από κάποια εσωτερική ανάγκη (*«σαν ερωτική και σεξουαλική ανάγκη της ικανοποίησης και χαράς που η ψυχή και το σώμα ζητάει.»*). Αυτός ο περί έρωτα λόγος αποτελεί το σημείο κλειδί , στο οποίο βλέπουμε να ενοποιείται η κατασκευή της ετεροσεξουαλικότητας.

Ο Johnson (2005) αριθμεί τους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό. Ο πρώτος έχει ήδη επισημανθεί και αναφέρεται στη συγκρότησή του ως ένα ουσιώδες, φυσικό και απαραίτητο στοιχείο. Ακολουθώντας, ο έρωτας, το να είναι κανείς ερωτευμένος, συχνά μεταφράζεται σε ένα οριοθετημένο σύνολο ετεροσεξουαλικών ρυθμίσεων - αυτό που συνήθως ονομάζουμε «σχέσεις» (*« Ο έρωτας και το σεξ συνυπάρχουν στον ντυμένο και γυμνό άνθρωπο, συνυπάρχουν στο ζευγάρι»*). Τρίτον, επειδή οι ιδέες για τον έρωτα, συνδέονται με θεμελιώδεις έννοιες της προσωπικότητας/ατομικότητας, που λειτουργούν σε σχέση με τις οντολογικές ιδέες για την έμφυτη σεξουαλικότητα [(...)*αλλά δεσμεύονται σαν σύντροφοι, στη μοναδικότητα του «σε νιώθω και με νιώθεις*

γι'αυτό που εγώ και εσύ είμαστε»].

Επομένως, η ετεροσεξουαλικότητα είναι οργανωμένη γύρω από τοποθετήσεις αναφορικά με τις σχέσεις που στηρίζονται στον έρωτα. Προς αποφυγήν τυχόν παρεξηγήσεων, στο σημείο αυτό θεωρούμε απαραίτητο να επισημάνουμε ότι σε καμία περίπτωση δεν υποστηρίζεται ότι ο έρωτας “προκαλεί” την ετεροσεξουαλικότητα. Αυτό που διακυβεύεται είναι ότι ο έρωτας νομιμοποιεί μορφές ετεροσεξουαλικών πρακτικών μέσω της πολύ καλά ριζωμένης ιδεολογίας ότι αποτελεί φυσικό στοιχείο. Στις δυτικές κουλτούρες το να ερωτεύεσαι και να σε ερωτεύονται είναι απαραίτητο.

Ως εκ τούτου, η σύζευξη των τριών αυτών όρων «έρωτας», «σεξ» και «σεξουαλικότητα» στα σεξολογικά γραπτά του Ασκητή συγκροτούν το μονογαμικό ιδανικό του ετεροσεξουαλικού ζευγαριού. Ενώ το σεξ μπορεί να ασκηθεί μόνο του ή, πιο σπάνια, με πολλούς εταίρους, η παραδειγματική μορφή του είναι σαν μια δραστηριότητα για ζευγάρια («Ο έρωτας και το σεξ συνυπάρχουν στον ντυμένο και γυμνό άνθρωπο, συνυπάρχουν στο ζευγάρι»). Δεδομένης της αποτρεπτικής κριτικής για το περιστασιακό σεξ, η μονογαμία κατασκευάστηκε ως ο ιδανικό τύπος για μια ετεροσεξουαλική σχέση²⁷ (Jackson & Scott, 2004).

Οι Pieper και Bauer (2005), εισήγαγαν το όρο «*mono-normativity*» για να δηλώσουν και να περιγράψουν την εγκαθίδρυση της μονογαμίας ως φυσική. Υποστηρίζουν ότι αποτελεί τον πλέον κυρίαρχο Λόγο στη Δύση και ευνοεί τις σχέσεις που είναι βασισμένες στον έρωτα, σε αντιδιαστολή με άλλου είδους σχέσεις (όπως αναφέρεται σε Fabrid & Braun, 2013). Για μια καλύτερη απόδοση του όρου, δανειζόμαστε τα λόγια του Finn (2012): «πρόκειται για τις σχέσεις εξουσίας που πηγάζουν από την πεποίθηση ότι η μονογαμική δυάδα είναι μία φυσική, ηθικά σωστή και ουσιαστική πτυχή της ανθρώπινης ύπαρξης» (σελ. 124).

Οι Fabrid και Braun (2013), υποστήριξαν ότι η μονογαμία είναι η πιο σύγχρονη οπτική του γάμου. Η άποψη αυτή μας βρίσκει αντίθετους. Κατά τη δική μας υποκειμενική ερμηνεία η μονογαμία είναι ένας πολύ καλά εγκατεστημένος θεσμός: συνδέεται άμεσα με καπιταλιστικές νοοτροπίες ιδιοκτησίας, και εκφράζεται τόσο σε σύγχρονες όσο και σε πιο παραδοσιακές μορφές σχέσεων στη δυτική κουλτούρα.

²⁷ Η χρήση του καταφατικού μορίου «ναι» στην αρχή της πρότασης, προβάλλει την έγκριση και την ορθότητα της ετεροσεξουαλικής μονογαμικής αναπαράστασης που περιγράφεται, καθώς και την αποδοχή και επιτρεπτικότητα του ίδιου, ως ειδικού, και της κοινωνίας.

Άλλωστε σκοπός των σεξουαλικών πολιτικών - και κατ' επέκταση των κοινωνικών - είναι η δημιουργία του «εγώ και συ». Η κατασκευή ενός ετεροσεξουαλικού ιδανικού. Ο γάμος, ο σύντροφος, το ζευγάρι, η σχέση, ο έρωτας αποτελούν οριοθετημένες πρακτικές, η λειτουργία των οποίων είναι αφενός η ενίσχυσή τους, χτίζοντας πιο γερά θεμέλια, αφετέρου η τοποθέτησή του σε ένα καθεστώς αφάνειας. Όπως υποστηρίζει ο Johnson (2005), αυτό που παρατηρούμε στον κόσμο δε είναι αυτό που ονομάζουμε «ετεροσεξουαλικότητα». Αντίθετα, αποκαλούμε αυτό που βλέπουμε «γάμος», «οικογένεια» «αναπαραγωγή», «σχέσεις». Ο κος Ασκητής το θέτει καλύτερα:

«Γιατί το σεξ που είναι χαρά ζωής, είναι η ολοκλήρωση, ο γάμος, τα παιδιά τα εγγόνια, τα συντροφικά γηρατειά μας (σελ.17)»

Η υπεροχή της ετεροσεξουαλικότητας, στο μοντέλο της σεξουαλικότητας της σεξολογίας μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από το γεγονός ότι είναι βασικά ένα βιολογικό μοντέλο στο οποίο το σεξ είναι αντιληπτό ως τελικά μια αναπαραγωγική λειτουργία, μια λειτουργία απαραίτητη για την ίδια τη ζωή.

Η ετεροσεξουαλική ζωή συνθέτει τα βασικά στοιχεία του κανονιστικού μύθου: επισημοποιημένος ερωτισμός, δέσμευση, μονογαμία, συνουσία, αναπαραγωγή. Ετεροσεξουαλικός και ετεροερωτικός Λόγος συνθέτουν ένα καθεστώς *ετεροκανονικότητας*. Ο όρος ετεροκανονικότητα αφορά το εκτεταμένο ιδεολογικό σύστημα που επιδιώκει να επιβάλλει μια δημόσια σύμβαση της ετεροσεξουαλικής συμμόρφωσης ως το μόνο τρόπο ζωής και ύπαρξης. Οι θεσμοί, οι σχέσεις και οι πρακτικές που προβάλλονται, προάγουν και παράγουν την ετεροσεξουαλικότητα ως φυσική, αυτονόητη, επιθυμητή και αναγκαία (Bhattacharyya,2002· Archakis & Lampropoulou,2009).

Κλείνοντας αυτή την ενότητα, η ετεροσεξουαλικότητα μπορεί να ερευνηθεί μέσα από διάφορους τρόπους: ως σεξουαλική πρακτική, ως σεξουαλική ταυτότητα, ως μία θεσμοθετημένη μορφή κοινωνική οργάνωσης (ετεροκανονικότητα) ή με μια σειρά από όρους (συνουσία, μονογαμία, έρωτας, σεξουαλική επαφή, οικογένεια, γάμος, ζευγάρι, σύντροφος) μέσω των οποίων κατασκευάζεται. Η Beverley Skeggs (1997) υποστηρίζει ότι «η ετεροσεξουαλικότητα θεσμοποιείται, αναπαράγεται σε υλικές πρακτικές, ρυθμίζεται και κανονικοποιείται μέσω της σημασίας, ενοποιείται μέσω των συνδέσεων με άλλες μορφές κυριαρχίας και εκτελείται στην εκπλήρωσή

της» (σελ.135). Ταυτόχρονα δημιουργείται το ετεροσεξουαλικό υποκείμενο· ένα σύγχρονο, μοντέρνο άτομο, με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά συμπεριφοράς και σκέψης· ένα ετεροσεξουαλικό άτομο καθορισμένο νομικά, ιατρικά, οικονομικά και πολιτισμικά ως φυσιολογικό και υγιή (Foucault,2011)· ένα άτομο με προγραμματισμένο τρόπο και στάση ζωής.

5.2 Λόγος σεξουαλικής εκπαίδευσης²⁸

Σημείο διαπραγμάτευσης σε όλο το έργο του κ. Ασκητή είναι η *σεξουαλική συμπεριφορά*. Από μόνη της η χρήση της λέξης υποδεικνύει ότι βασικό συστατικό διαμόρφωσής της είναι η μάθηση. Η Jackson (2005) ονομάζει τη νέα σεξουαλική υποκειμενικότητα «μαθητευόμενη» καθώς εκτυλίσσεται σε μία κατασκευή του σεξ ως κάτι που μαθαίνεται. Έτσι η *σεξουαλική εκπαίδευση* συγκροτεί ένα κυρίαρχο Λόγο στο βιβλίο του Ασκητή, προκειμένου να κατασκευαστεί η σεξουαλικά αποδεκτή συμπεριφορά.

Στην ενότητα αυτή το «εγώ και συ» εκτυλίσσεται σε μια προσπάθεια *προσδιορισμού των σχέσεων*. Η προσωπική ανωνυμία «εγώ» έρχεται να δηλώσει την προσωπική συμμετοχή ενώ η προσωπική ανωνυμία «εσύ» από την άλλη, την άμεση και ατομική ευθύνη του άλλου (Fairclough, 1992). Εισαγωγικά, ενώ προηγουμένως καθορίστηκε ο τρόπος και η στάση ζωής του «εγώ και συ», στην ενότητα αυτή το εκφραστικό αυτό σχήμα προσλαμβάνει μια λειτουργία *συνδιαμόρφωσης*.

«Η ανθρώπινη έκφραση, πρόσφατες έρευνες²⁹ δείχνουν ότι χάνει τη φυσική της υπόσταση, οδηγείται στους ρυθμούς μιας ερωτικής ζωής που η επιθυμία γίνεται "τεχνικό φτιάξιμο" μιας διάθεσης, που βγαίνει μέσα από το "πρέπει" και το "τόρα": Μιας ανάγκης που δυναμικά δηλώνει τους όρους ενός παιχνιδιού που είναι το μέσον της σεξουαλικής εκτόνωσης του μυαλού και της σάρκας, χωρίς τον ερωτισμό και τη φυσική απελευθέρωση της ψυχικής μας εικόνας.» (σελ.19).

²⁸ Η ενότητα αυτή, έγκειται στην ονομαζόμενη διάσταση ιατροκοποίησης «*fixable*»· Στη βιβλιογραφία ερμηνεύεται ως κάτι που πρέπει να «διορθωθεί» ή να «θεραπευτεί αλλά στη συγκεκριμένη ενότητα, εκτός από αυτά τα δύο χαρακτηριστικά, νοείται και ως κάτι που μαθαίνεται.

²⁹ Σημείο άρρητης διακειμενικότητας που λαμβάνει λειτουργίες ισχυροποίησης και επιστημονικοποίησης της προβαλλόμενης θέσης, και στρατηγική πειθούς (Fairclough,1992).

«Και βέβαια ενώ τα δύο φύλα “βγαίνουν” όλο και πιο απελευθερωμένα, η σεξουαλική τους ζωή είναι όλο και πιο προβληματική.» (σελ.50).

«Είναι κατά τη γνώμη μου μεγάλη αλήθεια που δείχνει πόσο ο σύγχρονος Έλληνας ανασφαλής και εγωιστής απελευθερώνεται ενώ συγχρόνως είναι δέσμιος του φόβου του να αποδείξει τη σεξουαλικότητα στη σύντροφό του. Η αγωνία του να την πείσει πόσο καλά ξέρει να κάνει έρωτα, φοβούμενος την πιθανή απόρριψη από αυτήν. Το πιστεύω του ότι είναι τέλειος και δυνατός μπροστά της, τρέμοντας την πιθανότητα μήπως κάτι δεν πάει καλά...

Στην άλλη όχθη όμως είναι η ελληνίδα που πιστεύει ότι έσπασε επιτέλους την ανδρική κυριαρχία δίνοντας το δικό της παρών μέσα στη σεξουαλική αφύπνιση και στο δικαίωμα της να επιλέγει και να αποφασίζει με ποιόν θέλει να κάνει έρωτα.

Μια ελληνίδα όμως που ακόμα δεν βλέπει ελεύθερα το σύντροφό της, έτοιμη να του χρεώσει τις δικές της ανασφάλειες, αρνούμενη να δεχθεί τη σεξουαλικότητά της, αγνοώντας την ερωτική της εικόνα, φοβούμενη να πιστέψει στο σώμα της και τη θηλυκότητά της. Μέσα στο κρεβάτι και οι δύο προσπαθούν να πείσουν και να χρεώσουν την πιθανότητα ενός λάθους που γρήγορα θα τους οδηγήσει στο σεξουαλικό πρόβλημα.» (σελ 52)

«Αλλά και η άγνοια μαζί με την παραπληροφόρηση θυμίζουν την απουσία της κοινωνίας και παιδείας που ζητάει η σεξουαλική αυτογνωσία. Και όλοι λίγο πολλοί αναφερόμαστε στη ανάγκη για σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, όχι μόνο των μικρών παιδιών, αλλά και των ενηλίκων που δεν ξέρουν τι σημαίνει σεξουαλική συμπεριφορά και την εννοούν μέχρι να βγάλουν τα ρούχα τους ακολουθώντας το σεξουαλικό τους ένστικτο.» (σελ.52)

«Ας μιλήσουμε για όλα τα προβλήματα αυτής της Ελληνικής κοινωνίας που σίγουρα περνάει σε μία ελευθερία και ανοίγει ένα τρόπο ζωής που εμείς όλοι μας πρέπει να τη δούμε με ωριμότητα και προβληματισμό. Μια κοινωνία με κρίση στις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων.» (σελ.15)

Ο *κοινωνιολογικός και ανθρωπιστικός Λόγος* που διακρίνεται σε αυτό το κομμάτι απεικονίζει μία εποχή ραγδαίων αλλαγών και προτείνει ότι η ασφάλεια της οικειότητας (ερωτικής και σεξουαλικής) έχει «τιναχθεί» από τις νέες μορφές που λαμβάνουν οι ετεροσεξουαλικές σχέσεις ως απόρροια της λεγόμενης σεξουαλικής απελευθέρωσης. Με την αυξημένη προβολή και ενίσχυσή της από τον Τύπο και τα ΜΜΕ δημιουργήθηκε το λεγόμενο κατά τον Ασκητή «εμπορικό σεξ», τα ποσοστά διαζυγίου αυξήθηκαν, η πτώση της γονιμότητας και η διάκριση μεταξύ παντρεμένων και ανύπαντρων τείνει να θολώνει. Στο σημείο αυτό το «ζευγάρι» και όχι ο γάμος αναδύεται ως μία φαινομενική σταθερά της δυτικής ζωής και το σεξ γίνεται ακόμα πιο καθοριστικό για την «επιτυχία» και την «ευτυχία» του (Weeks,1985).

Ο *Λόγος κρίσης* που χρησιμοποιείται για τα αποτελέσματα της σφαιρικής

σεξουαλικής μετατόπισης, εστιάζει στην επικίνδυνη αστάθεια των συναισθηματικών δεσμών, η έλλειψη των οποίων αποτελεί τη βάση για τη δημιουργία του ονομαζόμενου *σεξουαλικού προβλήματος* και ενισχύεται μέσω της στερεοτυπικής εμφυλοποιητικής αφήγησης για το σύγχρονο ετεροσεξουαλικό ζευγάρι στην Ελλάδα³⁰.

Καθώς το ετεροσεξουαλικό ζευγάρι εξακολουθεί να θεωρείται ως το δομικό στοιχείο της κοινωνίας μας, η επανεξέταση του ρόλου και της προσέγγισης της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος του έργου ενίσχυσης του ετεροσεξουαλικού θεσμού. Επομένως, σε αντίθεση με την αρχή της *σεξουαλικής οικονομίας* που παρατηρείται στην σεξουαλική απελευθέρωση του 60' (η λογική «τα βρίσκουμε στο σεξουαλικό τομέα και διατηρούμε μία σχέση ή δεν τα βρίσκουμε και διαλύουμε τη σχέση»), στο βιβλίο του Ασκητή τόσο το σεξ όσο και οι σχέσεις καθαυτές γίνονται πρότζεκτ που «πρέπει» να δουλευτούν. Έτσι, η σεξουαλική εκπαίδευση θα μπορούσε να ειπωθεί ως ένα συστατικό των αρμοδιοτήτων που απαιτούνται για την «θεραπεία» αυτού του προβλήματος.

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση βασίζεται στην παραδοχή ότι τόσο η γνώση όσο και η τεχνική μπορούν να μεταδοθούν μέσω ενός μηχανισμού γενικής εκπαίδευσης τοποθετημένες στην κατανόηση του κοινωνικού πλαισίου. Έτσι υπό ένα γενικότερο καθεστώς ιατροκοιμημένης σεξουαλικής μιζέριας (βλ.κεφ.2, σ.14) -στη δημιουργία του οποίου συνέβαλαν και οι ίδιοι- οι σεξολόγοι επικεντρώθηκαν στην εκπαίδευση και ενημέρωση για τα αίτια και τις συνθήκες της σεξουαλικής «δυστυχίας». Στόχος τους είναι να ξεπεράσουμε την «άγνοια» και την «παραπληροφόρηση» με την προώθηση της κατανόησης των *σωμάτων*, του *σεξουαλικού εαυτού* και των διαδικασιών για τη βελτίωση του σεξουαλικού ενθουσιασμού και ικανοποίησης· όλες αυτές οι πρακτικές ενταγμένες πάντα, στην ηθική του πλαισίου που ορίζει το κοινωνικό γίνεσθαι.

³⁰ Παραδοσιακά, τα προβλήματα των γυναικών θεωρούνταν κυρίως ψυχολογικά («μια ελληνίδα όμως που ακόμα δεν βλέπει ελεύθερα το σύντροφό της, έτοιμη να του χρεώσει τις δικές της ανασφάλειες») ενώ τα προβλήματα των ανδρών άγονταν σε κάποια διαταραχή της φυσιολογίας που είχε κυρίως να κάνει με τη στυτική λειτουργία («το πιστεύω του ότι είναι τέλειος και δυνατός μπροστά της, τρέμοντας την πιθανότητα μήπως κάτι δεν πάει καλά») (Clark,1993).

5.2.1 Λόγος ομολογίας

« Μέσα σε αυτό το βιβλίο, που είναι κομμάτι κοινωνικής σεξουαλικής απελευθέρωσης και προβληματισμού, θα μιλήσουμε, ώριμα, χωρίς ντροπή, χωρίς χυδαιότητα και πρόκληση, για κάτι που ίσως όλοι μας θα θέλαμε να ξέραμε κάτι περισσότερο για αυτό που η φύση μας έδωσε και η κοινωνία μας ταύτισε.» (σελ.14)

« Ας μιλήσουμε για το σεξ έτσι όπως μέχρι σήμερα δεν έχω μιλήσει.» (σελ.15)

«Ας μιλήσουμε ερωτικά μεταξύ μας.» (σελ.26)

«Μια τόσο γενική και απρόσωπη φράση που όμως είναι τόσο σημαντική και αναγκαία για τον καθένα μας χωριστά, αλλά και για τη σχέση μας.» (σελ.26)

«Η ερωτική ομιλία, που όπως έχουμε ήδη τονίσει αρκετά, χάνεται, περιορίζεται και το πιο ανησυχητικό ίσως είναι το ότι "ψεύδεται".»(σελ.26)

«Κούφια, ξύλινα λόγια, φιλοφρονήσεις θαυμασμού και εντυπωσιασμού, κυριαρχούν στις ανθρώπινες σχέσεις, ενώ το "εγώ και εσύ" φαίνεται να μιλάει όλο και λιγότερο, όλο και φτωχότερα.» (σελ.26)

«Και όμως, έχω την εντύπωση ότι σε όλους θα άρεσε ο αληθινός ερωτικός λόγος όλοι μας θα θέλαμε να μιλούσαμε ερωτικά μεταξύ μας. Γιατί δεν είναι μόνο μιας ερωτικής σχέσης ή της κρεβατοκάμαρας προνόμιο, να μιλάμε ερωτικά μεταξύ μας. Είναι καθημερινή ζωή στο γραφείο, στο δρόμο, στην εμπορική συναλλαγή που το χαμόγελο, η ευγένεια, τα όμορφα λόγια και η καλή διάθεση μεταξύ των αγνώστων, είναι ακριβώς μια ερωτική έκφραση που σίγουρα μας κάνει να νιώθουμε καλύτερα.» (σελ.27)

Ο Λόγος ομολογίας που παρατηρείται στη συγκρότηση της σεξουαλικής εκπαίδευσης αντιπροσωπεύει ένα καθεστώς προτροπής στην παραγωγή λόγου σχετικά με το σεξ (« *Ας μιλήσουμε για το σεξ έτσι όπως μέχρι σήμερα δεν έχουμε μιλήσει*», «*Ας μιλήσουμε ερωτικά μεταξύ μας*») που επεσήμανε ο Foucault (2011) στην *Ιστορία της σεξουαλικότητας (τόμος 1ος)*, στην οποία αναίρεσε τη μέχρι τότε προώθηση των απόψεων σχετικά με τον κατασταλτικό χαρακτήρα της κοινωνίας και των επιστημών απέναντι στο σεξ. Η προτροπή στην ομολογία γύρω από το σεξ ταυτίζεται ,στα λόγια του Ασκητή, με την κοινωνική σεξουαλική απελευθέρωση «*Μέσα σε αυτό το βιβλίο, που είναι κομμάτι κοινωνικής σεξουαλικής απελευθέρωσης και προβληματισμού, θα μιλήσουμε, ώριμα, χωρίς ντροπή, χωρίς χυδαιότητα και πρόκληση*». Μέσα από την παραγωγή λόγου σχετικά με το σεξ ,η κοινωνία βαδίζει προς την σεξουαλική της απελευθέρωση.

Επιχειρώντας μία σύντομη γενεαλογία, η πρακτική της ομολογίας έχει τις ρίζες της στο Χριστιανικό δόγμα, λαμβάνοντας τη μορφή εξομολόγησης των αμαρτιών (όπου η αμαρτία εξισώνεται με τη σεξουαλική ηθική και η ομολογία γίνεται η κύρια τεχνολογία για την διαχείριση της σεξουαλικής ζωής των πιστών) σε Καθολικές και Ορθόδοξες εκκλησίες, ακολουθώντας μια πρακτική μετάνοιας αλλά και σε αρχαίες προ-χριστιανικές φιλοσοφικές έννοιες (Foucault, 1980). Σταδιακά με τον προτεσταντισμό, την αντιμεταρρύθμιση, την παιδαγωγική του 18^{ου} αιώνα και την ιατρική του 19^{ου} (βλ. Foucault, 2011), χρησιμοποιήθηκε σε μια σειρά από θεσμικές πρακτικές (σχολικές, ψυχοθεραπευτικές, ψυχιατρικές) λαμβάνοντας στην πορεία διάφορες προεκτάσεις καθώς τα κίνητρα και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα έχουν διαφοροποιηθεί.

Παρά τις αξιοσημείωτες μεταβολές, η συνεχιζόμενη ανακατασκευή της έγκειται στη δέσμευσή της για την αλήθεια και τη γνώση. Χρησιμοποιήθηκε από τους εκάστοτε θεσμούς αφενός για την «ομολογία» μιας αλήθειας μέσω της γνώσης που διέδιδαν και αφετέρου για την προτροπή στην ομολογία αλήθειας από τους «εξομολογούντες», λαμβάνοντας διάφορες μορφές ανάλογα τον τόπο, τον χρόνο και το θεσμό. Η συμμετοχή και των δύο πλευρών σε αυτή την πρακτική διαφαίνεται μέσα από τη χρήση πρώτου πληθυντικού στα λόγια του Ασκητή. Η γλωσσική αυτή πρακτική κατασκευάζει ένα συλλογικό «εμείς» που αναφέρεται στο συγγραφέα και στους αποδέκτες του λόγου· υπονοεί ότι ο συγγραφέας εμπλέκεται ενεργά στη δραστηριότητα που προτάσσει και επιτελεί ιδεολογική λειτουργία (*«θα μιλήσουμε», «ας μιλήσουμε», «όλοι μας θα θέλαμε να μιλούσαμε»*).

Η σεξουαλικότητα θεωρήθηκε προνομιακός τόπος όπου λέγεται η βαθιά αλήθεια μας. Ο Foucault (2011) ορίζει την ομολογία ως όλες εκείνες τις διαδικασίες με τις οποίες το υποκείμενο υποκινείται να παράγει ένα λόγο αλήθειας για τη σεξουαλικότητά του, η οποία έχει επιπτώσεις στο ίδιο το υποκείμενο (σελ. 75- 79).

Παρόλα αυτά, στη συγκεκριμένη περίπτωση περιγράφεται μία κατάσταση κρίσης της ομολογίας, η οποία καταπιέζεται από την εξουσιαστική πρακτική του καταναλωτισμού του σεξ, όπως υποστηρίζει ο Ασκητής δημιουργώντας, μια κατάσταση ψεύδους στις ανθρώπινες σχέσεις [*«Η ερωτική ομιλία, (...) χάνεται, περιορίζεται και το πιο ανησυχητικό ίσως είναι το ότι "ψεύδεται"»*], χάνοντας έτσι την ποσότητα (*«το "εγώ και εσύ" φαίνεται να μιλάει όλο και λιγότερο»*) και την ποιότητά

της («όλο και φτωχότερα.»). Η λειτουργία της ομολογίας είναι να απελευθερώνει το άτομο και η εξουσία φαίνεται να το εξαναγκάζει σε σιωπή. Έτσι δημιουργείται το «πρόβλημα» στις διαπροσωπικές μας σχέσεις και οδηγούμαστε σε ένα «κλίμα σεξουαλικής μιξέριας» (« τα όμορφα λόγια και η καλή διάθεση μεταξύ των αγνώστων, είναι ακριβώς μια ερωτική έκφραση που σίγουρα μας κάνει να νιώθουμε καλύτερα.»).

Στο σημείο αυτό η σεξουαλικότητα ορίζεται ως ένας τομέας διαπερατός από παθολογικές διεργασίες, ο οποίος χρήζει θεραπευτικών παρεμβάσεων³¹. Στην προκειμένη η προτροπή σε μια τεχνική ομολογίας αποτελεί μία θεραπευτική παρέμβαση· ο “μυστικός” λόγος που πρέπει να βγει στο φως. Τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά αυτής της ομολογίας «δεν καθορίζονται από κάποιο σύστημα αναπαραστάσεων αλλά από την «οικονομία» αυτών των λόγων, δηλαδή από την εγγενή τεχνολογία τους, από την αναγκαιότητα λειτουργίας τους, από τις τακτικές που ενεργοποιούν, από τα αποτελέσματα εξουσίας που τους υποβασιάζουν και τα οποία αυτοί οι λόγοι κομίζουν» (Foucault, 2011, σ.84).

Καθώς ο θεσμός του ετεροσεξουαλικού ζευγαριού περνάει κρίση, η τεχνική της ομολογίας «μπαίνει» στο ζευγάρι με τη μορφή της εξομολόγησης (όχι με την θρησκευτική διάσταση του όρου). Η Annie Potts (2002) παρατηρεί ότι η λεγόμενη σεξουαλική επανάσταση του 20^{ου} αιώνα έχει δημιουργήσει μια εξομολογητική λειτουργία που διέπει την παρουσίαση του σεξ, σύμφωνα με την οποία το υποκείμενο εκφράζει τον εαυτό του και απελευθερώνεται με το να μιλάει για το σεξ στο σύντροφό του. Έτσι, όπως έχει σημειωθεί και από τον Attwood (2006) στο γύρισμα του εικοστού αιώνα η σεξουαλικότητα περιλαμβάνει εκτός από το ένστικτο, την επιθυμία³², τη φαντασία και την ομολογία..

«Ο ερωτευμένος εραστής λοιπόν ανοίγει τα έσω της ψυχής του, παθιάζεται και μιλάει ερωτικά στη σύντροφό του που είναι μια μεθυστική εικόνα, περιβεβλημένη με τον πόθο και την ηδονή του μυαλού και του σώματος.

Ο ερωτικός μας λόγος, μπλέκεται μέσα στο μεθύσι των αισθήσεων, ενώ λέξεις, εικόνες, επαφές γίνονται ένα σημαντικό στοιχείο ταύτισης των δύο ερωτευμένων. Μιλάμε μεταξύ μας

³¹Κατά την άποψη μας ένα Λόγος σεξουαλικής εκπαίδευσης έχει ύπαρξη υπό το άρρητο φως ενός Λόγου σεξουαλικής λειτουργίας και δυσλειτουργίας (για αυτό και τον εντάσσουμε στην διάσταση ιαρικοποίησης «fixable» καθώς ένας υποφανής λόγος λειτουργίας δυσλειτουργίας δημιουργεί μια θεραπευτική πρακτική).

³² Η έννοια της επιθυμίας χρησιμοποιείται εδώ ως μια υποκειμενική, ψυχολογική εμπειρία που μπορεί να νοηθεί ως ένα ενδιαφέρον, ανάγκη ή ορμή για σεξουαλικά υποκείμενα ή δραστηριότητες (Regan & Berschied, 1995).

χωρίς όρια, χωρίς ντροπές, χωρίς προσποίηση “αυτό που εγώ νιώθω για σένα”, “αυτό που εσύ νιώθεις για μένα”.» (σελ. 28-29)

«Πόσο είναι αλήθεια ότι η περιγραφή ερωτικών σκηνών μέσα στο παιχνίδι "ανάβει περισσότερο τους συντρόφους.» (σελ.38)

«Σεξουαλική φαντασίωση και ερωτικός λόγος είναι η ταύτιση της σεξουαλικής απελευθέρωσης του εσωτερικού μου κόσμου προς το εξωτερικό μου περιβάλλον και πιο συγκεκριμένα προς το σύντροφό μου.

Η φαντασίωση του μυαλού που γίνεται έκφραση, περιγραφή, ομιλία, λέξεις και προτάσεις του ερωτικού πάθους, της ερωτικής και σεξουαλικής αίσθησης των σκέψεων.» (σελ.36)

«Και τα δυο μαζί ένα σύνολο γεμάτο έρωτα και σεξουαλικότητα. Γεμάτο διεκδίκηση και απόλαυση. Ας δούμε πιο ξεκάθαρα και πιο απλά πώς η ανθρώπινη σεξουαλική φαντασίωση μπορεί να "βγει" μέσα στον ερωτικό λόγο, πόσο μπαίνοντας μέσα στη σχέση δύο συντρόφων τους ανοίγει και τους κάνει να νιώθουν πιο απελευθερωμένοι, πιο συντροφικοί και ερωτικοί. Η σεξουαλική φαντασίωση, που όπως έχουμε ήδη εκφράσει την άποψη είναι η κρυφή εικόνα του μυαλού μας, σαν ερεθιστική διέγερση έρχεται να ξυπνήσει τις αισθήσεις μας, ενισχύοντας την ηδονή και την ένταση του ανθρώπου που τις φτιάχνει και τις βλέπει» (σελ.37)

«Να ξαναθυμηθούμε ότι τις φαντασιώσεις αυτές μπορούμε να τις φτιάξουμε ο ένας με τον άλλο μέσα στον ερωτικό μας χώρο, ότι αποτελούν σημαντικό μέρος ανανέωσης και ενίσχυσης της σεξουαλικής έντασης της σχέσης μας» (σελ.37)

«Θα λέγαμε ναι στους δυο συντρόφους, που δέχονται ο ένας τις σεξουαλικές φαντασιώσεις του άλλου, που μαζί έφτιαχναν δικές τους ερωτικές σκηνές και φαντασιώσεις μέσα στο χώρο τους, που θα έβρισκαν τρόπους, στάσεις και εικόνες ώστε ο ένας να φαντασιώνει τον άλλο ανεβάζοντας τους ερωτικούς ρυθμούς, βιώνοντας τον πόθο που η φαντασίωση θα τους έδινε. Θα ήταν σεξουαλικά ώριμο εκείνο το ζευγάρι που θα ρουφούσε την ηδονή μέσα στο λεκτικό τους οίστρο, στο λεξιλόγιο που η χυδαιότητα, ανηθικότητα, η προστυχιά, η βρώμικη λέξη δεν θα χωρούσε, όσο τολμηρό και ελεύθερο θα ήταν, στο δικό τους κώδικα, στις δικές τους περιγραφές, προτάσεις που θα έβγαιναν από το στόμα τους.» (σελ.38)

«Ναι, στο σύντροφο που σιγά σιγά "θα άνοιγε" τις ερωτικές σκηνές του συντρόφου του με λέξεις που θα τον έκαναν πιο επιθυμητό, πιο διεγερτικό στον ερωτικό παρτενέρ. Ναι, στον πιο τολμηρό που θα πλησίαζε το δειλό σύντροφο, θα τον οδηγούσε στη γενική απελευθέρωση, θα τον έκανε να νιώσει μοναδικά και ηδονικά μέσα στο πάθος των φράσεων, μέσα στον πόθο του ερωτικού παραληρήματος.» (σελ.39)

«Ναι, στο σύντροφο που ξέρει να λέει αυτά που θέλει να ακούει ο σύντροφος του, να τον οδηγεί λεκτικά σε φράσεις και σκηνές που η φαντασίωσή του πλάθει. Ναι, στο σύντροφο που ζητάει από το σύντροφό του να του μιλάει και να του λέει πράγματα που τον διεγείρουν και τον ερεθίζουν μέσα στο παιχνίδι. Ναι και στους δύο που καταφέρνουν να φτάσουν βαθιά στις επιθυμίες φαντασιώσεις τους, που ζητούν και διεκδικούν από το λεκτικό τους μήνυμα τη σεξουαλική τους ολοκλήρωση.» (σελ.39)

Ο Λόγος ομολογίας του Ασκητή κατασκευάζει μια ερωτική τέχνη, ένα ερωτικό τελετουργικό που έχει απώτερο σκοπό τον πολλαπλασιασμό και την εντατικοποίηση των ηδονών που συνδέονται με την παραγωγή αλήθειας στο σεξ. Η αλήθεια εξάγεται μέσα από αυτό το τελετουργικό³³ που νοείται ως πρακτική, με συγκεκριμένα μοτίβα (ιδεώδες μια υγιούς και ολοκληρωμένης σεξουαλικότητας, λυρισμός του οργασμού, συναισθηματικότητα) τα οποία θα γίνουν αντιληπτά ως βιωμένη εμπειρία, η οποία και θα αξιολογηθεί με βάση την ένταση, την ποιότητά και την αντανάκλασή της ηδονής στο σώμα και την ψυχή (Foucault, 2011).

Ξεκινώντας, απαραίτητη προϋπόθεση που συνιστά αυτή η τεχνική ομολογίας είναι η αποκάλυψη του εαυτού, η οποία συνεπάγεται με την ταυτόχρονη παραίτηση του ατόμου από τον εαυτό του. Η υποκειμενικοποίηση και αντικειμενοποίηση του ατόμου έγκειται στην νέα μορφή πρακτικής της ομολογίας. Μέσω των δράσεων λόγου της εξομολόγησης το άτομο συγκροτεί τον εαυτό του στον άλλο, έτσι μετατρέπεται σε ένα θέμα (Beasley, 2005). Όπως υποστηρίζει ο Rose (1989), αυτή η νέα μορφή εξομολόγησης περιλαμβάνει σύγχρονες διαδικασίες εξατομίκευσης.

Πιο συγκεκριμένα, η ανακατασκευή της εξομολογήσεως ως ερωτικό τελετουργικό είναι αποτέλεσμα μιας κουλτούρας στην οποία το σεξ σημαίνει την αλήθεια του εαυτού και την απόδοση που συνεπάγεται την «αυθεντικότητα» και τα «τεχνάσματα» (Attwood, 2006). Η φαντασία αποτελεί το εργαλείο (τέχνασμα) στη νέα μορφή του ομολογητικού τελετουργικού. Αποτελεί τον «σκοτεινό λόγο», το ανθρώπινο «μυστικό» που μαζί με την ομολογία οδηγούν στην «απόλυτη απελευθέρωση» («Σεξουαλική φαντασίωση και ερωτικός λόγος είναι η ταύτιση της σεξουαλικής απελευθέρωσης του εσωτερικού μου κόσμου προς το εξωτερικό μου περιβάλλον και πιο συγκεκριμένα προς το σύντροφό μου»).

Το άτομο κατασκευάζεται ως ένα σεξουαλικό υποκείμενο που χαρακτηρίζεται από ντροπή, μυστικότητα, και «κολλημάτα», που μέσα από ψυχολογικές διεργασίες της εξομολόγησης, αυτο-παρακολούθησης και «γλωσσικού προγραμματισμού» («Ναι, στο σύντροφο που σιγά σιγά "θα άνοιγε" τις ερωτικές σκηνές του συντρόφου του με λέξεις που θα τον έκαναν πιο επιθυμητό, πιο διεγερτικό στον ερωτικό παρτενέρ»)

³³ Η χρήση μεταφορών που δημιουργούν ένα λυρισμό στην περιγραφή τους όπως «μεθυστική εικόνα» «περιβεβλημένη με τον πόθο», «μεθύσι αισθήσεων, από τον Ασκητή κατασκευάζουν μία εικόνα που εγγυάται το αποτέλεσμα που περιγράφει, ενισχύοντας την εικόνα του τελετουργικού και συγκροτώντας μια ηδονιστική περιγραφή.

καλείται να κινηθεί σε μία - πρόσφατα κατασκευασμένη- «ανοιχτή», «υγιής» και «ακομπλεξάριστη» σεξουαλική υποκειμενικότητα, κατά την οποία «το σεξουαλικό δυναμικό» της δουλεύεται μαζί με το σύντροφο στοχεύοντας σε μία εμπειρία γεμάτη «ηδονή» (Gill,2009).

Μέσα σε μια κίνηση προς την διέγερση, την επιδίωξη της «ποικιλίας», των ανανεώσιμων απολαύσεων (που ήδη υπάρχουν στις σύγχρονες αφηγήσεις του πάθους) και την εμπειρία της έντονης και «καθαρής» αίσθησης (Plouz, 1999: 176) [*«Θα λέγαμε ναι στους δυο συντρόφους, (...) που θα έβρισκαν τρόπους, στάσεις και εικόνες ώστε ο ένας να φαντασιώνει τον άλλο ανεβάζοντας τους ερωτικούς ρυθμούς, βιώνοντας τον πόθο που η φαντασίωση θα τους έδινε»*], κατασκευάζεται μια προβολή της σεξουαλικότητας ως ταυτότητα, ηδονισμός («ηδονή του μυαλού και του σώματος», «γεμάτο διεκδίκηση και απόλαυση») και θέαμα [*«μιλάει ερωτικά στη σύντροφό του που είναι μια μεθυστική εικόνα», «(...)που θα έβρισκαν τρόπους, στάσεις και εικόνες ώστε ο ένας να φαντασιώνει τον άλλο ανεβάζοντας τους ερωτικούς ρυθμούς», «(..) είναι η κρυφή εικόνα του μυαλού μας, σαν ερεθιστική διέγερση έρχεται να ζυπνήσει τις αισθήσεις μας, ενισχύοντας την ηδονή του ανθρώπου που τις φτιάχνει και τις βλέπει»*] (Attwood,2006) .

Το άτομο μαθαίνει να διαπραγματεύεται ευχάριστες σεξουαλικές επαφές [*«ναι, στο σύντροφο που ξέρει να λέει αυτά που θέλει να ακούει ο σύντροφος του, να τον οδηγεί λεκτικά σε φράσεις και σκηνές που η φαντασίωσή του πλάθει (...) Ναι, στο σύντροφο που ζητάει από το σύντρόφό του να του μιλάει και να του λέει πράγματα που τον διεγείρουν και τον ερεθίζουν μέσα στο παιχνίδι.»*] μέσα από την κατανόηση της συνεχιζόμενης συμπλοκής μεταξύ του μυαλού και του σώματος, του συναισθήματος και της επιθυμίας διεκδικώντας την «σεξουαλική ολοκλήρωση». Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από μία διαδικασία οικείας αυτό- επιτήρησης (intimate self-surveillance) όπως επισημαίνει η Gill (2009). Πρόκειται για την εντατική παρακολούθηση των δικών του συναισθημάτων, επιθυμιών και συμπεριφορών και εκείνες του συντρόφου, η οποία προκύπτει από τη διαμόρφωση μιας νέας μορφής υποκειμενικότητας που παρατηρείται και στα γραπτά του κ. Ασκητή και περιλαμβάνει τόσο την σωματική [*«που μαζί θα έφτιαχναν δικές τους ερωτικές σκηνές και φαντασιώσεις μέσα στο χώρο τους, που θα έβρισκαν τρόπους,στάσεις και εικόνες (...) ανεβάζοντας τους ερωτικούς ρυθμούς»*] όσο και τη συνεχή ψυχολογική εργασία [*«ο ερωτευμένος εραστής ανοίγει τα έσω της ψυχής του», «μιλάμε μεταξύ μας (...) “αυτό που εγώ νιώθω για σένα”, “αυτό που εσύ νιώθεις για μένα”»*].

Σύμφωνα με την Mottier, (1998), η γνώση που παράγεται από τεχνικές ομολογίας στη σεξολογία θα μπορούσε να παίζει το ρόλο *αντακλαστικών πηγών* για την ενεργό διαμόρφωση του σεξουαλικού εαυτού· καθώς η σεξουαλικότητα γίνεται μια έκδοση *αυτοαφήγησης* που παράγεται μέσα από την εξομολόγηση, απαιτεί ένα μηχανισμό εαυτού για να υπάρξει (Bhattacharyya,2002).

5.2.2 Λόγος Ανταντακλαστικότητας

Υπό το πλαίσιο λοιπόν επιδίωξης του πολλαπλασιασμού και των ανανεώσιμων απολαύσεων που περιγράφηκε πιο πάνω, η σεξουαλική ευχαρίστηση στο βιβλίο του Ασκητή, πρέπει να αποτελέσει ένα συστατικό μάθησης σε μια συνολική διαδικασία εκπαίδευσης. Μέσω αυτής της διαδικασίας τα άτομα έρχονται να «κατοικήσουν» τη σεξουαλικότητά τους μέσω των προαναφερόμενων διαδικασιών εξατομίκευσης (βλ.σ.59) (Rose, 1989). Η *ανταντακλαστικότητα (reflexivity)*, εκτός από την ομολογία, είναι ένα ακόμη βασικό χαρακτηριστικό αυτών των διαδικασιών η οποία γίνεται ένα μέσο αντιπροσώπευσης/αναπαράστασης των δύο συντρόφων και καθορίζει τη φύση και την ποιότητα του βιωμένου σεξ.

Η ανάπτυξη της σεξολογίας επιτάχυνε την ανταντακλαστικότητα της σεξουαλικότητας. Στα γραπτά της, συνεπάγεται ότι η σεξουαλικότητα γίνεται ο τόπος όχι μόνο των πειθαρχικών μηχανισμών εξουσίας αλλά και των ενεργών πρακτικών *αυτοδιαμόρφωσης* στην οποία περιλαμβάνονται *τεχνικές εαυτού* και *σωματοποίησης* (βλ. Mottier,1998· Weeks,2007· Foucault,2011).

«Ο τρόπος της εικόνας που δίνει ο καθένας μας μέσα στο μήνυμα του ερωτικού και σεξουαλικού ρόλου, μπροστά στο σύντροφό του είναι η αναγνώριση του «ποιός είμαι και τι εκφράζω: από μένα προς σε σένα...» αλλά και τι νιώθω «από εσένα προς εμένα...» (σελ.21)

«Και εδώ μπαίνει η τρίτη και πιο σημαντική θεώρηση του ερωτικού και σεξουαλικού ρόλου ενός ανθρώπου που ζητά να εκφράσει, να νιώσει, να δώσει και να πάρει τη δική του ταυτότητα, μέσα από αυτόν που επέλεξε, για να τον δει μέσα και έξω σε όλες τις διαστάσεις του μυαλού και της σάρκας του..

Αυτό το "εγώ και εσύ" θα απλώσει σε έντονους ερωτικούς ρυθμούς της αληθινής απελευθέρωσης των αισθήσεων και σκέψεων του "θέλω να κάνουμε έρωτα, θέλω να κάνουμε

σεξ, θέλω να σε δω και θέλω να με δεις σ' αυτό που είμαστε γυμνοί και ανοιχτοί στο σώμα και στη σκέψη. Γιατί, σίγουρα, αυτό είναι το ουσιαστικό κριτήριο της "δικής μου και δικής σου" αναζήτησης και έκφρασης που ο καθένας μας μέσα από τον εαυτό του δίνει» (σελ.24)

«Γιατί είναι αλήθεια πως ο καθένας, φτάνοντας να κάνει έρωτα με αυτόν που διάλεξε, κουβαλάει μέσα του αυτό που λέμε και ξαναλέμε: τον εαυτό του. *Αυτόν τον εαυτό που έχει αγαπήσει, αναγνωρίσει, ωριμάσει, μορφώσει, και εκπαιδεύσει στο τι είναι σεξ, και πως μπορεί να το διεκδικήσει από το σύντροφό του.*» (σελ.253)

«Στο ταίριασμα αυτό ο καθένας εκφράζει τον εαυτό του ντυμένο και γυμνό, έτσι ώστε να μπορέσει αυτό που αληθινά έχει μέσα του και αυτό που αληθινά επιθυμεί να δώσει. Γιατί όταν είναι έτοιμος, πρέπει να δώσει, να δώσει το είναι του, το σώμα του, την ψυχή του, την εικόνα του σε αυτόν που διάλεξε. Είναι ο σύντροφος που «θα πάρει από μένα και θα μου δώσει και εμένα αυτό που είναι», αυτό που έχει μέσα του, αυτό που πιστεύει ότι είναι. *Εάν δεν δώσεις, δεν θα πάρεις και εάν πάρεις χωρίς να δώσεις, κάποια στιγμή θα χάσεις*» (σελ. 253).

«Ένα ακόμα μέρος του σεξ είναι ο συνειδητός μας ρόλος, η παρουσία μας, η εικόνα μας, ο τρόπος που βγαίνουμε και δειχνόμαστε στο άλλο. Αυτό το μέρος του εαυτού μας που το φροντίζουμε και το προβάλλουμε υπερτονίζοντας τα ατού που διαθέτουμε και ξέρουμε ότι αρέσουν και μετράνε. Εδώ δηλαδή το εγώ μας συντονίζει την παρουσία μας μέσα από τον αντιληπτό χώρο των αισθήσεων (π.χ όραση, ακοή).» (σελ.257)

Τα χωρία του κ. Ασκητή, συγκροτούν ένα Λόγο αντανάκλαστικότητας που συνεπάγεται με την ικανότητα μας να βλέπουμε τους εαυτούς μας ως υποκείμενα και αντικείμενα. Γλωσσικά η θέση του αντιπροσωπεύεται, μέσα από τη συνεχή εναλλαγή των συντακτικών τοποθετήσεων του «εγώ» και «συ» λαμβάνοντας άλλοτε τη θέση υποκειμένου στην πρόταση και άλλοτε αντικειμένου (π.χ «θέλω να σε δω και θέλω να με δεις», «θα πάρει από μένα και θα μου δώσει και εμένα αυτό που είναι») τοποθετώντας το άτομο τον εαυτό του ενός σε σχέση με τον άλλον.

Η αντανάκλαστικότητα γίνεται κεντρικό σημείο για τις ενδοψυχικές αλληλεπιδράσεις, μέσω των οποίων τα άτομα επιδιώκουν να κατανοήσουν τα σεξουαλικά συναισθήματα και επιθυμίες («ενός ανθρώπου που ζητά να εκφράσει, να νιώσει, να δώσει», «πρέπει να δώσει, να δώσει το είναι του, το σώμα του, την ψυχή του»). Πρόκειται δηλαδή για ένα μηχανισμό όπου τα άτομα αντανάκλουν την κατάστασή τους («θέλω να κάνουμε έρωτα, θέλω να κάνουμε σεξ, θέλω να σε δω και θέλω να με δεις σ' αυτό που είμαστε γυμνοί και ανοιχτοί στο σώμα και στη σκέψη») (Jackson & Scott, 2010).

Ο σεξουαλικός εαυτός³⁴ αναδύεται μέσω αυτών των αντανακλαστικών αλληλεπιδράσεων με τους άλλους («*Γιατί είναι αλήθεια πως ο καθένας, φτάνοντας να κάνει έρωτα με αυτόν που διάλεξε, κουβαλάει μέσα του αυτό που λέμε και ξαναλέμε: τον εαυτό του*»). Ο σεξουαλικός εαυτός όμως, είναι αποτέλεσμα κοινωνικών πρακτικών μιας ευρύτερα σεξουαλικοποιημένης κουλτούρας κατά την οποία, όπως επισημαίνει και ο Weeks (2007), το ερωτικό αποκτά νόημα σε μία αίσθηση του «ποιος και τι είσαι». Αυτή η μορφή αντανακλαστικότητας επομένως γίνεται μια επιβεβαίωση του εαυτού μας και της ταυτότητάς μας. Μέσα στα γραπτά του Ασκητή η ένωση με τους άλλους, επιβεβαιώνει την ίδια στιγμή την ταυτότητά μας («*Και εδώ μπαίνει η τρίτη και πιο σημαντική θεώρηση του ερωτικού και σεξουαλικού ρόλου ενός ανθρώπου που ζητά να εκφράσει, να νιώσει, να δώσει και να πάρει τη δική του ταυτότητα, μέσα από αυτόν που επέλεξε.*»).

Οι αλήθειες που προβάλλονται σχετικά με τον εαυτό παρουσιάζονται μέσα από ουσιοκρατικούς αυτοορισμούς, με τη χρήση του υπαρξιακού ρήματος «είναι» να κυριαρχεί σε όλες τις περιγραφές· για παράδειγμα «να δώσει το είναι του», «θα πάρει από μένα και θα δώσει και σε μένα αυτό που είναι».

Ο Ασκητής κατασκευάζει την ύπαρξη μιας ευχαριστημένης αυτοσεξουαλικότητας (Attwood,2006) κατά την οποία το άτομο αποτελεί το μοναδικό και ισχυρό δημιουργό του δικού του νοήματος. Η σεξουαλική εκπλήρωση έχει έρθει να θεωρηθεί ως αυτοσκοπός, το «κλειδί» για την ατομική ευτυχία, μέσα σε ένα συνεχιζόμενο πλαίσιο σεξουαλικής υγείας, που προβάλλεται μέσα από το μοτίβο της επιλογής συντρόφου: «*μέσα από αυτόν που διάλεξε*», «*να κάνει έρωτα με αυτόν που διάλεξε*». Σύμφωνα με την παρατήρηση της Gill (2009), το σεξ παρουσιάζεται πάντα καλύτερο, υγιή και με πιο βαθιά ικανοποίηση όταν το κίνητρο μας για να γίνει έρχεται μέσα από την συνειδητοποιημένη επιλογή («*να καταλάβουν ότι αποφάσισαν να βρεθούν ερωτικά επειδή οι ίδιοι το διάλεξαν και το ήθελαν, πράγμα που σημαίνει ότι είναι ώριμοι και ολοκληρωμένοι*»). Επιπλέον, δεδομένης της τοποθέτησης των γραπτών σε ένα πλαίσιο νεωτερικότητας και νεοφιλελευθερισμού τα άτομα προσδιορίζονται ως καταναλωτές των δικών τους σεξουαλικών εμπειριών («*Είναι ο σύντροφος που «θα πάρει από μένα και θα μου δώσει και εμένα αυτό που είναι*», αυτό που έχει μέσα του, αυτό που πιστεύει ότι είναι. *Εάν δεν δώσεις, δεν θα πάρεις και εάν πάρεις χωρίς να*

³⁴ Ένας ορισμένος προσδιορισμός (ταυτοποίηση) του εαυτού με το σεξουαλικό εαυτό ξεκίνησε στα τέλη της αρχαιότητας και ενισχύθηκε από τη Χριστιανική εξομολόγηση (Halperin,1990, σ.8)

δώσεις, κάποια στιγμή θα χάσεις»)

Οι κώδικες σεξουαλικής αντανακλαστικότητας που κατασκευάστηκαν συνδέονται με την λογική μιας απελευθερωτικής σεξουαλικότητας, κατά την οποία η *σεξουαλική σωματοποίηση*³⁵ παίζει καθοριστικό ρόλο, καθώς η σεξουαλικότητα προκύπτει πολλές φορές σε σχέση με την εφεύρεση του ιδιωτικοποιημένου σώματος που συνδέεται με μοτίβα σεξουαλικής οικειότητας, σωματικής ευχαρίστησης και συναισθηματικότητας (Attwood,2006). Όπως υποστηρίζει ο Weeks (2007) οι γλώσσες της σεξουαλικότητας διαμορφώνουν τον τρόπο που βλέπουμε το σώμα και τις δυνατότητες του και ως εκ τούτου τον τρόπο που βιώνουμε την ερωτική μας ζωή. Συνεπώς, ο Λόγος αντανακλαστικότητας αλλά και ο Λόγος ομολογίας, ενοποιούνται σε αυτό που ο κ.Ασκητής ονομάζει και φαίνεται να γίνεται αντιληπτό από τα άτομα ως *σεξουαλική εμπειρία*. Πιο συγκεκριμένα:

Αυτό που ονομάζουν οι Jackson & Scott (2010) στο βιβλίο τους *Theorizing Sexuality* ως *αντικειμενοποιημένη (objectified)* σωματοποίηση, αναφέρεται στα σώματα ως αντιληπτές οντότητες στο φυσικό και κοινωνικό χώρο. Από την άποψη της σεξουαλικότητας, αυτό δεν σημαίνει ότι βλέπουμε τα σώματα ως σεξουαλικά αντικείμενα, αλλά αναγνωρίζουμε ότι τα σώματα μπορούν να θεωρηθούν ως αντικείμενα του πόθου-επιθυμίας και μπορούν επίσης να ενεργήσουν κατά τη σεξουαλικότητα. Η θέση αυτή στα λόγια του Ασκητή μεταφράζεται ως «*Ένα ακόμα μέρος του σεξ είναι ο συνειδητός μας ρόλος, η παρουσία μας, η εικόνα μας, ο τρόπος που βγαίνουμε και δειχνόμαστε στο άλλο. Αυτό το μέρος του εαυτού μας που το φροντίζουμε και το προβάλλουμε υπερτονίζοντας τα ατού που διαθέτουμε και ξέρουμε ότι αρέσουν και μετράνε.*». Από την άλλη η *αισθητηριακή (sensory)* σωματοποίηση, αναφέρεται στην ικανότητα να βιώνουμε το περιβάλλον μας μέσα από την όραση, ακοή, γεύση· η οποία τοποθετημένη σε σεξουαλικούς όρους, μας επιτρέπει να αντιλαμβανόμαστε τη σωματοποίηση του άλλου ως ερωτική «*Εδώ δηλαδή το εγώ μας συντονίζει την παρουσία μας μέσα από τον αντιληπτό χώρο των αισθήσεων (π.χ όραση, ακοή)*», ενώ τέλος η *αισθησιακή (sensate)* σωματοποίηση έγκειται στην αίσθηση της ευχαρίστησης και ευρύτερα στην εμπειρία των σωμάτων μας ως μέρος της ύπαρξής μας. Η αισθητηριακή και η αισθησιακή ενσάρκωση μαζί, αποτελούν

³⁵ Η ανάλυση της σωματοποίησης στα χωρία του Ασκητή είναι βασισμένη στη θεωρία σεξουαλικής σωματοποίησης των Jackson & Scott (2010 σ. 145- 147)

αυτό που ονομάζεται βιωματική μορφή «Αυτό το "εγώ και εσύ" θα απλώσει σε έντονους ερωτικούς ρυθμούς της αληθινής απελευθέρωσης των αισθήσεων και σκέψεων του "θέλω να κάνουμε έρωτα, θέλω να κάνουμε σεξ, θέλω να σε δω και θέλω να με δεις σ' αυτό που είμαστε γυμνοί και ανοιχτοί στο σώμα και στη σκέψη».

Στο σημείο πρέπει να επισημάνουμε ότι οι τρεις αυτές μορφές σωματοποίησης που διακρίνονται αναλυτικά στη θεωρία των Jackson και Scott (2010) , στην σεξουαλική ζωή είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Στα γραπτά λοιπόν του Ασκητή το σώμα αποτελεί ένα όργανο απόλαυσης, «κύρους» και το αντικείμενο μιας εργασίας επένδυσης -μέριμνας, ιδεοληψίας (αντλώντας από τα λόγια του Μπωντριγιάρ ,2005)- που επισκιάζεται από το μύθο της απελευθέρωσης.

Συμπερασματικά, ο Λόγος αντανakλαστικότητα συνεπάγεται την κατάρτιση τεχνικών αυτοελέγχου, αυτοαξιολόγησης και αυτορύθμισης που κυμαίνονται από τον έλεγχο του σώματος και του εαυτού, προσοικειώνοντας ένα τύπο «πειθαρχίας» (Rose, 1989· Weeks , 2007).

5.2.3 Θέμα: Ιδιωτικός Χώρος

«Το ερωτικό ζευγάρι που μιλάει τόσο ελεύθερα, τόσο όμορφα και τολμηρά, που οδηγείται μέσα από τα λόγια και στα πιο ερωτικά ελεύθερα σενάρια, χωρίς φραγμούς και όρια, δεν έχει να φοβηθεί τίποτα εάν ξέρει ότι όλα λέγονται μέσα στο ερωτικό παιχνίδι και όλα σταματούν μετά την εκτόνωση της ερωτικής επαφής. Ο πιο έντονος σεξουαλικός λόγος δεν χρεώνεται ποτέ στο ζευγάρι που ξέρει να απολαμβάνει και να κλείνει αυτές τις σεξουαλικές εκφράσεις μέσα στη σχέση του χωρίς να τις βγάλει έξω από τον ερωτικό του χώρο.»(σελ. 40)

« Όταν λοιπόν φτάσουν στο σημείο να εκφράσουν τις σεξουαλικές διαθέσεις τους ο ένας στον άλλο, πρέπει καταρχήν να ξέρουν και να θυμούνται ότι οφείλουν να είναι ερωτικοί αλλά όχι σεξουαλικοί , στους κοινούς και δημοσίους χώρους (...) Δηλαδή το να κρατάς χέρι χέρι στο σύντροφο σου ή να είσαι τρυφερός μαζί του στο δρόμο , στο λεωφορείο, στο σινεμά ή άλλο δημόσιο χώρο είναι όμορφο πράγμα, νιώθοντας καλά που είσαι μαζί του. Νιώθοντας την ανάγκη να του προσφέρεις ένα λουλούδι, να τον κοιτάς στα μάτια δείχνοντας όλο το θαυμασμό σου με ένα τρυφερό φιλή, είναι ένα ωραίο θέαμα στη γενικότερη κοινωνική θέα , όπως όμως είναι πολύ άσχημο να όταν αισθάνεσαι ότι δεν σε ενδιαφέρει το να σε βλέπουν οι άλλοι όταν δεν μπορείς να συγκρατήσεις το πάθος σου για το σύντροφό σου νομίζοντας ότι έχεις το ερωτικό σου κρεβάτι στο δρόμο.» (σελ. 254)

«Ολοκληρώνοντας λοιπόν, το σεξουαλικό πρόσωπο της κοινωνίας, νομίζω ότι όλοι μας πιστεύουμε στις ηθικές αξίες και θεσμούς που προστατεύουν το σεξ της ανθρώπινης

συμπεριφοράς από τη χυδαιότητα, προκλητικότητα και ανωριμότητα. *Η κοινωνική ηθική είναι βασική προϋπόθεση της ανθρώπινης ελευθερίας αλλά και ολοκλήρωσης της σεξουαλικής ωριμότητας του συνόλου»* (σελ.265).

Ένα ακόμα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που λαμβάνει το σεξ είναι η ιδιωτική του δραστηριότητα, και είναι αυτή που το ξεχωρίζει από άλλες «ειδικές» δραστηριότητες όπως επισημαίνουν οι Jackson και Scott (2004).

Ο Ασκητής στο έργο του ξεκινάει δομικά από την οριοθέτηση της σεξουαλικής συμπεριφοράς επισημαίνοντας της ύπαρξη κοινωνικού προσώπου στο σεξ εκτός του βιολογικού, ενώ στην πορεία προσδίδει στον εκπαιδευτικό του λόγου ένα μοτίβο απελευθερωτισμού που συγκροτείται από τις διαδικασίες της ομολογίας και της αντανakλαστικότητας, λειτουργώντας παραγωγικά για το υποκείμενο, για να καταλήξει αφενός και να επισημάνει αφετέρου τον περιορισμό αυτών αποκλειστικά σε ένα ιδιωτικό χώρο, προβάλλοντας το κατασταλακτικό πρόσωπο της κοινωνίας. Η πρακτική αυτή έγκειται στο μηχανισμό που ο Foucault (2011) ονομάζει «βαθμίδα του κανόνα» κατά την οποία η εξουσία υπαγορεύει στην ουσία στο σεξ *το νόμο*. Αυτό σημαίνει καταρχάς ότι το σεξ τοποθετείται σε ένα διττό καθεστώς -θεμιτό και αθέμιτο, επιτρεπτό και απαγορευμένο – που συνεπάγεται ότι η εξουσία επιβάλλει στο σεξ μια «τάξη». Η τάξη αυτή στα λόγια του Ασκητή συγκροτείται από την *πρακτική του θεάματος*, βασισμένη στο δίπολο αισθητικό-αντιαισθητικό και στην προβολή της ετεροσεξουαλικής ταυτότητας, μέσω των ερωτικών –και όχι σεξουαλικών- εκδηλώσεων. Σύμφωνα με την Bhattacharya (2002), η δημόσια δήλωση αποτελεί συχνά τη μη αναγνωρισμένη πρακτική προβολής του ετεροσεξουαλικού θεσμού *«Δηλαδή το να κρατάς χέρι χέρι στο σύντροφο σου ή να είσαι τρυφερός μαζί του στο δρόμο , στο λεωφορείο, στο σινεμά ή άλλο δημόσιο χώρο είναι όμορφο πράγμα, νιώθοντας καλά που είσαι μαζί του. Νιώθοντας την ανάγκη να του προσφέρεις ένα λουλούδι, να τον κοιτάς στα μάτια δείχνοντας όλο το θαυμασμό σου με ένα τρυφερό φιλή, είναι ένα ωραίο θέαμα στη γενικότερη κοινωνική θέα , όπως όμως είναι πολύ άσχημο να όταν αισθάνεσαι ότι δεν σε ενδιαφέρει το να σε βλέπουν οι άλλοι όταν δεν μπορείς να συγκρατήσεις το πάθος σου για το σύντροφό σου νομίζοντας ότι έχεις το ερωτικό σου κρεβάτι στο δρόμο»*).

Έτσι η τάξη λειτουργεί συγχρόνως ως μορφή κατανοησιμότητας· το σεξ αποκρυπτογραφείται με βάση τη σχέση του με το νόμο (βλ. για παράδειγμα το σχετικό νόμο για προσβολή της δημοσίας αιδούς) και κατασκευάζεται ως ένα άκρως εξειδικευμένο τελετουργικό άρρηκτα συνδεδεμένο με τις κοινωνικές «τελετές». Ο

ιδιωτικός χώρος καθιστά μια «γιορτή ηδονισμού» ενώ ο Λόγος σχετικά με το κοινωνικό συγκροτεί μια παρότρυνση συγκράτησης.

Από γλωσσολογικής σκοπιάς πρέπει να επισημανθεί η αλλαγή στην τροπικότητα της έκφρασης. Ενώ η χρήση πρώτου πληθυντικού αποτελούσε τον κυρίαρχο τρόπο γλωσσικής εκφοράς στις περισσότερες των ενοτήτων, στο συγκεκριμένο κομμάτι χαρακτηρίζεται από τη χρήση δευτέρου ενικού προσώπου που σύμφωνα με τον (Fairclough,1989,σ.180) χρησιμοποιείται όταν ο συγγραφέας θέλει να απευθυνθεί προσωπικά στον ανάγνωστη και να κατευθύνει την προσοχή του στηριζόμενος στο βαθμό εξουσίας που κατέχει.

Συμπερασματικά, ο γενικότερος εκπαιδευτικός μηχανισμός που διαχέεται σε όλο το έργο του Ασηκητή συνδέει την σεξουαλική εκπαίδευση και τις τεχνικές πολλαπλασιασμού των ηδονών στην προσωπική ζωή, με την εκπαίδευση στην κατανόηση και προσαρμογή μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο και στις σχέσεις που το διακρίνουν.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

*«Σεξ, η εξήγηση για τα πάντα»
(Foucault,2011,σ.78)*

Η «σεξουαλικότητα» σήμερα εξυπηρετεί πολλούς σκοπούς και όπως απέδειξε η έρευνα μας, λαμβάνει πολλές μορφές και συνδέεται με περισσότερες έννοιες από ποτέ: ομολογία, αντανakλαστικότητα, εαυτός, ηδονή, η έννοια του «άλλου», ετεροσεξουαλικότητα, φαντασία, συνείδηση, σώμα, νους, ένστικτο, παρόρμηση, ιδιωτικότητα, έρωτας, ερωτισμός, συναισθηματικότητα, σεξ, κοινωνία κ.α· ενώ οι πρακτικές που της έχουν ανατεθεί οδηγούν, όπως συμφωνεί και ο Plummer (2003) στον προσδιορισμό και καθιέρωση των σχέσεων καθώς και στην «εκπαίδευση» σχετικά με τη στάση και τον τρόπο ζωής. Ταυτόχρονα τα κατασκευαστικά μοτίβα του κειμένου σώμα- ψυχή, σάρκα-πνεύμα, ένστικτο- λογική, ενορμήσεις-συνείδηση

πάνω στα οποία εκτυλίσσονται οι προβαλλόμενες πρακτικές χρησιμοποιούνται τόσο για προσαρτήσει τη σεξουαλικότητα σε ένα μηχανιστικό επίπεδο, όσο και για θέσει την ίδια την ηδονή και την επιθυμία σε ένα επίπεδο ορθολογικότητας. Η κατασκευή ενός φιλήδονου υποκειμένου αποσκοπεί όχι τόσο στην απόλαυση αυτή κάθε αυτή, αλλά κατά την άποψη μας, στο να συνδέσει το υποκείμενο με μια ηδονή αναζήτησης του «ποιος είναι» μέσω των σεξουαλικοποιημένων πρακτικών ομολογίας και αντανακλαστικότητας. Όπως σημειώνει η Visker (1995) εξελίσσοντας τη σκέψη του Foucauly, το πιο πρόσφατο φαινόμενο της «σεξουαλικότητας» που έγκειται στο ότι παράγεται από μια εξουσία η οποία εντοπίζεται στη «θέληση για γνώση», καθιστά τις λειτουργίες της αποδεκτές και νόμιμες και ταυτόχρονα τις τοποθετεί σε ένα ευρύτερο το καθεστώς της «εξουσίας-γνώσης-απόλαυσης».

Τα τελευταία χρόνια μια σειρά από συγγραφείς, όπως ο Rose (1996) και αργότερα ο Brown (2003), έχουν επιχειρήσει έρευνες μελέτης του νεοφιλελευθερισμού, και έχουν αναδείξει τους τρόπους με τους οποίους έχει μετατοπιστεί από ένα πολιτικό και οικονομικό ορθολογισμό, σε μια λειτουργία κυβερνητισμού που λειτουργεί σε ένα ευρύ φάσμα των κοινωνικών σφαιρών· ως απόρροια, ο σεξουαλικός Λόγος να λαμβάνει νέες μορφές έκφρασης. Στην έρευνά μας συγκεκριμένα, ο σεξουαλικός Λόγος αρθρώνεται ,επί τω πλείστον υπόρητα, με όρους «θεραπευτικής κουλτούρας» που προωθεί όπως υποστηρίζει και ο Plummer (1995), μια έμφαση στο ρόλο του εαυτού στη σεξουαλικότητα και ως ένα μέσο για την προσωπική σεξουαλική ανάπτυξη και ωρίμανση που θα οδηγήσει στην ευημερία και την ευτυχία των δύο. Η «θεραπευτική κουλτούρα», έτσι όπως την ερμηνεύουμε, συνεπάγεται με δύο διαστάσεις. Μέσω του βιβλίου του Ασκητή, οι αναγνώστες μπορούν να «διορθώσουν» ή να «θεραπεύσουν» τις όποιες «δυσλειτουργίες» τους συσχετίζοντας τις δικές τους εμπειρίες με τα επιστημονικά κατοχυρωμένα γραπτά του ειδικού (Ussher,1997). «Αν θέλατε σεξουαλικές πληροφορίες και συμβουλές, καθώς η σεξουαλική δυστυχία και την καταπίεση μαστίζουν την κοινωνία, τότε τα εγχειρίδια σεξ θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν» (Weeks,1985). Αφετέρου το άγχος που έχει κανείς να απαντά σε ερωτήσεις που τίθενται από τον συγγραφέα, οι τόσες αφηγήσεις περί σεξ και η ηδονή να νιώθει ότι τον ερμηνεύουν προσδίδουν το χαρακτηριστικό της ερωτικής τέχνης στη θεραπευτική κουλτούρα της σεξολογίας κάνοντας τη «θεραπεία» πιο ευχάριστη σε αντίθεση με τις άλλες πειθαρχίες

(ψυχολογία, ιατρική) ενώ παράλληλα ενισχύεται η θεραπευτική βιομηχανία μέσω της ανταπόκρισης που λαμβάνει (Foucault,2011). Στο σημείο αυτό εκφράζεται η διαφωνία μας με τα λεγόμενα του Foucault περί σεξουαλικής μιζέριας. Ο ίδιος υποστηρίζει σε συνέντευξή του Έχετε δίκαιο: ζούμε λίγο πολύ σε αυτή την κατάσταση σεξουαλικής μιζέριας. Είναι αλήθεια πως στο βιβλίο μου δεν συζητώ καθόλου αυτό το βίωμα. (...) Το πρόβλημα είναι να μάθουμε αν αυτή η μιζέρια πρέπει να εξηγηθεί αρνητικά με βάση μια θεμελιώδη απαγόρευση ή με βάση μια απαγόρευση σχετικά με μια οικονομική κατάσταση · ή αν είναι αποτέλεσμα πολύ πιο πολύπλοκων και πολύ πιο θετικών τρόπων ενέργειας» (Foucault, 1987,σ. 73). Η διαφωνία μας έγκειται στο ότι η σεξουαλική μιζέρια είναι ένα κατασκευάσμα αυτών που απαγγέλλονται ότι είναι ο στόχος θεραπείας τους. Ο Ασκητής δημιουργεί ένα Λόγο επιδίωξης της «σεξουαλικής τελειότητας» που οτιδήποτε πέρα από το κατασκευασμένο πρότυπο θεωρείται δυσλειτουργικό.

Ο συγκροτούμενος λόγος, η γνώση και η εξουσία δημιουργούν την τεχνολογία της σεξουαλικότητας, ο παραγωγικός χαρακτήρας της οποίας έγκειται στην προώθηση της «απόλυτης μοναδικότητάς της» (Εκφυλες,2006). Η σεξουαλικοποίηση των σωμάτων, των οργάνων, των λειτουργιών, του ενστίκτου, των αισθήσεων και της απόλαυσης στο έργο του Ασκητή – όροι που δεν έχουν καμία εγγενή ενότητα από μόνοι τους- συνθέτουν αυτήν την αντιλαμβανόμενη μοναδικότητα της σεξουαλικότητας. Έτσι από ένα αόριστο σύνολο σεξουαλικοποιημένων δραστηριοτήτων γίνεται αντιληπτό αυτό που ονομάζουμε «σεξ» μόνο όταν εκ των προτέρων η σεξουαλικότητα προσδιορίζει το τι συνιστά σεξ (Εκφυλες,2006). Επομένως η «σεξουαλικότητα» δημιουργεί το σεξ, και η επιστήμη της σεξολογίας έρχεται να το παγιώσει, να το καθορίσει σε στενή συνάρτηση με τα κοινωνικά δεδομένα. Η κοινωνική εδραίωση της σεξουαλικότητας συνεπάγεται με την διαμόρφωση όρων και αξιών που αποτελούν προϊόν κανόνων κοινωνικής και πολιτικής ισχύος (Beckmann,2009).Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται «πρότυπα» σεξουαλικής συμπεριφοράς που επικρατούν στο Λόγο του Ασκητή και δημιουργούν ιδιωτικοποιημένα και κοινωνικοποιημένα σεξουαλικά σώματα επιβεβαιώνοντας έτσι την υπόθεση περί «βιοεξουσίας» του Foucault (2011).

Συνεπώς, οι κατασκευασμένες έννοιες της σεξουαλικότητας (κοινωνική, ιδιωτική, ερωτική, καταναλωτική) διοργανώνουν την «σεξουαλική ζωή».

Κλείνοντας, αναφορικά με τους περιορισμούς, όπως αρμόζει σε μία έρευνα Κριτικής Ανάλυσης Λόγου η έρευνα πρέπει να διεξάγεται όσον αφορά τις συνθήκες παραγωγής του κειμένου, όπως πραγματοποιήθηκε στην παρούσα εργασία, αλλά και να ερευνάται από τη σκοπιά της κατανάλωσης που εξετάζει το κατά πόσο τα όσα υποστηρίζονται από το συγγραφέα έχουν ενσωματωθεί σε ένα ιδεολογικό καθεστώς και αναπαράγονται πλέον ως «κοινή λογική». Προς οικονομία χώρου και χρόνου η πτυχή αυτή της κριτικής ανάλυσης λόγου δεν εξετάστηκε. Για το λόγο αυτό μία έρευνα στο πως ερμηνεύει το αναγνωστικό κοινό τα όσα ειπώνονται στο βιβλίο του Ασκητή θα βοηθούσε στην ανάδειξη της ιδεολογίας και στην ολοκλήρωση του ερευνητικού εγχειρήματος προσφέροντας περισσότερα ερευνητικά εργαλεία για την πραγματοποίηση της κοινωνικής αλλαγής. Τέλος, όπως επισημάνθηκε η εστίαση μας πραγματοποιήθηκε σε συγκεκριμένες ενότητες του βιβλίου, έτσι δεν θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι η έρευνα μας για τον τρόπο κατασκευής της σεξουαλικότητας στο βιβλίο *«Σεξ, Μύθος και η Προσέγγιση του σήμερα»* είναι ολοκληρωμένη. Μία έρευνα για τη σεξουαλικοποίηση της παιδικής ηλικίας ή ακόμη η σύγχρονη κατασκευή των σεξουαλικών διαταραχών από το σεξολόγο Ασκητή, είναι ερωτήματα που αναδύονται μέσα από το έργο του και θα συνέβαλαν σε μία πιο ολοκληρωμένη ερευνητική οπτική.

Βιβλιογραφία

- Ασκητής, Θ. (1997). *Σεξ: Μύθος και η προσέγγιση του σήμερα* (13^η εκδ.). Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
- Archakis, A., & Lampropoulou, S. (2009). Talking different heterosexualities: The permissive, the normative and the moralistic perspective- evidence from Greek youth storytelling. *Discourse & Society*, 20(3), 307-326.
- Attwood, F. (2006). Sexed up: Theorizing the sexualization of culture. *Sexualities*, 9(1), 77-94.
- Beckmann, A. (2009). *The social construction of sexuality and perversion: Deconstructing sadomasochism*. United Kingdom: University of Lincoln.
- Besley, T. (2009). Foucault, truth telling and technologies of the self in schools. *The Journal of Educational Enquiry*, 6(1), 76-89.
- Bhattacharyya, G. (2002) *Sexuality and Society: An Introduction*. London: Routledge.
- Brown, W. (2003). Neo-liberalism and the end of liberal democracy. *Theory & Event*, 7(1).
- Bucholtz, M., & Hall, K. (2004). Theorizing identity in language and sexuality research. *Language in Society*, 33(04), 469-515.
- Burr, V. (1995). *An Introduction to Social Construction*. London: Routledge.
- Cameron, D. & Kulick, D. (2006). *The Language and Sexuality Reader*. London and New York: Routledge
- Γένζεν, Χ. (2010). Σεξουαλικότητα (Ι.Μεϊτάνη, Μτφρ.). Στο Ντ.Βαΐου & Μ. Στρατηγάκη (επιμ.), *Φύλο@έρευνα: Κείμενα θεωρίας του φύλου από τη Γερμανία* (σσ.157-179). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γιαννακόπουλος,Κ. (2006). Ιστορίες σεξουαλικότητας. Στο Κ. Γιαννακόπουλος (επιμ.),*Σεξουαλικότητα: Θεωρίες και πολιτικές της ανθρωπολογίας* (σελ.17-102). Αθήνα: Αλεξάνδρεια

- Clark, D. (1993). "With my body i thee worship": The social construction of marital sex problems. In S. Scott and D. Morgan (Eds.), *Body Matters* (pp. 35–48). London: Falmer.
- Connel, R.W. (2006). *Το κοινωνικό φύλο* (Ε. Κοτσυφού, Μτφρ.). Αθήνα: Επίκεντρο.
- Crawford,P.(2008). Η σεξουαλική γνώση στην Αγγλία, 1500-1750 (Ε. Παγκαλιά, Μτφρ.). Στο R. Porter & T.Mikulas (Eds.), *Σεξουαλικότητα γνώση & επιστήμη: Ιστορία στάσεων και αντιλήψεων για τη σεξουαλικότητα* (σελ.83-104). Αθήνα: Πολύτροπον.
- Crozier, I. (2000). Havelock Ellis, Eonism and the patient's discourse; or, writing a book about sex. *History of psychiatry*, 11(42), 125-154.
- Δαλεζίου,Μ.(2011). Η αναπαραγωγή του κανονιστικού ετεροσεξιστικού κόσμου στην καθημερινή γλωσσική παραγωγή. Στο Κ.Κανάκης (επιμ), *Γλώσσα και σεξουαλικότητα: Γλωσσολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις* (σελ. 13-46). Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
- Δαφέρμος, Μ. (2008). Κοινωνικός Κονστρουκτιονισμός και ανάλυση λόγου: επιστημολογικές διαστάσεις. *Ελεύθερα*, 4, 67-90.
- Έκφυλες (2006). *Σώμα, φύλο, σεξουαλικότητα*. Θεσσαλονίκη : copy free.
- Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. New York: Longman.
- Fairclough N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge, UK: Polity.
- Fairclough, Norman (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold
- Fairclough N. (2001). Critical Discourse Analysis as a method in social scientific research In: R. Wodak, M. Meyer (Eds.), *Methods of critical discourse analysis*. (pp.121-138). London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.
- Fairclough, N.(2003).*Analysing discourse: Textual analysis for social research*. London: Routledge.
- Fairclough,N. (2006). *Language and globalization*. London: Routledge.

- Fairclough, N., & Wodak R. (1997). Critical Discourse Analysis. In T. van Dijk (Ed.), *Discourse as Social Interaction: Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. Vol.2* (pp. 258-284). London: Sage.
- Farvid, P., & Braun, V. (2013). Casual sex as ‘not a natural act’ and other regimes of truth about heterosexuality. *Feminism & Psychology*, 23(3), 359–378.
- Finn, M. (2012). Monogamous order and the avoidance of chaotic excess. *Psychology & Sexuality* 3(2), 123–136.
- Foucault, M.(1980). The confession of the flesh. In C. Gordon (Ed.), *Power/knowledge: selected interviews and other writings 1972–1977 by Michel Foucault* (pp 194–228). New York:Pantheon.
- Foucault, M. (1987). *Εξουσία, γνώση και ηθική* (Ζ.Σαρίκας,Μτφρ.). Αθήνα: Ύψιλον.
- Foucault, M.(2011). *Ιστορία της Σεξουαλικότητας, τόμος 1: Η βουληση για γνώση*, (Τ.Μπετζέλος, Μτφρ.). Αθήνα : Πλέθρον.
- Frankel, S.J.(2008). Η έκλειψη στη θεωρία της σεξουαλικής επιλογής (Ε. Παγκαλιά, Μτφρ.). Στο R. Porter & T.Mikulas (Eds.), *Σεξουαλικότητα γνώση & επιστήμη: Ιστορία στάσεων και αντιλήψεων για τη σεξουαλικότητα* (σσ.151-171). Αθήνα: Πολύτροπον.
- Frederickson, K. (2014). *The ploy of instinct: Victorian sciences of nature and sexuality in liberal governance*. Fordham: University Press.
- Fuss, D. (1991). *Inside/Out*. London: Routledge.
- Gagnon, J. H. & Simon, W. (1973). *Sexual Conduct: The Social Sources of Human Sexuality*.Chicago: Aldine.
- Garton, S. (2004). *Histories of sexuality: Antiquity to sexual revolution*. London: Routledge.
- Gergen, K. (1999). *Realities and Relationships. Soundings in social Construction*. Cambridge: Harvard University Press.

- Gill, R. (2009). Mediated intimacy and postfeminism: A discourse analytic examination of sex and relationships advice in a women's magazine. *Discourse & communication*, 3(4), 345-369.
- Halliday, M. A. (1989). *Spoken and written language*. Oxford: Oxford University Press.
- Halperin, D. M. (1990). *One Hundred Years of Homosexuality*. New York: Routledge.
- Hauser, R. (2008). Κραφτ –Έμπινγκ: Η ψυχολογική κατανόηση της σεξουαλικής συμπεριφορά (Ε.Παγκαλιά,Μτφρ.). Στο R. Porter & T.Mikulak (Eds.), *Σεξουαλικότητα γνώση & επιστήμη: Ιστορία στάσεων και αντιλήψεων για τη σεξουαλικότητα* (σελ.193-211). Αθήνα: Πολύτροπον.
- Hill,A.(2008). «Μπορεί ο γιατρός να συστήσει εξωσυζυγική σεξουαλική επαφή;»:Ιατρικές αντιπαραθέσεις πάνω στη σεξουαλική επαφή στη Γερμανία, γύρω στο 1900 (Ε. Παγκαλιά, Μτφρ.). Στο R. Porter & T.Mikulak (Eds.), *Σεξουαλικότητα γνώση & επιστήμη: Ιστορία στάσεων και αντιλήψεων για τη σεξουαλικότητα* (σελ.259-275). Αθήνα: Πολύτροπον.
- Illouz, E. (1999). The lost innocence of love: Romance as a postmodern condition?. In M. Featherstone (Ed.), *Love and Eroticism* (pp. 161–86). London: Sage.
- Jackson, M. (1984). Sex research and the construction of sexuality: A tool of male supremacy? *Women's Studies International Forum*, 7, 43–51.
- Jackson, S. (2005). Sexuality, heterosexuality and gender hierarchy: Getting our priorities straight. In C. Ingraham (Ed.), *Thinking straight. The power, the promise, and the paradox of heterosexuality* (pp. 15–38). New York: Routledge.
- Jackson, S., & Scott, S. (2004). Sexual antinomies in late modernity.*Sexualities*, 7(2), 233-248.
- Jackson, S., & Scott, S. (2007). Faking like a woman? Towards an interpretive theorization of sexual pleasure. *Body & Society*, 13(2), 95-116.

- Jackson, S., & Scott, S. (2010). *Theorizing Sexuality*. Maidenhead: Open University Press.
- Johnson, P. (2007). *Love, heterosexuality and society*. London: Routledge.
- Κανάκης,Κ. (2011). Εισαγωγή: Πόθεν γλώσσα -και- σεξουαλικότητα. Στο Κ.Κανάκης (επιμ), *Γλώσσα και σεξουαλικότητα: Γλωσσολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις* (σελ. 13-46). Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
- Katz, J. N. (1995). *The Invention of Heterosexuality*. New York: Dutton.
- Kontula, O. (2011). An essential component in promoting sexual health in Europe is training in sexology. *International Journal of Sexual Health*, 23(3), 168-180.
- Κοσετζή, Κ.(2011). Πρέπει να περιμένεις και ένα μήνα για να μη σε πει κιόλας ότι είσαι καμία τσούλα και ότι πηγαίνεις με την πρώτη: Γυνακείες ετεροφυλοφιλίες στο *Σχεδόν ποτέ* και σε συζητήσεις τηλεθεατριών. Στο Κ. Κανάκης (Επιμ.), *Γλώσσα και σεξουαλικότητα: Γλωσσολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις* (σσ.203-231). Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
- Lock, A., & Strong, T. (2010). *Social constructionism: Sources and stirrings in theory and practice*. Cambridge University Press.
- Marcuse, H. (1955). *Eros and Civilization*. Boston:Beacon Press.
- Masters, W.H. & Johnson, V.E. (1966). *Human sexual response*. Boston: Little, Brown.
- McPhillips, K., Braun,V., & Gavey, N. (2001). Defining (hetero)sex: How imperative is the “coital imperative”?. *Women's Studies International Forum*, 24(2), 229-240.
- Mottier, V. (1998). Sexuality and Sexology: Michel Foucault. In T.Carver & V.Mottier (Eds.), *Politics of sexuality: Identity, gender, citizenship* (pp.113-123). London: Routledge.
- Μπωντριγιάρ, Ζ. (2005). *Η καταναλωτική κοινωνία* (Β.Τομάνας,Μτφρ.). Αθήνα:

Νησίδες.

- Paxson, H. (2002). Rationalizing sex: family planning and the making of modern lovers in urban Greece. *American Ethnologist*, 29(2), 307-334.
- Paxson, H. (2005). Family Planning, Human Nature, and the Ethical Subject of Sex in Urban Greece. In V. Adams & S.L. Piggeds (Eds.), *Sex in development: science, sexuality, and morality in global perspective* (σσ.95-105). Duke: University Press.
- Phillips, L., & Jorgensen, M.W. (2009). *Ανάλυση λόγου. Θεωρία και Μέθοδος*. Αθήνα: Παπαζήση
- Pieper, M., & Bauer, R. (2005). Mono-normativity and polyamory. Unpublished paper presented at the International Conference on Polyamory and Mono-Normativity, Research Centre for Feminist, Gender, and Queer Studies, University of Hamburg.
- Plummer, K. (1995). *Telling sexual stories: Power, change and social worlds*. London and New York: Routledge.
- Plummer, K. (2003). *Intimate citizenship: Private decisions and public dialogues*. Seattle and London: University of Washington Press.
- Porter, R. (2008). Η λογοτεχνία των σεξουαλικών συμβουλών πριν το 1800 (Ε. Παγκαλιά, Μτφρ.). Στο R. Porter & T. Mikulas (Eds.), *Σεξουαλικότητα γνώση & επιστήμη: Ιστορία στάσεων και αντιλήψεων για τη σεξουαλικότητα* (σελ.131-150). Αθήνα: Πολύτροπον.
- Potts, A. (2002). *The Science/fiction of sex: Feminist deconstruction and the vocabularies of heterosex*. London: Routledge.
- Queen, R. (2007). Sociolinguistic horizons: Language and sexuality. *Language and Linguistics Compass*, 1(4), 314-330.
- Regan, P. C., & Berscheid, E. (1995). Gender differences in beliefs about the causes of male and female sexual desire. *Personal Relationships*, 2(4), 345-358.
- Rose, N. (1996). *Inventing ourselves: Psychology, power and personhood*. New York:

Cambridge University Press.

- Rose, N. S. (1989). *Governing the soul: the shaping of the private self*. London: Routledge.
- Rubin, G.S. (1984). Thinking sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality. In C.S. Vance (Ed.), *Pleasure and danger: Exploring female sexuality* (pp. 267-319). Boston: Routledge & Kegan Paul.
- Schmidt, R.A. and Voss B.L. (2000). *Archaeologies of Sexuality*. London: Routledge.
- Shorter, E. (1976). *The Making of the Modern Family*. London: Collins.
- Simon, W. (1996). The postmodernization of sex. In W.Simon (Ed.), *Postmodern sexualities* (pp.17-18). London and New York: Routledge.
- Skeggs, B.(1997). *Formations of class & gender: Becoming respectable*. London: Sage.
- Στάμου, Α.(2014). Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας. Στο Μ. Γεωργιάδου, Μ. Σηφιανού & Β. Τσάκωνα (επιμ.), *Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές*. Αθήνα : Νήσος.
- Stein, A. (1989). Three models of sexuality: Drives, identities and practices. *Sociological Theory*, 7(1), 1-13.
- Tiefer, L. (2006). Sex therapy as a humanistic enterprise. *Sexual and Relationship Therapy*, 21(3), 359-375.
- Τριανταφύλλη, Κ. (2008, Μάιος 5). Θάνατος Ασκητής – Σεξουαλική αγωγή. Ελλάδα. Ανακτήθηκε από <https://kikitriantafylli.wordpress.com>
- Turkle, S. (1979). *Psychoanalytic politics: Freud's french revolution*. London: Burnett Books.
- Ussher, J.M. (1997). *Fantasies of femininity: Reframing the boundaries of sex*. London: Penguin Books.
- Vance, C. S. (1991). Anthropology rediscovers sexuality: A theoretical comment. *Social Science & Medicine*, 33(8), 875-884.

- Visker, R. (1995). *Michel Foucault: Genealogy as critique*. London: Verso.
- Weeks, J. (1977). *Coming out: Homosexual politics in Britain from the nineteenth century to the present*. New York: Quartet.
- Weeks, J. (2002). *Sexuality and its discontents: Meanings, myths, and modern sexualities*. London :Routledge.
- Weeks, J.(2007). *The world we have won: The remaking of erotic and intimate life*. London Routledge.
- Weeks,J. (2000). *Making Sexual History*. Cambridge: Polity Press.
- Weston,K.(2006). «Η φούσκα, το κάψιμο και ο κοχλασμός: Εντάσσοντας τη σεξουαλικότητα στην κοινωνική επιστήμη.» Στο Κ. Γιαννακόπουλος (Επιμ.),*Σεξουαλικότητα: Θεωρίες και πολιτικές της ανθρωπολογίας* (σελ.483-526). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Wrong, D. H.. (1961). The Oversocialized Conception of Man in Modern Sociology. *American Sociological Review*, 26(2), 183–193. Ανακτήθηκε από <http://www.jstor.org/stable/2089854>
- Φραγκουδάκη,Α. (1987). *Γλώσσα και ιδεολογία. Κοινωνιολογική προσέγγιση της ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Οδυσσέας.

